

Programmabegroting 2023

10 november 2022

Inhoudsopgave

VOORWOORD	5
SAMENVATTING	6
ORGANISATIE	13
PROGRAMMA 1. SOCIAAL DOMEIN	15
1.1 SOCIALE VEERKRACHT	17
1.2 INTEGRALE TOEGANG SOCIAAL DOMEIN.....	18
1.3 WERK EN INKOMEN	19
1.4 MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING	20
1.5 ZORG VOOR JEUGD.....	21
1.6 GEZONDHEID	22
1.7 ONDERWIJS	23
1.8 INVESTERINGEN	25
1.9 INDICATOREN.....	26
PROGRAMMA 2. RUIMTE	27
2.1 RUIMTELIJKE ORDENING EN BOUWZAKEN	28
2.2 GRONDBELEID	29
2.3 RECREATIE EN TOERISME	30
2.4 SPORT EN EVENEMENTEN	31
2.5 INVESTERINGEN	32
2.6 INDICATOREN.....	33
PROGRAMMA 3. LEEFOMGEVING	34
3.1 LANDSCHAP EN NATUUR	35
3.2 MILIEU EN DUURZAAMHEID	36
3.3 BEHEER OPENBAAR GEBIED	37
3.4 VERKEER EN VERVOER	38
3.5 MONUMENTEN EN CULTUUR.....	39
3.6 BURGER- EN OVERHEIDSPARTICIPATIE.....	40
3.7 GEMEENTELIJKE GEBOUWEN EN ACCOMMODATIES	41
3.8 INVESTERINGEN	42
3.9 INDICATOREN.....	44
PROGRAMMA 4. ECONOMIE	45
4.1 WERKGELEGENHEID	46
4.2 MIDDENSTAND EN WINKELGEBIEDEN	47
4.4 AFVALINZAMELING	48
4.5 AVIOLANDA	49
4.6 INVESTERINGEN	50
4.7 INDICATOREN.....	51
PROGRAMMA 5. BESTUURSKRACHT	52

5.1 OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID	53
5.2 HANDHAVING	54
5.3 DIENSTVERLENING EN BURGERZAKEN	55
5.4 SAMENWERKEN EN BESTUREN	56
5.5 FINANCIËN	57
5.6 BELASTINGEN EN HEFFINGEN	58
5.7 INFORMATIEVOORZIENING EN AUTOMATISERING	59
5.8 OVERHEAD	60
5.9 PERSONEEL EN ORGANISATIE	61
5.10 COMMUNICATIE.....	62
5.11 JURIDISCHE ZAKEN	63
5.12 INVESTERINGEN	64
5.13 INDICATOREN	66
PARAGRAFEN	68
PARAGRAAF 1 OPGAVEN	69
PARAGRAAF 2 LOKALE HEFFINGEN	73
PARAGRAAF 3 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING	86
PARAGRAAF 4 ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN.....	96
PARAGRAAF 5 FINANCIERING	100
PARAGRAAF 6 BEDRIJFSVOERING	104
PARAGRAAF 7 VERBONDEN PARTIJEN	108
PARAGRAAF 8 GRONDBELEID	118
OVERZICHTEN	124
OVERZICHT VAN INCIDENTELE BATEN EN LASTEN	125
OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN NAAR PRODUCT 2022-2026	127
OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN 2022 -2026 NAAR TAAKVELDEN	130
OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN 2022-2026 NAAR ECONOMISCHE CATEGORIE.....	134
GEPROGNOSTICEERDE BALANS	136
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN.....	137
BIJLAGEN	138
A. OVERZICHT LOPENDE INVESTERINGEN	139
B. TOELICHTING OP GROTE INVESTERINGSPROJECTEN	147
C. RESERVES EN VOORZIENINGEN	153
D. MEERJARIG INVESTERINGSSCHEMA	156
E. SUBSIDIEOVERZICHT.....	159
F. OMBUIGINGSOPDRACHT BEDRIJFSVOERING	160
G. MEMO TOELICHTING FINANCIËLE RISICO'S D.D. 8 NOVEMBER 2022	162
AFKORTINGENLIJST	166

Voorwoord

Geachte lezer,

Voor u ligt de programmabegroting 2023 en het financiële perspectief voor de periode 2022-2026. Dit is de eerste begroting van deze college- en raadsperiode. In maart 2022 zijn de gemeenteraadsverkiezingen geweest en dat betekent een nieuw college en een nieuwe gemeenteraad. Het coalitieakkoord en collegewerkprogramma voor de komende jaren dragen de titel 'Stabiel en daadkrachtig voor Woensdrecht'. Dit thema beogen we ook voor de begroting, waarbij het uitgangspunt is dat we de ambities nastreven mét een meerjarig sluitende begroting. We passen maximaal alleen een inflatiecorrectie toe.

Voor 2023 kunnen we u een begroting aanbieden die sluitend is. Tevens ziet het meerjarenperspectief er positief uit. De financiële positie van de gemeente Woensdrecht is gezond en het huishoudboekje is op orde. Voor de uitvoering van het coalitieakkoord lijkt in de komende jaren ook een ruime hoeveelheid extra middelen beschikbaar te komen, maar tegelijkertijd willen wij wel aandacht vragen voor diverse onzekerheden die ook financiële gevolgen voor de gemeentekas kunnen hebben. De afgelopen jaren hebben ons geleerd dat er ontwikkelingen kunnen plaatsvinden waarop we zelf weinig invloed hebben, maar die ons wel raken. Denk bijvoorbeeld aan COVID-19, de energiecrisis en de inflatie. Daarnaast zien we nog altijd een grote druk op de zorg, stijgende kosten voor onderhoud en verenigingen of ondernemers die het moeilijk hebben. Het zijn uitdagingen die nu onze aandacht vragen en een beroep doen op onze financiële draagkracht. Ook de toekomst houden we in beeld. Zo blijven we bijvoorbeeld investeren in de verduurzaming van gebouwen en nemen we de nodige maatregelen om in te spelen op de klimaatverandering.

We staan er als gemeente financieel goed voor en we houden met onze kwartaalrapportages een vinger aan de pols omdat er diverse factoren zijn die onze begroting kunnen beïnvloeden. Vanaf deze plaats dank ik een ieder die bijgedragen heeft aan de totstandkoming van de Programmabegroting 2023.

Namens het college van burgemeester en wethouders,

ing. J.M.A. (Jeffrey) van Agtmaal
Wethouder Financiën

Hoogerheide, 4 oktober 2022

Samenvatting

Inleiding

Hierbij presenteert het college u de programmabegroting voor 2023 en het meerjarenperspectief voor de periode 2024-2026. In lijn met coalitieakkoord en collegewerkprogramma realiseert het college de gestelde doelen binnen de diverse programma's en producten op inhoud en binnen de financiële kaders.

Onderstaand treft u per programma een samenvatting op inhoud aan. Vervolgens worden de veranderingen in het meerjarig begrotingssaldo sinds de begrotingswijziging bij de eerste kwartaalrapportage van 2022 (raadsbesluit 19 mei 2022). Tot slot vindt u in deze samenvatting een korte weergave van de gevolgen van deze programmabegroting voor de weerstandratio, de lastenontwikkeling voor onze inwoners en het subsidieplafond.

Programma 1 Sociaal Domein

Naast dat het hulp- en ondersteuningsaanbod voor onze inwoners de komende vier jaar op niveau moet blijven, zal de ontwikkeling van Vraagwijzer Woensdrecht centraal staan. De realisatie van Vraagwijzer Woensdrecht zal via twee ontwikkellijnen vorm krijgen:

1. Ontwikkellijn Uitvoering: Via een inwoner-ondersteuningsplan sturen op en procesregie voeren op bijdrage van partners in het voorliggend veld en aanbieders van maatwerkvoorzieningen.
2. Ontwikkellijn Organiseren Aanbod: Koppeling voorliggend aanbod en maatwerkvoorzieningen (ten behoeve van op- en afschaling hulp en ondersteuning).

Dat kunnen we niet alleen realiseren, bovenstaande pakken we op met onze in- en externe partners.

Programma 2. Ruimte

Om het tekort op de woningmarkt tegen te gaan zal Woensdrecht komende jaren investeren in realisatie van extra woningen verdeeld over de kernen. We houden daarbij oog voor de behoefte die er is bij onze eigen inwoners. Eigen grond wordt aangewend om woningen te ontwikkelen. Hiertoe zullen nieuwe grondexploitaties worden vastgesteld. Daarnaast worden afspraken gemaakt met woningcorporaties als het gaat om het aandeel huurwoningen en stimuleren verduurzaming van de woningvoorraad.

De voorbereidingen voor de implementatie van de Omgevingswet zijn in volle gang. Vanaf 1 januari 2023 is de gemeente Woensdrecht klaar om ruimtelijke initiatieven volgens deze nieuwe wet mogelijk te maken.

Op het gebied van recreatie en toerisme blijven we investeren in aansprekende evenementen die bijdragen aan de merkontwikkeling van Woensdrecht. Met recreatieondernemers wordt samen nagedacht over initiatieven om meer recreanten en toeristen aan onze gemeente te binden. Daarbij wordt ingezet op verbetering van verblijfsvoorzieningen, buitenruimte, gastvrijheid, bereikbaarheid en promotie. In regionaal verband wordt binnen de financiële mogelijkheden samengewerkt aan versterking van de Brabantse Wal.

Woensdrecht blijft zich profileren als wandel-, fiets- en wielergemeente. Wielerevenementen willen we blijven ondersteunen en de fietsvoorzieningen, zoals MTB-netwerk en routenetwerk, zijn van een aantrekkelijk niveau. Daarnaast faciliteren we ook andere sporten in onze gemeente.

Programma 3. Leefomgeving

Woensdrecht is de groene gemeente op de Brabantse Wal en heeft duurzaamheid hoog in het vaandel staan. De duurzaamheidsvisie (2017-2035) heeft als doel de gemeente in 2035 energie- en klimaatneutraal te maken.

Duurzaamheid loopt als een rode draad door alle uitvoeringsprogramma's heen waarmee we concreet de ambities waar kunnen maken. We kijken wat we als gemeente zelf kunnen in de openbare ruimte, gemeentelijk vastgoed en inkoop. Hierin vervullen we een voorbeeldfunctie.

Daarnaast zoeken we nadrukkelijk de samenwerking op met onze inwoners, verenigingen en ondernemers/bedrijven. Dit is noodzakelijk voor de gezamenlijke verduurzamingsopgave.

De agrarische sector is onlosmakelijk verbonden met ons landschap. Daar moet ruimte voor blijven. We realiseren ons dat het verminderen van stikstofuitstoot noodzakelijk is, maar we zijn tegen een gedwongen uitkoop van onze agrariërs.

We denken op een duurzame en klimaatbestendige manier en handelen daarnaar in de ontwikkeling en uitvoering van plannen op alle beleidsterreinen. We stellen een nieuw uitvoeringsprogramma duurzaamheid op dat gebaseerd is op basis van de Duurzaamheidsvisie. Op basis van wijkscans gaan we kijken welke wijken kansrijk zijn voor een snelle transitie naar aardgasvrij.

Het gemeentelijk vastgoed en de gemeentelijke accommodaties worden zo energieneutraal mogelijk gemaakt volgens het 'BENG' (bijna energieneutraal) of 'ENG' (energie-neutraal) uitgangspunt. Met subsidies vanuit het Rijk stimuleren we energiebesparing en verduurzaming bij inwoners en bereiken we de kwetsbare huishoudens die het meest te lijden hebben onder de hoge energieprijzen. Hierin wordt extra aandacht geschonken aan de thema's biodiversiteit, klimaatbestendigheid en duurzaamheid.

Als het gaat om mobiliteit zetten we in op innovatieve toepassingen op het gebied van elektrisch vervoer en het ontwikkelen van mobiliteitshubs.

Programma 4. Economie

De gemeente Woensdrecht is gelegen op een unieke geografische locatie tussen de havens van Antwerpen, Moerdijk en Rotterdam en is hierdoor een aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijvigheid. Er is een aantal grote werkgevers, waaronder op het gebied van luchtvaartgebonden onderhoud. Midden- en kleinbedrijf vormt een onmisbare voorziening binnen onze kernen. Het is voor de leefbaarheid belangrijk om dit in stand te houden. Hierbij is een goede relatie tussen gemeente en ondernemers van belang.

Op economisch vlak blijven we lokaal starters ondersteunen. We versterken onze netwerken met ondernemers om samenwerking te versterken. In 2023 stellen wij samen met onze ondernemers en inwoners een nieuwe economische visie op. We stimuleren verbinding overheid, onderwijs, ondernemers, om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te matchen. We intensiveren de contacten met Vlaamse en Nederlandse netwerkorganisaties.

Op regionaal niveau werken we samen met de RWB/REWIN, onderwijs en bedrijfsleven. Gezamenlijk komen we tot een investeringsagenda om de economische structuur van West-Brabant te versterken.

Samen met Saver N.V. zetten we in op innovatieve manieren van recycling en afvalscheiding. In samenhang hiermee leveren we medio 2023 een rapportage op die inzicht moet bieden in mogelijkheden voor de doorontwikkeling van de milieustraat.

We optimaliseren de inzamelfaciliteiten en stimuleren nog meer afvalscheiding. Dit zorgt voor minder milieubelasting en voor lagere afvalverwerkingskosten voor onze inwoners. Met gerichte communicatie wijzen we onze inwoners op de invloed die ze zelf hebben op het beperken van de kosten van afvalverwerking.

De ontwikkeling van Aviolanda is belangrijk voor Woensdrecht en de regio West-Brabant. Het is met Vliegbasis Woensdrecht ons vlaggenschip van de topsector maintenance. Aviolanda en de vliegbasis maken een snelle ontwikkeling door richting een heuse campus. Defensie, bedrijfsleven en onderwijs werken daarbij nauw met elkaar samen op het gebied van vliegtuigonderhoud, zowel militair als civiel. Er is veel aandacht voor innovatie en specialisatie, bijvoorbeeld op het gebied van onderhoud van nieuwe materialen, zoals composieten en de toepassing van drones. Cruciaal voor de ontwikkeling van het onderhoudscluster is de aandacht voor goede scholing, werkgelegenheid en de zorg voor een goede en aantrekkelijke woon- en leefomgeving van personeel en leerlingen (ofwel de zorg voor Bekwaam, Baan en Bestaan). Samen met de partners stellen we in 2023 de Human Capital Agenda 2.0 op.

Programma 5. Bestuurskracht

Als bestuurskrachtige gemeente wil Woensdrecht ook de veerkracht van de gemeenschap optimaal ondersteunen. De lokale overheid moet luisteren en samenwerken om in te kunnen spelen op de dynamiek in haar omgeving. Dat betekent dat onze dienstverlening op orde moet zijn. Iedereen - bestuurders, relaties, inwoners en medewerkers - moet zich welkom voelen in Woensdrecht.

We zetten in op samenwerking in de regio om met name kansen te benutten die regionale plannen en agenda's ons bieden.

Het nieuwe college geeft in samenwerking met de gemeenteraad invulling aan de eigen beleidsprioriteiten. Deze beleidsprioriteiten zijn samengevat in het nieuwe Collegewerkprogramma 2022-2026 "Stabiel en daadkrachtig voor Woensdrecht".

We zijn ons bewust van de dynamiek in de omgeving en de risico's en kansen die die met zich meebrengt. Daarom blijven we alert op onze rechtmatigheid, integriteit, financiële controle en blijven we investeren in onze medewerkers en in goed werkgeverschap.

Budgetrecht van de raad

Op grond van de Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale baten en lasten per programma (art 5.1). Deze zijn aan het begin van elk programma in tabelvorm weergegeven. Het college verdeelt de door de raad op programmaniveau vastgestelde middelen over de producten. Daarbij houdt zij zowel rekening met regulier werk, als met de geactualiseerde ambities uit het collegewerkprogramma. Binnen ieder programma treft u per product een tabel aan die de toedeling over de producten weergeeft. Daarnaast informeren wij u op programmaniveau over aard, duur, nut en noodzaak van de voorgenomen nieuwe investeringen. Bij de begrotingsbehandeling kan uw raad aangeven van welke nieuwe investeringen u

op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen. Het totaal van de nieuwe investeringen wordt bij de begrotingsbehandeling met het vaststellen van de financiële positie geautoriseerd (art. 5.2).

Financieel meerjarenperspectief

Belangrijk uitgangspunt bij de realisatie van onze doelstellingen en effecten is het voeren van een goed financieel beleid teneinde een sluitende (meerjaren)begroting 2023 te realiseren met een in financieel opzicht gezond meerjarenperspectief. Met het huidige meerjarenperspectief zijn we daar als college in geslaagd. Hieronder treft u het verloop van het begrotingssaldo sinds het vaststellen van de begrotingswijziging bij de eerste kwartaalrapportage 2022 (raadsbesluit van 19 mei 2022).

Overzicht begrotingssaldo (Bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Begrotingssaldo 19 mei 2022	226	-195	151	474	934
Ontwikkelingen:					
A Financiële tussenrapportage tweede kwartaal 2022 (Besluit gemeenteraad 15-09-2022)	535	0	0	0	0
B Effect Collegewerkprogramma 2022-2026	0	-345	-60	0	0
C Effect voorstellen Perspectievennota 2023-2026	0	-1.549	-2.030	-2.227	-2.297
D Effect Meicirculaire 2022	0	2.044	3.564	4.663	2.039
E Regulier staatwerk begroting	0	-8	20	-7	13
F Doorrekening Personeelsstaat (CAO, inschalingen en pensioen)	0	-330	-327	-327	-327
G Gemeentelijke belastingen	0	281	284	287	291
H Effect Septembercirculaire 2022*	224	1.118	867	628	726
I Aanpassing bijdrage BWB*	-38	0	0	0	0
J Motie ongediertebestrijding (besluit gemeenteraad 29-09-2022)	0	-20	-20	-20	-20
X Overige mutaties	0	-13	-13	-13	-13
Geactualiseerd financieel perspectief	947	983	2.436	3.457	1.346
Correctie voor incidentele baten en lasten om het structureel saldo te kunnen bepalen**		203	633	-821	-97
Geactualiseerd structureel saldo	947	1.186	3.069	2.636	1.249

*) Wordt voor 2022 verwerkt in de begrotingswijziging bij de Financiële tussenrapportage derde kwartaal 2022

**) Door alle incidentele baten en lasten uit de begroting te filteren resteert het structureel saldo waarop de toezichthouder toest. Leeswijzer: In 2023 zijn de incidentele lasten hoger dan de incidentele baten. Per saldo resteert een last van 203.000 euro. Als we die resterende last uit de begroting filteren stijgt het saldo met 203.000 euro. Dit resulteert in een geactualiseerd structureel saldo van (afgerond) 1.186 miljoen. Zie voor verdere specificatie het Overzicht van incidentele baten en lasten.

Toelichting mutaties meerjarig begrotingssaldo

A. Financiële tussenrapportage tweede kwartaal 2022 (Besluit gemeenteraad 15-09-2022)

Op 15 september 2022 heeft de gemeenteraad ingestemd met de begrotingswijziging bij de Financiële tussenrapportage tweede kwartaal 2022. In deze begrotingswijziging zaten onder andere het effect van de Meicirculaire 2022 (voor 2022) en het effect van het nieuwe Collegewerkprogramma (voor 2022) verwerkt.

B. Effect Collegewerkprogramma 2022-2026

Het effect van het nieuwe Collegewerkprogramma 2022-2026 voor de jaren 2023-2026 is opgenomen in deze Programmabegroting 2023.

C. Effect voorstellen Perspectievennota 2023-2026

Het effect van de in de Perspectievennota 2023-2026 benoemde ontwikkelingen voor de jaren 2023-2026 is opgenomen in deze Programmabegroting 2023.

D. Effect Meicirculaire 2022

Het effect van de Meicirculaire 2022 is voor de jaren 2023-2026 opgenomen in deze Programmabegroting 2023.

E. Regulier staatwerk begroting

Jaarlijks worden, nadat de Perspectievennota is opgesteld, in het begrotingsproces regulier diverse staten opnieuw doorberekend. Het financieel effect daarvan is opgenomen in deze Programmabegroting 2023.

F. Doorrekening Personeelsstaat (CAO, inschalingen en pensioen)

De (eveneens reguliere) doorrekening van de personeelsstaat wordt hier vanwege de omvang van het effect apart benoemd. In afwachting van de uitkomst van de lopende CAO-onderhandelingen is gerekend met een geschatte loonstijging van 7%. Daarnaast is er rekening gehouden met een stijging van de pensioenpremies.

G. Gemeentelijke belastingen

Op basis van de tussentijdse cijfers van de BWB wordt een grotere opbrengst OZB verwacht. Dit heeft een structureel effect.

H. Effect septembercirculaire 2022

De septembercirculaire is op de dag na Prinsjesdag verschenen. Deze geeft meerjarig een positief effect op het begrotingssaldo. Dit heeft met name te maken met de verder gestegen (begrote) rijksuitgaven. Hogere rijksuitgaven leiden tot een hogere bijdrage voor gemeenten vanuit het gemeentefonds ("samen de trap op en af"). Daarnaast heeft het actualiseren van de maatstaven, welke gebruikt worden om (een groot deel van) de algemene uitkering te berekenen (aantal inwoners, aantal bijstandsontvangers, aantal jeugdigen < 18 jaar etc.) een positief effect.

Bij de meicirculaire werden gemeenten geadviseerd een stelpost op te nemen vanwege het risico dat de (grote) ambities uit het regeerakkoord toch te groot blijken te zijn en deze rijksuitgaven de komende jaren weer dalen (samen de trap af). Door nieuwe landelijke afspraken, waaronder het deels bevrozen van het accres (waardoor de gemeentelijke inkomsten voorlopig *niet* dalen als het rijk minder uitgeeft) is die stelpost niet meer nodig. Ook dat leidt nu tot een positief effect op het begrotingssaldo.

I. Begrotingswijziging Belastingsamenwerking West-Brabant

Op 15 september 2022 heeft de gemeenteraad de eerste begrotingswijziging 2022 BWB vastgesteld. Onderdeel van het raadsbesluit is dat het effect van deze wijziging voor Woensdrecht opgenomen wordt in (de begrotingswijziging behorende bij) de financiële tussenrapportage derde kwartaal 2022. Volledigheidshalve is het effect voor 2022 al wel weergegeven in bovenstaande tabel.

J. Aangenomen motie ongediertebestrijding

Op 29 september 2022 heeft de gemeenteraad unaniem een motie aangenomen waarin het college verzocht wordt een beleidsplan "Ongediertebestrijding" op te stellen. Daarnaast verzoekt de raad met deze motie het college om vanaf het begrotingsjaar 2023 een structureel bedrag van € 20.000 op te nemen en dit bedrag aan te passen als het nog op te stellen beleidsplan hierom vraagt.

Weerstandratio

Van belang is dat de vrije ruimte in de exploitatie en de reserves (weerstandvermogen) voldoende is om de gedefinieerde risico's op te kunnen vangen. Dit wordt uitgedrukt in een weerstandratio. De gemeenteraad van Woensdrecht heeft voor de weerstandratio de minimumwaarde van 1,4 vastgesteld.

Het voor 2023 begrote totale weerstandvermogen bedraagt € 6.806.100. Dit bedrag is opgebouwd uit het saldo van de algemene reserve per 01-01-2023, de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien, waarop de exploitatie- en investeringsuitgaven ten laste van de algemene reserve in mindering zijn gebracht. Aan risico's wordt een totaal geraamd van € 4.210.000.

Hieruit resulteert een weerstandratio van 1,6 waarmee voldaan wordt aan de minimumnorm.

Lastenontwikkeling

Woensdrecht kent een relatief laag belastingniveau. De COELO-Atlas 2022, die voor alle Nederlandse gemeenten een vergelijking maakt van de woonlasten, bevestigt dit beeld. De woonlasten worden gedefinieerd als het totaal van de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Van de 349 binnengemeentelijke tariefgebieden in Nederland staat Woensdrecht op plaats 64; d.w.z. er zijn 63 tariefgebieden die lagere woonlasten hebben en 285 met hogere woonlasten. Woensdrecht bevindt zich daarmee onder de gemiddelden van zowel Nederland als de provincie Noord-Brabant.

Subsidieplafond

Op grond van de algemene subsidieverordening gemeente Woensdrecht 2016 stelt de raad jaarlijks het subsidieplafond vast. Het totaalbedrag van het subsidieplafond is ongewijzigd gebleven ten opzichte van 2022. Mogelijk zal het subsidieplafond in loop van het jaar verhoogd worden, daar nu nog geen rekening is gehouden met indexeringen van de budgetsubsidies. Dit zal blijken tijdens het in behandeling nemen van subsidieaanvragen voor 2023.

Ook is er jaarlijks voor de subsidieregeling “Eenmalige subsidies Woensdrecht” € 8.143 beschikbaar.

Met deze Programmabegroting 2023 stelt het college de raad voor het totale subsidieplafond 2023 vast te stellen op € 1.744.387. In de tabel in bijlage E wordt de onderverdeling naar thema zichtbaar gemaakt.

Organisatie

Gemeenteraad

In 2022 is in Woensdrecht een coalitie, bestaande uit ABZ, CDA en D66 gevormd. Het coalitieakkoord heeft de titel "Stabiel en daadkrachtig voor Woensdrecht" meegekregen.

De voorzitter van de gemeenteraad is Dhr. drs. J.J.C. Adriaansen (burgemeester) en de griffier is Dhr. C. Adriaanse.

De verdeling van de 19 zetels in de gemeenteraad van Woensdrecht is hieronder weergegeven. Het eerstgenoemde raadslid per partij is de fractievoorzitter.

Algemeen Belang Zuidwesthoek (ABZ) - 8 zetels

Dhr. A.C.M. Buijsen, Dhr. M.R.G. Adriaansen, Dhr. M.M.E. van Eekeren, Dhr. A.P.C.M. Gelten, Mevr. M.E. de Lange, Dhr. C.A.J.M. Rommens, Dhr. B. de Waal en Mevr. A.P.A. Nuijes

CDA Woensdrecht - 4 zetels

Mevr. M.H.C.F. Michielsen-Goyvaerts, Dhr. J.A.C. Pijnen, Dhr. L.J.C.L. de Vos en Dhr. E.C.M. van Wezel

D66 Woensdrecht - 2 zetels

Dhr. J.C.A. van der Ha en Mevr. V.M.H. Verkuijl

Alle Kernen Troef (AKT) - 2 zetels

Dhr. A.M. Mathijssen en de Dhr. L.M. Bolders

VVD Woensdrecht - 2 zetels

Dhr. M. Bakker en Dhr. M.P. Groffen

PvdA Woensdrecht - 1 zetel

Mevr. W.W.J.F. de Koning-Bogers

Werkwijze gemeenteraad

Ter voorbereiding op de vergaderingen van de gemeenteraad zijn drie raadscommissies ingesteld, de opinieraden voor Ruimte, Samenleving en Bestuur.

Aansluitend aan de laatste opinieraad wordt een besluitraad gehouden. Dit is een officiële vergadering van de raad, waarin besluiten worden genomen over die voorstellen, die als A-voorstel (zgn. hamerstukken) zijn aangemerkt. Alle andere besluiten worden genomen in een raadsvergadering.

College van burgemeester en wethouders en portefeuillevindeling

Het college van Woensdrecht bestaat uit de burgemeester en vier wethouders. Het college vergadert wekelijks op dinsdag. De waarnemend gemeentesecretaris, dhr. ing. P.A.C. Bogers, is naast directeur van de ambtelijke organisatie ook secretaris van het college. De secretaris is als adviseur aanwezig bij de wekelijkse collegevergaderingen. Sinds 21 april 2022 bestaat het college uit:

Burgemeester:

- Dhr. drs. J.J.C. Adriaansen
Openbare orde en veiligheid, Dienstverlening en burgerzaken, Regionale samenwerking waaronder veerkrachtig bestuur op de Brabantse Wal, verbonden partijen, Communicatie en externe oriëntatie, Bestuurlijke en juridische zaken, Aviolanda, Handhaving, Personeel en organisatie, informatieveiligheid en privacy, Informatisering en automatisering .

Wethouders

- Dhr. L.G.M. van der Beek (1e locoburgemeester)
Onderwijs (inclusief voor- en vroegschoolse activiteiten/leerplicht/speciaal en passend onderwijs), Onderwijshuisvesting, Integraal jeugdbeleid, Welzijn, Subsidiebeleid, Sociale zaken (arbeidsmarktbeleid, waaronder Participatiewet, armoedebelief en schuldhulpverlening), Zorg, Wet maatschappelijke ondersteuning, Volksgezondheid en Integrale toegang.
- Dhr. M.P.M. Schuurbiers (2e locoburgemeester)
Ruimtelijke ontwikkeling (Omgevingswet, Bouwzaken inclusief vergunningen), Volkshuisvesting en Wonen, Toerisme en recreatie, branding Brabantse Wal, Evenementen en Sport.
- Dhr. J.M.A. van Agtmaal (3e locoburgemeester)
Beheer en onderhoud van het openbaar gebied, Financiën, Grondexploitaties en grondverkoop, Belastingen en heffingen, Inkoop- en aanbestedingsbeleid, centrale inkoop, Erfgoed, Cultuur en monumenten, DID/Archieven, Accommodatiebeleid en sportcomplexen, Landschap, natuur en de Groene Agenda.
- Dhr. T.J.W. de Heer (4e locoburgemeester)
Milieu en duurzaamheid, energie- en warmtetransitie, Leefbaarheid en inclusiebeleid, Burgerparticipatie en burgerinitiatieven/overheidsparticipatie inclusief dorpsplatforms, Verkeer en vervoer, mobiliteit, Economische zaken (bedrijven, middenstand en winkelgebieden, bedrijventerreinen), Afvalinzameling en hergebruik.

Strategisch managementteam (SMT)

Algemeen directeur (voorzitter): Dhr. ing. P.A.C. Bogers (waarnemend)

Afdelingshoofd Dienstverlening: Dhr. ing. P.A.C. Bogers

Afdelingshoofd Ontwikkeling beleid en beheer: Vacant

Adviseur van het bestuur en het SMT is:

Concerncontroller: dhr. drs. J.A.G. Gommers MBA QT.

Ondernemingsraad

De Ondernemingsraad (OR) van de gemeente Woensdrecht bestaat uit zeven leden en wordt ambtelijk ondersteund door een secretaris.

Programma 1. Sociaal Domein

Inleiding

De komende vier jaar heeft het college voor het sociaal domein drie pijlers vastgesteld. De motivatie, voor juist deze drie, leest u terug in het collegewerkprogramma 2022-2026: "Stabiel en daadkrachtig voor Woensdrecht."

Aan elke pijler is een hoofddoelstelling toegevoegd die voor het sociaal domein voor de komende vier collegejaren relevant is en waar richtinggevend op gestuurd wordt. Hieronder staan de drie pijlers en de drie hoofddoelstellingen voor u beschreven.

- Pijler 1 We behouden wat met zorg en aandacht is opgebouwd
Hoofddoelstelling pijler 1: Er wordt onderhoud op het bestaande gevoerd en er blijft voldaan worden aan wettelijke verplichtingen en kaders. Als blijkt dat het beter kan of moet, wordt er op verbetering ingezet.
- Pijler 2 Hulp en/of ondersteuning is slim verbonden: vraagwijzer Woensdrecht
Hoofddoelstelling pijler 2: Op - en afschaling van hulp en/of ondersteuning wordt nog beter ingericht. Niet alleen via gecontracteerde hulp en ondersteuning, maar ook zeker met inzet en waardering van sociale netwerken, ervaringsdeskundigheid en burgerinitiatieven.
- Pijler 3 Samenwerken
Hoofddoelstelling pijler 3: Samenwerking levert een toevoeging aan de kwaliteit van ons lokale zorglandschap. Afspraken met partners zijn ondersteunend aan elkaar: het sociaal netwerk van onze inwoners, ingekochte maatwerkvoorzieningen en voorzieningen in de sociale basis.

Programmabegroting 2023

Gebaseerd op de productenstructuur zijn de diverse beleidsonderdelen vertaald in onderliggende doelstellingen. Deze staan in relatie tot de hierboven beschreven hoofddoelstellingen en de in 2023 te nemen maatregelen. Wat deze zijn leest u in dit hoofdstuk terug. U zult via de reguliere planning & control-cyclus kennisnemen van de realisatie van deze subdoelstellingen.

2023 en verder

Naast de kwantitatieve verantwoording in de reguliere P&C-cyclus, zal er de komende jaren aandacht zijn voor de kwalitatieve ontwikkeling van het te voeren beleid en de jaarlijks te nemen maatregelen. Als u in 2023 de programmabegroting 2024 voorgelegd krijgt, zult u misschien andere doelstellingen onderbouwd opgenomen zien. De onderliggende intentie hierbij is dat ons zorglandschap relevant voor onze inwoners blijft en voor inwoners dichtbij is georganiseerd. De hierboven beschreven hoofddoelstellingen zijn daarom 'massief' en fungeren als leidend kompas.

Tot slot

Wij kijken er naar uit om de komende collegeperiode, samen met u, ons hoofd, hart en handen in te zetten voor jonge en oude (en tijdelijke) inwoners die hulp- en ondersteuning nodig hebben.

Verbonden partijen en samenwerkingspartners

Bij de realisatie van doelstellingen en effecten in het programma Sociaal Domein zijn de navolgende organisaties betrokken: Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Brabantse Wal, WVS-Groep, GGD West-Brabant, Regionale Ambulance Voorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord, Regionaal Bureau Leerplicht, Veilig Thuis West-Brabant, Brede Welzijnsinstelling (BWI), Zorg Inkoop en Informatie Team (ZI2T).

Wat geven we uit aan programma 1. Sociaal Domein?

Op grond van art. 5.1 van de Financiële Verordening gemeente Woensdrecht 2019 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma.

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	7.733.317	1.107.405	8.840.722	7.271.307	7.171.361	7.252.521	7.273.250
Lasten	-28.151.466	-1.864.867	-30.016.333	-30.159.907	-30.588.520	-30.595.651	-30.209.873
Saldo	-20.418.149	-757.462	-21.175.611	-22.888.600	-23.417.159	-23.343.130	-22.936.623

1.1 Sociale veerkracht

Wat willen we bereiken?

Ten behoeve van iedere dorpskern ontwikkelen en bouwen we aan een laagdrempelig hulp- en ondersteuningsstructuur waarbij zelfregie van de inwoner uitgangspunt blijft.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We vragen partners in het voorliggend veld om als onderbouwing van de subsidieaanvraag, op basis van hun expertise en de sociale kaart per kern, te komen tot een onderbouwd en onderling afgestemd, kern specifiek aanbod.
- We vragen subsidienten ook vrijwilligers, ervaringsdeskundigheid en burgerinitiatieven in te zetten.
- We faciliteren de adviesraad Sociaal Domein om gevraagd en ongevraagd advies te geven dan wel zelf initiatieven te ontplooiën.

Wat geven we uit aan 1.1 Sociale Veerkracht?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	200.698	66.943	267.641	0	0	0	0
Lasten	-1.522.837	-82.440	-1.605.277	-1.885.464	-1.888.381	-1.888.310	-1.889.758
Saldo	-1.322.139	-15.497	-1.337.636	-1.885.464	-1.888.381	-1.888.310	-1.889.758

1.2 Integrale toegang Sociaal Domein

Wat willen we bereiken?

We zetten in op doorontwikkeling van informatie, advies en ondersteuning op het Sociaal Domein (Vraagwijzer Woensdrecht).

Wat gaan we daarvoor doen?

- Maatwerkvoorzieningen worden beschikbaar gesteld als hulp en/of ondersteuning niet voorliggend kan worden aangeboden.
- Op basis van de evaluatie van de pilot wijk-GGD'er eind 2022 hebben we de intentie deze werkwijze voort te zetten in 2023.

Wat geven we uit aan 1.2 Integrale toegang Sociaal Domein?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	0	0	0	0	0	0	0
Lasten	-895.063	9.500	-885.563	-731.992	-733.022	-732.941	-733.515
Saldo	-895.063	9.500	-885.563	-731.992	-733.022	-732.941	-733.515

1.3 Werk en inkomen

Wat willen we bereiken?

We vergroten de kansen van inwoners (met afstand tot de arbeidsmarkt) op werk.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We voorzien in passende trajecten die in een sluitende keten worden aangeboden (arbeidsmatige dagbesteding, leertrajecten en sociale activering).
- We ondersteunen inwoners die over de landsgrens (willen gaan) werken.
- Inburgeringsplichtigen worden begeleid én leren de Nederlandse taal op een niveau waarmee zij zich goed kunnen redden in onze samenleving, aangevuld met kennis van de Nederlandse samenleving en gewoontes.

Wat willen we bereiken?

We zetten in op het tegengaan van armoede.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We blijven investeren op bekendheid van inkomensondersteunende voorzieningen.
- We blijven inzetten op vroegsignalering en passende voorzieningen, in samenwerking met alle ketenpartners.
- We maken inwoners bewust van maatregelen die zij zelf kunnen nemen om het huishoudboekje op orde te houden.

Wat geven we uit aan 1.3 Werk en inkomen?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	6.603.379	655.379	7.258.758	6.672.368	6.572.422	6.548.582	6.567.311
Lasten	-9.874.395	-703.575	-10.577.970	-10.242.916	-10.125.350	-10.027.516	-10.042.427
Saldo	-3.271.016	-48.196	-3.319.212	-3.570.548	-3.552.928	-3.478.934	-3.475.116

1.4 Maatschappelijke ondersteuning

Wat willen we bereiken?

We houden het huidig productenaanbod van Wmo-maatwerkvoorzieningen op peil.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De kwaliteit van het productenaanbod borgen we door interne en externe controles.
- We voeren een cliëntervaringsonderzoek uit en richten ons op eventuele verbeterpunten.

Wat willen we bereiken?

We borgen de lokale uitvoering van Beschermd Wonen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We ontwikkelen een lokale visie op Beschermd Wonen.
- Bij het opstellen van de lokale visie betrekken we de adviesraad sociaal domein.
- In de tweede helft van 2023 vindt tussentijdse evaluatie plaats op het implementatieproces rondom lokale indicatiestelling Beschermd Wonen.

Wat willen we bereiken?

We zetten in op de brede aanpak dak- en thuisloosheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In 2023 faciliteren we de voortzetting van projecten behorende bij deze brede aanpak, waardoor we bijdragen aan het terugdringen van dakloosheid in onze regio.
- Samen met regio West-Brabant West, ontwikkelen we een lange termijn aanpak waarin we inzetten op preventie, vernieuwing van de opvang en wonen met (levensbrede) begeleiding.

Wat geven we uit aan 1.4 Maatschappelijke ondersteuning?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	189.393	27.970	217.363	171.664	171.664	276.664	278.664
Lasten	-6.546.291	-456.535	-7.002.826	-7.735.867	-8.318.386	-8.536.110	-8.550.628
Saldo	-6.356.898	-428.565	-6.785.463	-7.564.203	-8.146.722	-8.259.446	-8.271.964

1.5 Zorg voor Jeugd

Wat willen we bereiken?

We zetten in op vroegtijdig (lichte) hulp waar mogelijk en passende specialistische zorg waar nodig om (langdurige) uitval uit onderwijs te voorkomen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In 2023 is het beleid op onderwijzorgarrangementen vastgesteld.
- Aan elke school is een jeugdprofessional gekoppeld die in afstemming met de jeugdverpleegkundige afspraken maakt over de samenwerking met als doel vroegsignalering en preventie te stimuleren.

Wat willen we bereiken?

We zetten in op First Time Right.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We werken met ZorgDomein, waardoor de huisartsen rechtstreeks kunnen doorverwijzen naar Team Jeugd.

Wat willen we bereiken?

We investeren in het voorkomen, stoppen en blijvend oplossen van huiselijk geweld (HG) en kindermishandeling (KM).

Wat gaan we daarvoor doen?

- Integraal gemeentelijke visie op aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling wordt in 2023 vastgesteld.
- We zetten in op het voorkomen van zorgvragen voortvloeiend uit scheidingsproblematiek.

Wat geven we uit aan 1.5 Zorg voor Jeugd?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	312.572	11.652	324.224	0	0	0	0
Lasten	-5.476.891	-233.000	-5.709.891	-5.876.890	-5.791.263	-5.665.484	-5.236.481
Saldo	-5.164.319	-221.348	-5.385.667	-5.876.890	-5.791.263	-5.665.484	-5.236.481

1.6 Gezondheid

Wat willen we bereiken?

Met lokale en regionale partners zetten we in op een gezonde leefstijl, vitaliteit en psychische gezondheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We sluiten een Leefstijlakkoord (combinatie sport- en preventieakkoord).
- We zetten lokale actiekaarten 'preventie gezondheid' in.
- We behouden een sluitend AED-netwerk in onze gemeente.
- We faciliteren het uitvoeringsprogramma volksgezondheid en preventie -en handavingsplan alcohol Brabantse Wal.
- We zetten lokaal en regionaal in op een coalitie Kansrijke Start om kinderen de eerste 1000 dagen van het leven een zo goed mogelijke start te bieden.
- We faciliteren de uitvoering van de wettelijke taken op het gebied van de publieke gezondheidszorg.
- We faciliteren de jeugdgezondheidszorg, inclusief rijksvaccinatieprogramma.

Wat geven we uit aan 1.6 Gezondheid?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	0	0	0	0	0	0	0
Lasten	-960.517	-33.195	-993.712	-1.010.082	-1.023.602	-1.026.585	-1.037.240
Saldo	-960.517	-33.195	-993.712	-1.010.082	-1.023.602	-1.026.585	-1.037.240

1.7 Onderwijs

Wat willen we bereiken?

Het bevorderen van de zelfredzaamheid van leerlingen die nu gebruik maken van het leerlingenvervoer (voortgezet onderwijs).

Wat gaan we daarvoor doen?

- We dragen zorg voor de voorbereiding en implementatie van Persoonlijke Vervoers Ontwikkelings Plannen (PVOP).

Wat willen we bereiken?

De onderwijshuisvesting voldoet aan de behoefte. Ruimtes worden efficiënt gebruikt.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We borgen de uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan (IHP).

Wat willen we bereiken?

We voorkomen achterstanden en kansenongelijkheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Samen met de verschillende partners investeren we in een doorlopende ontwikkel- en leerlijn (Voor- en Vroegschoolse Educatie, Onderwijsachterstandenbeleid en volwasseneneducatie).
- We blijven inzetten op de ontwikkeling van taalvaardigheid van inwoners die de Nederlandse taal willen leren en/of verbeteren. We vergroten de taalkundige en digitale vaardigheden van onze inwoners en hebben extra aandacht voor overheidscommunicatie.
- Als een van de 16 gemeenten binnen het Regionaal Bureau Leren (RBL) werken we mee aan het stimuleren en behalen van startkwalificaties door jongeren en het begeleiden van kwetsbare jongeren zonder startkwalificatie naar kansrijkere posities.

Wat willen we bereiken?

We stimuleren jongeren om meer te lezen en om verstandig om te gaan met internet, sociale media en games.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij zetten ons in voor een bibliotheek op school op maat.
- Wij schakelen lees-media-consulenten in.

Wat geven we uit aan 1.7 Onderwijs?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	427.275	345.461	772.736	427.275	427.275	427.275	427.275
Lasten	-2.875.472	-365.622	-3.241.094	-2.676.696	-2.708.516	-2.718.705	-2.719.824
Saldo	-2.448.197	-20.161	-2.468.358	-2.249.421	-2.281.241	-2.291.430	-2.292.549

1.8 Investerings

Investerings programma 1. Sociaal Domein

Voor dit programma voorziet het college voor de komende jaren de navolgende investeringen. Met het vaststellen van de financiële positie bij de begrotingsbehandeling autoriseert de raad uitsluitend de nieuwe investeringen van het aankomende begrotingsjaar. Tevens kan uw raad aangeven van welke nieuwe investeringen u op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen (art. 5.2 Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019).

Investeringsprognose 2022-2026

Bedragen in €							
Omschrijving	Primaire begroting 2022	Mutatie 2022	2023	2024	2025	2026	Dekking
Investeringsprogramma 1. Sociaal Domein							
Nieuwbouw basisschool Huijbergen	-	-	-	2.236.000	-	-	Begrotingsresultaat
Subtotaal programma 1	-	-	-	2.236.000	-	-	

1.9 Indicatoren

Inleiding

In deze paragraaf worden de indicatoren behorende bij Programma 1. Sociaal Domein weergegeven. In de eerste tabel treft u de verplichte BBV-indicatoren behorende bij dit programma. Deze cijfers worden automatisch opgehaald van www.waarstaatjegemeente.nl en www.woensdrecht.incijfers.nl. Voor verdere verdieping en vergelijking met Nederland, Provincie Noord-Brabant en andere gemeenten verwijzen wij u graag naar deze twee websites.

Het tweede deel van deze paragraaf bevat de lokale indicatoren zoals die per ingang van de Programmabegroting 2020, in overleg met de gemeenteraad, zijn opgenomen.

Verplichte BBV-Indicatoren Programma 1. Sociaal Domein

Indicator	2019	2020	2021
Personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners	199,5	254,1	218,4
Lopende re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	66,3	51,7	-
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo per 10.000 inwoners	750,0	800,0	820,0
Kinderen in uitkeringsgezin in % van kinderen tot 18 jaar	5,0	4,0	-
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie in % van deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2,8	1,8	-
Absoluut verzuim per 1000 leerlingen	9,4	6,3	-
Relatief verzuim aantal per 1.000 leerlingen	18,0	-	-
Jongeren met jeugdhulp in % van alle jongeren tot 18 jaar	-	-	14,6
Jongeren met jeugdreclassering in % van alle jongeren tot 18 jaar	-	-	0,8
Jongeren met jeugdbescherming in % van alle jongeren tot 18 jaar	90,0	89,0	

Lokale indicatoren Programma 1. Sociaal Domein

Met ingang van de programmabegroting 2020 zijn de verplichte BBV-indicatoren aangevuld met een aantal lokale indicatoren:

Lokale indicator	2019	2020	2021
1. Tevredenheid met Wmo-ondersteuning	90,0 %	89,0 %	91,0%
2. Inzet van maatwerkvoorzieningen Jeugd en Wmo	1650	1927	1628

Toelichting lokale indicatoren:

1. De mate waarin cliënten tevreden zijn over de ondersteuning die zij van de gemeente Woensdrecht ontvangen op het gebied van WMO. Het percentage geeft weer in welke mate men het eens is met de volgende stelling: 'De ondersteuning die ik krijg past bij mijn hulpvraag'. Bron: wettelijk cliëntonderzoek.
2. Totaal aantal afgegeven indicaties maatwerkvoorzieningen (stand 8 september 2022) Jeugdhulp en WMO. Bron: Suite4SociaalDomein.

Programma 2. Ruimte

Inleiding

- Contacten met de provincie geven wij hoge prioriteit om onze woningbouwplanning te realiseren.
- Middels de omgevingswet geeft de gemeente ruimte aan vernieuwende woonvormen, op voorwaarde dat dit niet strijdig is met de omgevingsvisie.
- Met de woningbouwcorporaties maken we afspraken om de sociale woningvoorraad minimaal op peil te houden en bij voorkeur licht te laten groeien. Door maatschappelijke ontwikkelingen wordt in dit segment een toenemende vraag voorzien.
- Naast het vergroten van de kwantiteit is er ook aandacht voor het verhogen van de kwaliteit van de woningvoorraad. Er zijn hoge ambities voor wat betreft het energiezuinig en daar waar mogelijk energieneutraal maken van woningen volgens het 'BENG' (bijna energieneutraal) of 'ENG' (energie-neutraal) uitgangspunt). Ook wordt ingezet op het levensloopbestendig maken van woningen, zowel bij de bestaande voorraad als bij nieuwbouw.
- Bij het realiseren van nieuwe woningen, zetten we bewezen technieken in om zoveel mogelijk klimaatbestendig en natuurinclusief te bouwen.
- We stellen een woonzorgvisie op om de toekomstige vraag naar wonen en zorg van verschillende doelgroepen in beeld te brengen en hier beleidsmatig en qua uitvoering richting aan te geven. Voor wat betreft het urgentievraagstuk voor woningzoekenden uit bijzondere doelgroepen wordt een huisvestingsverordening opgesteld.

Verbonden partijen en samenwerkingspartners

Bij de realisatie van doelstellingen en effecten in het programma Ruimte zijn de navolgende organisaties betrokken: Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant, Woningbouwcorporaties, Hypotheekfonds Noord-Brabantse Gemeenten, Streekorganisatie Brabantse Wal, VVV, Regio West-Brabant, Grenspark Kalmthoutse Heide, Belgisch-Nederlands Grensoverleg, VTH-samenwerking Brabantse Wal, Regionaal ruimtelijk overleg, Wonen Subregio West-Brabant West.

Wat geven we uit aan programma 2. Ruimte?

Op grond van art. 5.1 van de Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma.

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	1.579.879	1.974.574	3.554.453	2.387.209	978.276	962.078	866.006
Lasten	-1.383.984	-3.432.911	-4.816.895	-2.092.955	-1.350.178	-1.348.555	-1.325.612
Saldo	195.895	-1.458.337	-1.262.442	294.254	-371.902	-386.477	-459.606

2.1 Ruimtelijke ordening en bouwzaken

Wat willen we bereiken?

Implementatie van de Omgevingswet

Wat gaan we daarvoor doen?

- Mensen en middelen worden optimaal ingezet om de vergunningverlening binnen de gestelde wettelijke termijnen af te handelen.
- Aangevraagde omgevingsvergunningen worden binnen de wettelijke termijnen afgehandeld.

Wat willen we bereiken?

Een grotere duurzame woningvoorraad die is afgestemd op de behoeften en ingevuld wordt.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We actualiseren de prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties.
- We combineren de starterslening en stimuleringslening ter ondersteuning van de doelstellingen uit de Woonvisie en onderzoeken of duurzaamheidsleningen mogelijk zijn.
- Er wordt uitvoering gegeven aan de Woonvisie 2020 en woningbouwprogrammering. We sturen op de realisatie van woningen.

Wat willen we bereiken?

Een merkbare verandering in de ruimtelijke inrichting van de gemeente en een gebied waar het goed toeven is.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We implementeren de Omgevingswet. We maken een integrale en breed gedragen visie op de fysieke leefomgeving en de wijze waarop de gemeente Woensdrecht samenwerkt met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties binnen die leefomgeving.
- We benutten de vergunningsvrije mogelijkheden die de Omgevingswet biedt en verminderen de regeldruk.
- Er wordt samen o.a. Defensie, ZLTO, de TBO's, de provincie en Evides in een gebiedsgerichte aanpak voor de Brabantse Wal samengewerkt inzake de integrale aanpak van uitdagingen op vlak van natuur, landbouw, water en ruimtelijke ontwikkelingen.

Wat geven we uit aan 2.1 Ruimtelijke ordening en bouwzaken?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	674.040	0	674.040	730.559	730.559	730.559	730.559
Lasten	-95.723	-262.894	-358.617	-130.750	-130.498	-130.307	-130.527
Saldo	578.317	-262.894	315.423	599.809	600.061	600.252	600.032

2.2 Grondbeleid

Wat willen we bereiken?

Een grondpositie die ontwikkelingen mogelijk maakt.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We verstevigen onze grondpositie op verantwoorde wijze.
- We zetten de functie van grondposities om zodat gewenste ontwikkelingen mogelijk kunnen worden gemaakt.
- We onderzoeken daartoe de haalbaarheid van woningbouw zoals genoemd in het vastgestelde woningbouwprogramma.

Wat geven we uit aan 2.2 Grondbeleid?

Binnen dit product is het effect zichtbaar van de actualisatie van de grondcomplexen op de exploitatie. Voor een toelichting daarop verwijzen wij u naar de paragraaf Grondbeleid.

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	816.769	1.964.065	2.780.834	1.577.071	223.138	206.940	110.868
Lasten	-147.034	-2.899.060	-3.046.094	-611.483	-94.874	-78.767	-51.972
Saldo	669.735	-934.995	-265.260	965.588	128.264	128.173	58.896

2.3 Recreatie en toerisme

Wat willen we bereiken?

Versterken van lokale vrijetijdseconomie

Wat gaan we daarvoor doen?

- Binnenhalen van grote sport- en wielerevenementen.
- Promoten van Woensdrecht en de Brabantse Wal.

Wat willen we bereiken?

Sport nog aantrekkelijker, rendabeler en socialer maken.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Meer communiceren over onze sport- en bewegingsactiviteiten en evenementen.
- Verbinding leggen tussen vrijetijdseconomie, evenementen en sport.
- Promoten van sport ter bevordering van de vitaliteit van onze inwoners.

Wat willen we bereiken?

Versterken van toerisme en recreatie door Woensdrecht te promoten als wandel-, fiets- en wielergemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Actualisatie Wandel-, fiets- en wielersplan.
- Nieuwe accenten aanbrengen in het Fiets- en Wielersplan
- Meer aandacht en middelen voor wandelen en wandelaars alsook fietsen en de fietsrecreant.

Wat geven we uit aan 2.3 Recreatie en toerisme?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	0	0	0	0	0	0	0
Lasten	-153.247	0	-153.247	-321.675	-94.622	-94.617	-94.689
Saldo	-153.247	0	-153.247	-321.675	-94.622	-94.617	-94.689

2.4 Sport en evenementen

Wat willen we bereiken?

Sport is beschikbaar voor iedereen en men wordt gestimuleerd en gefaciliteerd om zelf te gaan sporten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De BWI ondersteunt en stimuleert sportaanbieders onderwijs, overheid en inwoners onder andere op het gebied van bekendheid, aansluiting vraag en aanbod en samenwerking.
- De gemeente Woensdrecht geeft uitvoering aan het Sportakkoord.

Wat willen we bereiken?

Woensdrecht geniet internationale bekendheid als dé fiets- en wielergemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Bekendheid van Woensdrecht als fiets- en wielergemeente vergroten door communicatiecampagnes, een aantrekkelijke wielerkalender, sponsoring van lokale evenementen en grote wielerevenementen.
- Versterken van het fietsaanbod en –voorzieningen, waaronder een aansluitend routenetwerk, MTB-netwerk, sportevenementen en activiteiten.
- In 2023 wordt het fiets- en wielersplan geëvalueerd en herzien.

Wat geven we uit aan 2.4 Sport en evenementen?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	89.070	10.509	99.579	79.579	24.579	24.579	24.579
Lasten	-987.980	-270.957	-1.258.937	-1.029.047	-1.030.184	-1.044.864	-1.048.424
Saldo	-898.910	-260.448	-1.159.358	-949.468	-1.005.605	-1.020.285	-1.023.845

2.5 Investerings

Investeringsprogramma 2. Ruimte

Voor dit programma voorziet het college voor de komende jaren de navolgende investeringen. Met het vaststellen van de financiële positie bij de begrotingsbehandeling autoriseert de raad uitsluitend de nieuwe investeringen van het aankomende begrotingsjaar. Tevens kan uw raad aangeven van welke nieuwe investeringen u op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen (art. 5.2 Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019).

Investeringsprognose 2022-2026

Bedragen in €

Omschrijving	Primaire begroting 2022	Mutatie 2022	2023	2024	2025	2026	Dekking
Investeringsprogramma 2. Ruimte							
MJOP Sportaccommodaties, tennisparken/sportparken	431.082	1.000	181.832	112.725	178.740	18.620	Begrotingsresultaat
Subtotaal programma 2	431.082	1.000	181.832	112.725	178.740	18.620	

Toe te kennen investeringskredieten 2022 (mutatie) en 2023

MJOP Sportaccommodaties, tennisparken/sportparken

In april 2021 is de 'Meerjaren onderhoudsplanning buitensportaccommodaties 2021-2024' vastgesteld. Bovenstaande investeringsbedragen zijn een optelling van de netto-investeringsbedragen in een begrotingsjaar, omdat een deel van het investeringsbedrag (omzetbelasting) kan worden teruggevorderd (SPUK-sport).

2.6 Indicatoren

Inleiding

In deze paragraaf worden de indicatoren behorende bij Programma 2. Ruimte weergegeven. In de eerste tabel treft u de verplichte BBV-indicatoren behorende bij dit programma. Deze cijfers worden automatisch opgehaald van www.waarstaatjegemeente.nl en www.woensdrecht.incijfers.nl. Voor verdere verdieping en vergelijking met Nederland, Provincie Noord-Brabant en andere gemeenten verwijzen wij u graag naar deze twee websites.

Het tweede deel van deze paragraaf bevat de lokale indicatoren zoals die per ingang van de Programmabegroting 2020, in overleg met de gemeenteraad, zijn opgenomen.

Verplichte BBV-Indicatoren Programma 2. Ruimte

Indicator	2019	2020	2021
Nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen	1,0	3,3	6,7

Lokale indicatoren Programma 2. Ruimte

Met ingang van de programmabegroting 2020 zijn de verplichte BBV-indicatoren aangevuld met een aantal lokale indicatoren.

Lokale indicatoren	2020	2021	2022
1. Aantal nieuwbouwwoningen per kern			
- Hoogerheide	5	8	-
- Huijbergen	1	4	-
- Ossendrecht	60	8	-
- Putte	3	2	-
- Woensdrecht	1	5	-
2. Uitgifte reststroken en overige gemeentegrond	€ 170.862	€ 100.935	€ 59.840

Toelichting

1. Aantal nieuwbouwwoningen per kern. *Bron: Squit/handmatige telling.*
2. Totaalopbrengst grondverkoop met betrekking tot reststroken en overige percelen, met uitzondering van kavels in € per jaar. *Bron: financiële administratie gemeente Woensdrecht.* Het bedrag van 2022 heeft betrekking op de periode tot 1 september 2022.

Programma 3. Leefomgeving

Inleiding

De onderhoudsplannen voor het beheer van de openbare ruimte (BOR) zullen in samenhang met elkaar worden geactualiseerd. Uitgangspunt is dat de huidige kwaliteitsniveaus gehandhaafd blijven op alle terreinen (infrastructuur, speelvoorzieningen, groenvoorziening, etc.). Tevens blijven we burgerinitiatieven faciliteren en ondersteunen.

Woensdrecht is de groene gemeente op de Brabantse Wal die wordt bedreigd door extremere weersomstandigheden die kunnen leiden tot verdroging en wateroverlast. Hierdoor staan we voor een grote uitdaging en zullen we maatregelen treffen in het kader van klimaatverandering en biodiversiteit, gekoppeld aan educatie.

Met het Waterschap, onze agrariërs en landschapseigenaren maken we ons sterk voor het Woensdrechtse landschap en natuur, de open polders moeten behouden blijven.

Verbonden partijen en samenwerkingspartners

Bij de realisatie van doelstellingen en effecten in het programma Leefomgeving zijn de navolgende organisaties betrokken: dorpsplatforms, Saver NV, Werkvoorzieningschap (WVS-groep), Samenwerken aan water in Midden- en West-Brabant, Water- en klimaatkring West, Regionale Ambulance Voorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord, Inkoopbureau West-Brabant, waterschap Brabantse Delta, Waterwinbedrijf Evides, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Brabants Landschap, Defensie, Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO), Namiro, Benegora, Grenspark Kalmthoutse Heide, Provincie Noord-Brabant.

Wat geven we uit aan programma 3. Leefomgeving?

Op grond van art. 5.1 van de Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma.

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	2.417.492	149.864	2.567.356	2.524.914	2.515.514	2.515.514	2.515.514
Lasten	-6.496.383	-988.509	-7.484.892	-6.826.665	-6.499.353	-6.444.542	-6.438.563
Saldo	-4.078.891	-838.645	-4.917.536	-4.301.751	-3.983.839	-3.929.028	-3.923.049

3.1 Landschap en natuur

Wat willen we bereiken?

In stand houden en verbeteren van de landschappelijke kwaliteit en natuurwaarden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De gemeente voert conform de Groene Agenda 2021-2025 groene en landschappelijke projecten uit die gefinancierd worden uit de reserve groenfondsen en anterieure overeenkomsten waaronder die van de zonneparken welke per 2024 zullen gaan afdragen.
- De gemeente participeert in regionale overlegstructuren m.b.t. natuur en landschap zoals het Grenspark Kalmthoutse Heide, het Bijenlandschap West-Brabant, de Gebiedsgerichte Aanpak Brabantse Wal en Water- en Klimaatkring West.
- De gemeente betreft inwoners actief bij groen en biodiversiteit door deelname aan de Stimuleringsregeling Landschap (STILA)

Wat geven we uit aan 3.1 Landschap en natuur?

Het merendeel van de baten en lasten die een oorzakelijk verband hebben met dit product worden verantwoord op product 3.3 Beheer openbaar gebied en 5.8 Overhead. Daarnaast worden de op dit product beperkt geraamde middelen vanwege afronding niet zichtbaar in de tabel.

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	0	0	0	0	0	0	0
Lasten	-175	0	-175	-2.410	-170	-170	-170
Saldo	-175	0	-175	-2.410	-170	-170	-170

3.2 Milieu en duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

We denken en handelen duurzaam en klimaatbestendig in de ontwikkeling en uitvoering van plannen op alle beleidsvelden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Nieuw uitvoeringsprogramma duurzaamheid opstellen met de ambities tot 2026.
- Uitvoering geven aan Warmtevisie (verkenning en uitvoering 2023-2030).
- Energiebesparing en verduurzaming (bij inwoners, bedrijven en eigen bedrijfsvoering).
- In deze bestuursperiode maken we het gemeentelijk vastgoed en de gemeentelijke accommodaties zo energieneutraal mogelijk.
- Regionale Energie Strategie (RES) 2.0 opstellen.
- Accent leggen op meer zonnepanelen op daken.

Wat geven we uit aan 3.2 Milieu en duurzaamheid?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	10.000	266.407	276.407	10.000	10.000	10.000	10.000
Lasten	-285.428	-564.378	-849.806	-334.588	-337.268	-343.636	-350.406
Saldo	-275.428	-297.971	-573.399	-324.588	-327.268	-333.636	-340.406

3.3 Beheer openbaar gebied

Wat willen we bereiken?

Onze inwoners leven in een schone, veilige en groene omgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We geven uitvoering aan doelstellingen en acties zoals bepaald in onder andere de 'Groene Agenda 2021-2025', het Gemeentelijk rioleringsplan, de afvalstoffenverordening en 'Beleids- en beheerplan Speelvoorzieningen 2021-2024'.
- In samenwerking met inwoners en gebiedspartners wordt de openbare ruimte groener en klimaat-adaptiever ingericht door onder andere proactief overleg en het beschikbaar stellen van budget voor (groen)initiatieven.
- De gemeente verkent actief de mogelijkheden om het Sint Lucasplein in Hoogerheide groen en klimaatrobuust in te richten.
- Voor onkruidbestrijding op verhardingen is voor 2022 en 2023 budget beschikbaar gesteld.

Wat geven we uit aan 3.3 Beheer openbaar gebied?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	2.212.473	12.225	2.224.698	2.311.041	2.301.641	2.301.641	2.301.641
Lasten	-4.575.231	-198.358	-4.773.589	-4.837.645	-4.556.938	-4.519.879	-4.507.578
Saldo	-2.362.758	-186.133	-2.548.891	-2.526.604	-2.255.297	-2.218.238	-2.205.937

3.4 Verkeer en vervoer

Wat willen we bereiken?

Het verhogen van de verkeersveiligheid en bereikbaarheid. We streven naar een duurzame vorm van mobiliteit en geven daarbij invulling aan gedeelde- en alternatieve vormen van mobiliteit.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In overleg met betrokkenen partners maatregelen nemen om de verkeersveiligheid te vergroten.
- Uitvoering geven aan verschillende vormen van gedeelde mobiliteit.
- Opstellen uitvoeringsprogramma GVVP.

Wat geven we uit aan 3.4 Verkeer en vervoer?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	2.217	12.785	15.002	4.217	4.217	4.217	4.217
Lasten	-565.016	-45.785	-610.801	-579.008	-544.280	-521.711	-521.887
Saldo	-562.799	-33.000	-595.799	-574.791	-540.063	-517.494	-517.670

3.5 Monumenten en cultuur

Wat willen we bereiken?

We houden monumenten, culturele objecten en uitingen binnen Woensdrecht in stand.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Aanvragen en initiatieven worden conform de geldende regelgeving en binnen de gestelde termijnen afgehandeld.
- We stellen een Beleidsplan Erfgoed en Monumenten vast.
- We stellen een Kerkenvisie vast.

Wat geven we uit aan 3.5 Monumenten en cultuur?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	40.000	3.000	43.000	43.000	43.000	43.000	43.000
Lasten	-203.723	-50.012	-253.735	-68.798	-68.796	-68.795	-68.826
Saldo	-163.723	-47.012	-210.735	-25.798	-25.796	-25.795	-25.826

3.6 Burger- en overheidsparticipatie

Wat willen we bereiken?

Meer inwoners betrekken bij initiatieven en inwoners die al met uitvoering bezig zijn enthousiast houden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We onderhouden een goed netwerk tussen inwoners, ketenpartners en gemeente.
- We faciliteren en stimuleren initiatieven en geven waar nodig kaders aan.
- We geven inclusiebeleid vorm.

Wat geven we uit aan 3.6 Burger en overheidsparticipatie?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	0	0	0	0	0	0	0
Lasten	-71.730	-23.354	-95.084	-73.050	-61.786	-61.784	-61.829
Saldo	-71.730	-23.354	-95.084	-73.050	-61.786	-61.784	-61.829

3.7 Gemeentelijke gebouwen en accommodaties

Wat willen we bereiken?

We beheren en onderhouden het gemeentelijk vastgoed op het afgesproken conditieniveau overeenkomstig het meerjarenonderhoudsplan gebouwenbeheer 2022-2025.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zetten in op anders werken, middels privatiseren (light) verkrijgen huurders meer eigenaarschap als het gaat om onderhoud.

Wat willen we bereiken?

We stellen de visie op verduurzaming van vastgoed op waarbij we inzetten op verduurzaming van het vastgoed in combinatie met het groot onderhoud.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het verduurzamen zal gefaseerd worden uitgevoerd waarbij we in fase 1, 2023-2025, inzetten op de gemeentelijke gebouwen en brandweerkazernes.

Wat willen we bereiken?

We verkrijgen een beter overzicht op de vastgoedbudgetten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We herinrichten de vastgoedbudgetten in de gemeentelijke financiële applicatie.

Wat geven we uit aan 3.7 Gemeentelijke gebouwen en accommodaties?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	152.802	3.854	156.656	156.656	156.656	156.656	156.656
Lasten	-795.080	-255.029	-1.050.109	-931.166	-930.115	-928.567	-927.867
Saldo	-642.278	-251.175	-893.453	-774.510	-773.459	-771.911	-771.211

3.8 Investeringsen

Investeringsen programma 3. Leefomgeving

Voor dit programma voorziet het college voor de komende jaren de navolgende investeringen, hieronder toegelicht naar. Met het vaststellen van de financiële positie bij de begrotingsbehandeling autoriseert de raad uitsluitend de nieuwe investeringen van het aankomende begrotingsjaar. Tevens kan uw raad aangeven van welke nieuwe investeringen u op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen (art. 5.2 Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019).

Investeringsprognose 2022-2026

Bedragen in €

Omschrijving	Primaire begroting 2022	Mutatie 2022	2023	2024	2025	2026	Dekking
Investeringsprogramma 3. Leefomgeving							
Uitvoeringsprogramma wegbeheer	889.000	-	889.000	867.000	867.000	867.000	Voorziening onderhoud wegen
Renovatie openbare verlichting	297.745	-	146.740	49.740	163.910	118.910	Voorziening onderhoud openbare verlichting
Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer	-	371.383	263.574	793.047	971.218	513.731	Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen
Uitvoeringsprogramma rioolbeheer	1.310.080	-	1.312.330	1.325.080	1.325.080	1.325.080	Voorziening rioolbeheer
Overkapping gladheidsbestrijdingsmachines	28.391	26.609	-	-	-	-	Begrotingsresultaat
Aanschaf gladheidsbestrijd.materieel (sneeuwplougen)	-	-	-	-	44.750	-	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Behoud en herstel kerktoren Woensdrecht	150.000	-	-	-	-	-	Algemene reserve
Aanv. budget realisatie gebouw nabij molen Johanna huisvesting Molenstg. en Heemkundekring Huijbergen	-	15.000	-	-	-	-	Compensatiemiddelen Corona
Ruimen grafbedekkingen op gemeent. begraafplaatsen 2e fase	-	-	79.860	-	-	-	Algemene reserve
Subtotaal programma 3	2.675.216	412.992	2.691.504	3.034.867	3.371.958	2.824.721	

Toe te kennen investeringskredieten 2022 (mutatie) en 2023

Uitvoeringsprogramma wegbeheer

Conform het 'Beleidsplan wegen 2019-2023' zijn bovenvermelde investeringsbedragen opgenomen.

Renovatie openbare verlichting

Conform het 'Beleids- en beheerplan openbare verlichting 2019-2022' zijn bovenvermelde investeringsbedragen opgenomen.

Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer

Conform het 'Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) gebouwenbeheer 2022-2025' zijn bovenvermelde investeringsbedragen opgenomen.

Uitvoeringsprogramma rioolbeheer

Conform het 'Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) Woensdrecht 2020-2023' zijn bovenvermelde investeringsbedragen opgenomen.

Aanvullend budget realisatie gebouw nabij molen Johanna huisvesting Molenstichting en Heemkundekring Huijbergen

In mei 2022 heeft de gemeenteraad via de 'Financiële tussenrapportage 1e kwartaal 2022' een aanvullend krediet van € 15.000 beschikbaar gesteld voor de realisatie van een onderkomen op het terrein van de molen Johanna in Huijbergen.

Ruimen grafbedekkingen op gemeentelijke begraafplaatsen 2e fase

In 2021 is er een begin gemaakt met het verwijderen van grafbedekkingen. Er zijn 400 stuks grafbedekkingen verwijderd. Er moeten nogmaals ca. 400 grafbedekkingen verwijderd worden om op een 'nul'-situatie te komen.

3.9 Indicatoren

Lokale indicatoren Programma 3. Ruimte

Voor programma 3 bestaan er geen verplichte BBV-indicatoren (meer). Met ingang van de programmabegroting 2020 zijn de verplichte BBV-indicatoren aangevuld met een aantal lokale indicatoren.

Lokale indicatoren	2020	2021	2022
1. Beleving openbaar gebied	-	-	-
2. Aantal zonnepanelen particulieren	1762	-	-
3. Opgesteld vermogen in kW bij particulieren	7905	-	-
4. Burgerinitiatieven openbaar gebied (zie voor actueel overzicht de uitsplitsing in de tabel hieronder)			
- Totaal aantal	17	15	21
- Totaal bedrag	€ 22.127	€ 53.250	€ 23.171,62

Toelichting:

1. Beleving openbaar gebied. *Bron: Lemon-onderzoek 'Leefbaarheid in Woensdrecht' (de resultaten van dit onderzoek worden eens in de drie jaar gepubliceerd).*
2. Aantal zonnepanelen particulieren (zegt iets over duurzaamheid onder particulieren).
3. Opgesteld vermogen in kW bij particulieren.
4. Aantal burgerinitiatieven in het openbaar gebied en de financiële middelen die daarmee gemoeid zijn (tussenstand september 2022)

Overzicht burgerinitiatieven openbaar gebied 2022 (tussenstand september 2022)	Bedrag 2022
Buurtpreventie	€ 2.379,98
Hondenpoepacties	-
Adoptie groenstrook Pottenbergen	Betaald door Stadlander
Biodiversiteit Ossendrecht vervolg	€ 4.619,00
Aanvraag pumptrackbaan	Nog in behandeling
Park Kloostervijver	Nog in behandeling
Hondseind Ossendrecht groeninitiatief	Nog in behandeling
Speeltuin Bloemenwijk / Papaver	In afwachting van initiatiefnemer
Graafgebied hondenloopveld Hheide	In afwachting van initiatiefnemer
Beeldje snoek	€ 7.500
Diverse groeninitiatieven Raadhuisstraat	€ 7.500
Groeninitiatief Drieschaar	Nog in behandeling
Groeninitiatief Heerenbaan Putte	-
Groeninitiatief Dennenlaan Putte	Nog in behandeling
Groeninitiatief Henri Dunantstaat Hbergen	Nog in behandeling
Groeninitiatief Dorpsstraat Wdrecht	Nog in behandeling
Groeninitiatief Nolensstraat Ossendrecht	€ 126,00
Groeninitiatief Leliestraat Putte	-
Groeninitiatief Marktje Ossendrecht	€ 945,00
Fruitbomen Hortentia	In afwachting van initiatiefnemer

Programma 4. Economie

Inleiding

Voor 2023 streven wij ernaar om de volgende doelen te realiseren:

- Versterken van onze netwerken met ondernemers en daardoor de samenwerking te verbeteren.
- Samen met onze ondernemers en inwoners stellen wij een nieuwe economische visie op die passend is op de huidige ontwikkelingen.
- Stimuleren de verbindingen tussen overheid, onderwijs en ondernemers (triple helix), om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te matchen.
- We zetten sterk in op het realiseren van het bedrijventerrein Driehoeven III voor bestaande en eigen ondernemers uit onze gemeente.
- Vanuit de agenda Veerkrachtig Bestuur Brabantse Wal wordt ingezet op het verkrijgen van een programmastatus voor een sub-regionaal strategisch bedrijventerrein gericht op de topsectoren.

Verbonden partijen en samenwerkingspartners

Bij de realisatie van doelstellingen en effecten in het programma Economie zijn de navolgende organisaties betrokken: Business Park Aviolanda, Regio West-Brabant, N.V. REWIN, Saver N.V., Ondernemers MKB, Bedrijven, Ondernemersverenigingen en Bedrijventerreinverenigingen, Vliegbasis Woensdrecht, VNO NCW.

Wat geven we uit aan programma 4. Economie?

Op grond van art. 5.1 van de Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma.

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	3.010.087	81.843	3.091.930	3.220.805	3.249.305	3.249.305	3.249.305
Lasten	-2.664.309	-99.737	-2.764.046	-2.872.635	-2.871.951	-2.871.587	-2.871.676
Saldo	345.778	-17.894	327.884	348.170	377.354	377.718	377.629

4.1 Werkgelegenheid

Wat willen we bereiken?

Versterken van het economisch klimaat en arbeidsmarkt.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We stellen een economische visie op.
- We intensiveren contacten over de grens met Vlaanderen.
- We verbinden economie met arbeidsmarkt in het sociaal domein.
- Als 4e stedelijk regio West Brabant West stellen we met 7 buurgemeenten een regionale verstedelijkingsstrategie (RVS) en een regionale investeringsagenda (RIA).

Wat geven we uit aan 4.1 Werkgelegenheid?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	0	0	0	0	0	0	0
Lasten	-12.007	-19.036	-31.043	-33.307	-33.359	-33.358	-33.384
Saldo	-12.007	-19.036	-31.043	-33.307	-33.359	-33.358	-33.384

4.2 Middenstand en winkelgebieden

Wat willen we bereiken?

Winkelgebieden en detailhandel vitaal houden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We incorporeren de actualisatie van het detailhandelsbeleid in de nieuwe economische visie.
- We betrekken nadrukkelijk onze ligging als grensgemeente bij de marktwerking.
- We onderhouden intensief contact met de ondernemersverenigingen.

Wat geven we uit aan 4.2 Middenstand en winkelgebieden?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	21.300	700	22.000	22.000	22.000	22.000	22.000
Lasten	-73.221	-9.315	-82.536	-82.641	-82.769	-82.767	-82.830
Saldo	-51.921	-8.615	-60.536	-60.641	-60.769	-60.767	-60.830

4.4 Afvalinzameling

Wat willen we bereiken?

Voldoen aan de VANG-doelstellingen (van afval naar grondstof). Waarbij de pijlers 'kostendekkendheid' en 'de vervuiler betaalt' van belang zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Herontwikkeling van de inzamelfaciliteiten en dienstverlening om inwoners in staat te stellen om beter hun afval te scheiden.
- We communiceren actief en gericht om bewoners te stimuleren hun afval beter te scheiden.

Wat willen we bereiken?

Afvalinzameling en -verwerking is 100% kostendekkend.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We nemen maatregelen waardoor de vervuiler betaalt en proberen de kosten voor onze inwoners niet meer te laten stijgen dan de inflatie.

Wat geven we uit aan 4.4 Afvalinzameling?

Onderstaande tabel laat voor de meerjarenraming een overschot op het product Afvalinzameling zien. Om de tarieven te bepalen moet echter ook nog rekening worden gehouden met de kosten voor kwijtschelding welke begroot zijn onder het product 1.3 Werk en inkomen in programma 1 Sociaal Domein en de omzetbelasting. De omzetbelasting wordt voor afval niet geraamd in de begroting maar wordt voor het bepalen van de tarieven van de afvalstoffenheffing en hun kostendekkendheid wel als last meegenomen. Voor het totaaloverzicht verwijzen wij u naar de paragraaf Lokale heffingen, onderwerp 'afvalstoffenheffing'.

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	2.988.787	81.143	3.069.930	3.198.805	3.227.305	3.227.305	3.227.305
Lasten	-2.573.503	-71.386	-2.644.889	-2.753.344	-2.753.272	-2.753.242	-2.753.287
Saldo	415.284	9.757	425.041	445.461	474.033	474.063	474.018

4.5 Aviolanda

Wat willen we bereiken?

Positioneren van Business Park Aviolanda (BPA) en de Vliegbasis als topsector.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We stellen met alle partners een Human Capital Agenda 2.0 op.
- We positioneren BPA en de Vliegbasis als Maintenance Campus in de RVS/RIA.
- We zoeken met het vertrek van Fokker Elmo naar nieuwe innovatieve invullingen op BPA.

Wat geven we uit aan 4.5 Aviolanda?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	0	0	0	0	0	0	0
Lasten	-5.578	0	-5.578	-3.343	-2.551	-2.220	-2.175
Saldo	-5.578	0	-5.578	-3.343	-2.551	-2.220	-2.175

4.6 Investerings

Investeringsprogramma 4. Economie

Voor dit programma voorziet het college voor de komende jaren de navolgende investeringen. Met het vaststellen van de financiële positie bij de begrotingsbehandeling autoriseert de raad uitsluitend de nieuwe investeringen van het aankomende begrotingsjaar. Tevens kan uw raad aangeven van welke nieuwe investeringen u op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen (art. 5.2 Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019).

Investeringsprognose 2022-2026

Voor dit programma zijn in de periode 2021-2025 geen investeringen voorzien.

4.7 Indicatoren

Inleiding

In deze paragraaf worden de indicatoren behorende bij Programma 4. Economie weergegeven. In de eerste tabel treft u de verplichte BBV-indicatoren behorende bij dit programma. Deze cijfers worden automatisch opgehaald van www.waarstaatjegemeente.nl en www.woensdrecht.incijfers.nl. Voor verdere verdieping en vergelijking met Nederland, Provincie Noord-Brabant en andere gemeenten verwijzen wij u graag naar deze twee websites.

Het tweede deel van deze paragraaf bevat de lokale indicatoren zoals die per ingang van de Programmabegroting 2020, in overleg met de gemeenteraad, zijn opgenomen.

Verplichte BBV-Indicatoren Programma 4. Economie

Indicator	2019	2020	2021
Omvang huishoudelijk restafval in kg. per inwoner	132,0	140,0	-
Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit	6,8	-	-
Banen per 1.000 inwoners van 15-64 jaar	688,2	683,1	-
Vestigingen (van bedrijven)	127,5	132,3	-
Netto arbeidsparticipatie in % van de (potentiële) beroepsbevolking	66,0	66,1	-
Funciemenging in %	48,7	48,4	48,5
Werkloze jongeren 16-22 jaar in %	1,0	2,0	-

Lokale indicatoren Programma 4. Economie

Met ingang van de programmabegroting 2020 zijn de verplichte BBV-indicatoren aangevuld met een aantal lokale indicatoren.

Lokale indicatoren	2020	2021	2022
1. Gemiddeld aantal aanbiedingen grijze container			
- 140 liter	10	9,3	-
- 240 liter	12,6	12	-
2. Kostendekkendheid afvalinzameling	103%	101%	-
3. Hoeveelheid ingezameld afval bij de milieustraat	6.858	6.757	-

Toelichting

1. Gemiddeld aantal aangeboden grijze containers per huishouden per jaar. *Bron: Saver.*
2. De mate van kostendekkendheid geeft aan in hoeverre de gemeente voldoet aan haar opgave om de kosten en opbrengsten van afvalverwerking in evenwicht te houden. *Bron: Saver.*
3. Hoeveelheid ingezameld afval (x 1.000 kg) per jaar. *Bron: Saver.*

Programma 5. Bestuurskracht

Inleiding

Vanuit haar dienstverlenende rol aan de samenleving en als partner in andere maatschappelijke opgaven, blijft het boeken van tastbare resultaten in maatschappelijke vraagstukken de belangrijkste opgave voor gemeenten. Deze opgave wordt echter al lang niet meer alleen door de gemeente bepaald. De tijd van de ‘maakbare samenleving’ ligt inmiddels weer ver achter ons.

Opgaven worden bepaald in nauw contact met de omgeving. Digitalisering en veranderende wetgeving hebben hun invloed op de inhoud en uitvoering van deze opgaven. We zien dat er veel op ons af komt: de coronapandemie, de invoering van de Omgevingswet, de stikstofcrisis, de woningbouwopgave, de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne, de opgaven omtrent de huisvesting van asielzoekers en statushouders, de krapte op de arbeidsmarkt, de toenemende vraag binnen het sociaal domein, de snelheid van informatie (sociale media), klimaat, duurzaamheid en de energietransitie.

Het zijn allemaal vraagstukken die naast de lokale ambities – die hier veelal op aansluiten – veel vragen van politiek, bestuur en niet in de laatste plaats van de ambtelijke organisatie. De opgaven waar wij voor staan vragen om meer flexibiliteit en wendbaarheid om adequaat te kunnen inspelen op onze snel veranderende omgeving. Het nastreven van die wendbaarheid staat centraal in programma 5. Bestuurskracht. Vanuit dit programma worden de randvoorwaarden gecreëerd waarbinnen college en organisatie kunnen voldoen aan de eisen van deze tijd.

Verbonden partijen en samenwerkingspartners

Bij de realisatie van het programma Bestuurskracht zijn de volgende organisaties betrokken: GGD, Politie, buurtpreventie, WijZijn, Regio West-Brabant (RWB), Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB), Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB), Belasting Samenwerking West-Brabant (BWB), NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Stichting Inkoopbureau West-Brabant (SIW), het West-Brabants Archief (WBA) en Equalit.

Wat geven we uit aan programma 5. Bestuurskracht?

Op grond van art. 5.1 van de Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma.

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	38.341.617	1.725.956	40.067.573	43.429.473	44.658.376	45.565.757	43.061.800
Lasten	-13.757.867	-2.058.751	-15.816.618	-15.559.018	-15.185.491	-15.181.107	-15.207.564
Saldo	24.583.750	-332.795	24.250.955	27.870.455	29.472.885	30.384.650	27.854.236
Onttrekkingen	809.147	7.218.861	8.028.008	952.913	588.129	614.811	809.191
Stortingen	-216.168	-4.273.735	-4.489.903	-1.292.107	-229.800	-261.813	-375.601
Mutaties reserves	592.979	2.945.126	3.538.105	-339.194	358.329	352.998	433.590
Resultaat	25.176.729	2.612.331	27.789.060	27.531.261	29.831.214	30.737.648	28.287.826

5.1 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?

We bieden inwoners een veilige leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We organiseren met de veiligheidsregio een rampenoefening in 2023.
- We ontwikkelen samen met de zeven andere gemeenten in ons district een nieuw Integraal veiligheidsplan met speerpunten voor de komende 4 jaar en geven hier uitvoering aan.
- We verkennen de mogelijkheden voor grensoverschrijdende samenwerking met brandweerpost Putte en de Belgische brandweer.

Wat willen we bereiken?

We voorkomen zoveel als mogelijk dat ondermijnende criminaliteit de openbare (rechts)orde aantast

Wat gaan we daarvoor doen?

- We voeren met onze ketenpartners integrale acties uit.
- We zorgen ervoor dat de gemeentelijke informatiepositie op orde is door actieve inzet op het lokale en het districtelijke informatieplein, in nauwe samenwerking met diverse ketenpartners.

Wat willen we bereiken?

We intensiveren de samenwerking tussen onze veiligheidspartners.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We beschikken over een sluitend netwerk van partners en vergroten hierin de samenwerking waarin zowel preventief als reactief geacteerd wordt (ketengericht werken).
- We herijken de aansturing van onze eigen aangestelde gemeentelijke boa's, zodat de samenwerking tussen politie en de handhavers wordt versterkt.

Wat geven we uit aan 5.1 Openbare orde en Veiligheid?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	7.195	0	7.195	7.195	7.195	7.195	7.195
Lasten	-1.908.168	-17.538	-1.925.706	-1.899.523	-1.935.347	-1.970.666	-2.019.788
Saldo	-1.900.973	-17.538	-1.918.511	-1.892.328	-1.928.152	-1.963.471	-2.012.593

5.2 Handhaving

Wat willen we bereiken?

Behouden en bevorderen van het naleefgedrag voor een veilige en gezonde leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We voeren de taken in het kader van Vergunningen, Toezicht en Handhaving uit in samenwerking met onze handhavingspartners volgens de actuele kwaliteitscriteria.
- We voeren toezicht en handhaving uit conform het Uitvoeringsprogramma Handhaving en Omgevingsvergunningen 2022. We passen dit bewust en transparant aan, indien de dynamiek van de omgeving dit vraagt.
- We stellen twee Boa's aan (één vast en één tijdelijk in de pilot periode) in eigen dienst per 2023 voor toezicht in de openbare ruimte.

Wat geven we uit aan 5.2 Handhaving?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	13.909	-42.000	-28.091	12.204	12.204	12.204	12.204
Lasten	-254.195	6.675	-247.520	-309.286	-310.945	-314.367	-318.120
Saldo	-240.286	-35.325	-275.611	-297.082	-298.741	-302.163	-305.916

5.3 Dienstverlening en burgerzaken

Wat willen we bereiken?

De dienstverlening is laagdrempelig en betrouwbaar en sluit aan bij de behoeften en verwachtingen van de klant. We verbeteren onze dienstverlening merkbaar en meetbaar.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zetten de klant centraal in onze dienstverlening en zetten het traject “Welkom in Woensdrecht” voort, waarbij we over houding en gedrag regelmatig met elkaar afstemmen via diverse ‘ontmoetingen’.
- Door de inzet van nieuwe applicaties breiden we onze digitale dienstverlening verder uit en bewaken daarnaast dat onze dienstverlening blijft afgestemd op de waarde en beleving van onze klanten.
- De huidige Servicelijn wordt doorontwikkeld naar een Klant Contact Centrum waarbij naast de huidige kanalen telefonie en mail ook webcare en de regie op klantcontacten en statusinformatie zullen worden ondergebracht.

Wat geven we uit aan 5.3 Dienstverlening en burgerzaken?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	213.693	0	213.693	176.443	375.069	375.069	375.069
Lasten	-101.999	0	-101.999	-77.714	-196.186	-196.181	-196.331
Saldo	111.694	0	111.694	98.729	178.883	178.888	178.738

5.4 Samenwerken en besturen

Wat willen we bereiken?

Bij de totstandkoming en uitvoering van ons beleid maken we de afweging of we onze doelstellingen door samenwerking effectiever en/of efficiënter kunnen bereiken.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In overleg met de gemeenteraad geven we vorm aan domeingericht en opgavengericht werken om de grip voor de raad en college op de verbonden partijen te versterken.
- Portefeuillehouders en directie van Woensdrecht gaan jaarlijks in gesprek met de directie van verbonden partijen over de dienstverlening, wederzijdse verwachtingen, financiën en ontwikkelingen.
- In overleg met de gemeenteraad en met de regio gaan we de wetswijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen implementeren.

Wat willen we bereiken?

Versterken van de bestuurskracht van Woensdrecht door samenwerking.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij werken met andere organisaties samen om capaciteit en expertise optimaal in te zetten.
- Woensdrecht vervult, uitgaande van de eigen doelstellingen bewust de juiste rol, bestuurlijk en ambtelijk in de diverse regionale agenda's en plannen.

Wat geven we uit aan 5.4 Samenwerken en besturen?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	155.665	0	155.665	155.665	155.665	155.665	155.665
Lasten	-2.064.781	-80.630	-2.145.411	-2.046.644	-2.053.216	-2.055.637	-2.059.383
Saldo	-1.909.116	-80.630	-1.989.746	-1.890.979	-1.897.551	-1.899.972	-1.903.718

5.5 Financiën

Wat willen we bereiken?

Woensdrecht is een financieel gezonde gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We informeren 3x per jaar over de consequenties voor onze gemeente van de herijking van de algemene uitkering en de gevolgen van het landelijk beleid na verkiezingen.
- Onze meerjarenbegroting 2024-2027 voldoet aan de criteria van de Provincie Noord-Brabant voor repressief toezicht.
- We voeren een financieel verantwoord beleid binnen door de raad vastgestelde kaders.

Wat willen we bereiken?

We verantwoord worden transparant.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We geven verder opvolging aan de bevindingen van onze extern accountant uit de jaarlijkse managementletter.
- De verbijzonderde interne controle is afdoende ingericht zodat de rechtmatigheidsverklaring door het college over het boekjaar 2023 kan worden afgegeven.
- Door middel van financiële tussenrapportages informeren we de gemeenteraad, inwoners en andere belangstellenden over de financiële stand van zaken in het lopende begrotingsjaar

Wat geven we uit aan 5.5 Financiën?

Het merendeel van de (te ontvangen) algemene uitkering is begroot op dit product. Daarnaast is een groot deel van de integratie-uitkeringen met ingang van 2019 opgegaan in de algemene uitkering. Daarmee is een deel van de baten van programma 1 Sociaal Domein verhuisd naar programma 5 Bestuurskracht (algemene middelen). Onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves lopen ook via dit product.

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	31.736.357	1.745.346	33.481.703	36.556.101	37.530.910	38.382.824	35.822.167
Lasten	-307.107	-1.316.353	-1.623.460	-756.950	-338.155	-266.199	-244.920
Saldo	31.429.250	428.993	31.858.243	35.799.151	37.192.755	38.116.625	35.577.247
Onttrekkingen	809.147	7.218.861	8.028.008	952.913	588.129	614.811	809.191
Stortingen	-216.168	-4.273.735	-4.489.903	-1.292.107	-229.800	-261.813	-375.601
Mutaties reserves	592.979	2.945.126	3.538.105	-339.194	358.329	352.998	433.590
Resultaat	32.022.229	3.374.119	35.396.348	35.459.957	37.551.084	38.469.623	36.010.837

5.6 Belastingen en heffingen

Wat willen we bereiken?

Onze inkomsten verhogen we om de kwaliteit van onze voorzieningen te kunnen behouden en een goede balans tussen inkomsten en uitgaven te waarborgen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We actualiseren onze belasting- en legesverordeningen.

Wat geven we uit aan 5.6 Belastingen en heffingen?

Het merendeel van de belastinginkomsten (vooruitlopend op vaststelling van de nieuwe belastingverordeningen) van onze gemeente wordt binnen dit product geraamd.

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	6.000.645	0	6.000.645	6.294.601	6.350.069	6.405.536	6.462.236
Lasten	-472.504	-2.431	-474.935	-542.820	-551.398	-564.347	-577.077
Saldo	5.528.141	-2.431	5.525.710	5.751.781	5.798.671	5.841.189	5.885.159

5.7 Informatievoorziening en automatisering

Wat willen we bereiken?

Datagedreven werken: beleid wordt mede gebaseerd op data.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Datamogelijkheden worden niet gezien en ingezet als sluitstuk, maar als vertrekpunt van beleid.
- Om gegevens integraal en beheerst te kunnen verwerken in de organisatie (=gegevensmanagement) groeien we toe naar een centraal datamanagement (=volwassenheidsniveau) voor het onderhouden, actualiseren, beheren en beveiligen van data.
- In de Equalit-samenwerking realiseren we het Datafundament: een technisch platform waar gegevens op een gestandaardiseerde en uniforme manier worden opgeslagen om (her)gebruikt te kunnen worden bij het maken van analyses en voorspelmodellen.

Wat willen we bereiken?

Betrouwbare en inclusieve overheid: onze informatievoorziening is optimaal digitaal, betrouwbaar, transparant en veilig.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We voldoen aan wettelijke eisen op het gebied van betrouwbare en transparante informatievoorziening, zoals de Wet open overheid, de Archiefwet en de Wet Hergebruik Overheidsinformatie.
- We voldoen aan de eisen van de privacywetgeving (zoals de (Uitvoeringswet) Algemene verordening gegevensbescherming en de Wet politiegegevens) en de eisen op het gebied van informatiebeveiliging (de Baseline Informatiebeveiliging Overheid).
- Ons fundament is op orde, zodat de betrouwbaarheid, kwaliteit en actualiteit van informatie is geborgd.

Wat geven we uit aan 5.7 Informatievoorziening en automatisering?

De structurele middelen vanuit het collegewerkprogramma voor Informatie- en communicatietechnologie, informatiebeveiliging en privacy worden vanwege BBV-technische redenen opgenomen onder product 5.8 Overhead.

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	0	0	0	0	0	0	0
Lasten	-213.374	0	-213.374	-243.827	-256.718	-270.363	-281.954
Saldo	-213.374	0	-213.374	-243.827	-256.718	-270.363	-281.954

5.8 Overhead

Wat willen we bereiken?

Goed en aantrekkelijk werkgeverschap en de ontwikkeling van mens en organisatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zorgen voor een gezonde en veilige (hybride) werkomgeving en bieden vertrouwen, verantwoordelijkheid en vrijheid in de uitvoering van de werkzaamheden.
- We passen het instrument strategische personeelsplanning toe en bepalen zo, op basis van de koers van de organisatie, de meest optimale inzet van mensen voor nu en in de toekomst.
- Waar nodig gaan we samenwerkingsverbanden aan om de kwaliteit en continuïteit van onze dienstverlening te garanderen.

Wat geven we uit aan 5.8 Overhead?

Om te voorkomen dat er verschillen ontstaan in de wijze van toerekening van overhead is een algemene definitie van 'overhead' in artikel 1 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) opgenomen: 'het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Uitgangspunt van deze definitie is overigens dat (andere uitvoerings-) kosten zoveel mogelijk direct aan de betreffende taken/activiteiten worden toegerekend. Dit uitgangspunt wordt vanzelfsprekend gehanteerd. Vanwege BBV worden alle personeelslasten welke niet direct toewijsbaar zijn aan een taakveld binnen dit product geraamd.

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	214.153	22.610	236.763	227.264	227.264	227.264	227.264
Lasten	-8.079.937	104.994	-7.974.943	-9.282.649	-9.169.035	-9.171.715	-9.138.072
Saldo	-7.865.784	127.604	-7.738.180	-9.055.385	-8.941.771	-8.944.451	-8.910.808

5.9 Personeel en organisatie

Wat willen we bereiken?

We binden en boeien (potentiële) medewerkers, die bewust de keuze maken om te werken bij de gemeente Woensdrecht.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We stemmen ontwikkeltrajecten, beleid en personeelsvoorwaarden af op de behoefte van organisatie en medewerkers.

Wat willen we bereiken?

We streven naar een leiderschapstijl waarbij vanuit een inspirerende visie medewerkers intrinsiek gemotiveerd raken en zich gewaardeerd voelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Leidinggevenden stimuleren en coachen de onderlinge samenwerking en verbinding tussen het bestuur en medewerkers. We introduceren zelforganisatie.
- We leggen minder nadruk op hiërarchie en meer nadruk op samenspel en houden in de organisatie rekening met de verschillen tussen mensen, teams en taken.
- We versterken de zelfstandigheid en het probleemoplossend vermogen van ons personeel maar behouden een centrale rol voor onze leidinggevenden.

Wat geven we uit aan 5.9 Personeel en organisatie?

Vanwege BBV-regelgeving worden de baten en lasten voor formatie grotendeels verantwoord binnen product 5.8: Overhead.

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	0	0	0	0	0	0	0
Lasten	-312.037	-753.468	-1.065.505	-356.400	-331.219	-328.362	-328.615
Saldo	-312.037	-753.468	-1.065.505	-356.400	-331.219	-328.362	-328.615

5.10 Communicatie

Wat willen we bereiken?

Onze inwoners zijn goed geïnformeerd en tevreden over de wijze waarop organisatie en bestuur met hen communiceren.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We organiseren dienstverlening en communicatie dicht bij elkaar.
- We communiceren tijdig en via verschillende kanalen over actuele onderwerpen.
- We doen aan online monitoring om te weten wat er leeft zodat we hierop onze communicatie kunnen afstemmen c.q. aanpassen.

Wat willen we bereiken?

Duidelijke communicatie van de ambities en maatregelen uit het collegewerkprogramma 2022-2026.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Na vaststelling van het collegewerkprogramma wordt een communicatiewerkprogramma opgesteld. Hierin wordt voor deze collegeperiode de communicatielijn uitgezet.

Wat geven we uit aan 5.10 Communicatie?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	0	0	0	0	0	0	0
Lasten	-36.500	0	-36.500	-36.034	-36.090	-36.088	-36.117
Saldo	-36.500	0	-36.500	-36.034	-36.090	-36.088	-36.117

5.11 Juridische zaken

Wat geven we uit aan 5.11 Juridische zaken?

Vanwege de geringe omvang van de budgetten op dit product en het feit dat Juridische Zaken onder de reguliere bedrijfsvoeringstaken valt, is de intentie om dit product in 2023 te laten vervallen en het budget over te hevelen naar een ander, later te bepalen product.

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	0	0	0	0	0	0	0
Lasten	-7.265	0	-7.265	-7.171	-7.182	-7.182	-7.187
Saldo	-7.265	0	-7.265	-7.171	-7.182	-7.182	-7.187

5.12 Investerings

Investerings programma 5. Bestuurskracht

Voor dit programma voorziet het college voor de komende jaren de navolgende investeringen. Met het vaststellen van de financiële positie bij de begrotingsbehandeling autoriseert de raad uitsluitend de nieuwe investeringen van het aankomende begrotingsjaar. Tevens kan uw raad aangeven van welke nieuwe investeringen u op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen (art. 5.2 Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019).

Investeringsprognose 2022-2026

Bedragen in €

Omschrijving	Primaire begroting 2022	Mutatie 2022	2023	2024	2025	2026	Dekking
Investeringsprogramma 5. Bestuurskracht							
Aanschaf hoogwerker boombeheer 2022 Wijk- & Dorpsbeheer	100.000	-	-	-	-	-	- Begrotingsresultaat
Aanschaf dieplader boombeheer 2022 Wijk- & Dorpsbeheer	30.000	-	-	-	-	-	- Begrotingsresultaat
Aanschaf software Key2begraven en Key2betalen	20.800	-	-	-	-	-	- Begrotingsresultaat
Verstrekken geldlening aan Molenstichting Johanna Huijbergen	-	15.000	-	-	-	-	
Aanschaf pick-up 2022 team Wijk- & Dorpsbeheer	53.642	17.108	-	-	-	-	- Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Aanschaf personenauto 2022 team Wijk- & Dorpsbeheer	-	20.000	-	-	-	-	- Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Aanschaf transporttank 2022 team Wijk- & Dorpsbeheer	-	17.500	-	-	-	-	- Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Aanschaf onkruidbestrijder 2023 team Wijk- & Dorpsbeheer	-	-	15.000	-	-	-	- Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Aanschaf rioolinspectiecamera 2023 team Wijk- & Dorpsbeheer	-	-	12.500	-	-	-	- Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Aanschaf mini-graafmachine 2023 team Wijk- & Dorpsbeheer	-	-	30.000	-	-	-	- Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Aanschaf bestelwagen 2024 team Wijk- & Dorpsbeheer	-	-	-	22.500	-	-	- Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Aanschaf sportveldenwals 2025 team Wijk- & Dorpsbeheer	-	-	-	-	10.000	-	- Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Aanschaf 3 pick-ups 2026 team Wijk- & Dorpsbeheer	-	-	-	-	-	185.500	- Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Aanschaf bladzuigwagen 2026 team Wijk- & Dorpsbeheer	-	-	-	-	-	35.000	- Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Aanschaf aanhang(plateau)wagen 2026 team Wijk- & Dorpsbeheer	-	-	-	-	-	11.000	- Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Subtotaal programma 5	204.442	69.608	57.500	22.500	10.000	231.500	

[Toe te kennen investeringskredieten 2022 \(mutatie\) en 2023](#)

Verstrekken geldlening aan Molenstichting Johanna Huijbergen

In februari 2022 heeft de gemeente een geldlening van € 15.000 aan de Molenstichting Johanna verstrekt voor het realiseren van werkzaamheden en inrichting van een onderkomen op het terrein van de molen Johanna in Huijbergen. De geldlening wordt door de molenstichting in vier jaar (2023 - 2026) afgelost.

Aanschaf pick-up 2022 team Wijk- & Dorpsbeheer

Conform het 'Beheerplan 2022-2025 Materieel team Wijk- & Dorpsbeheer' is het budget voor de aanschaf van de pick-up verhoogd naar een totaalbedrag van € 70.750.

Aanschaf personenauto en transporttank 2022 team Wijk- & Dorpsbeheer

Conform het 'Beheerplan 2022-2025 Materieel team Wijk- & Dorpsbeheer' is het budget voor de aanschaf van de personenauto en de transporttank verschoven van het jaar 2021 naar 2022.

Aanschaf onkruidbestrijder, riolinspectiecamera en mini-graafmachine 2023 team Wijk- & Dorpsbeheer

Conform het 'Beheerplan 2022-2025 Materieel team Wijk- & Dorpsbeheer' zijn bovenvermelde investeringsbedragen opgenomen.

5.13 Indicatoren

Inleiding

In deze paragraaf worden de indicatoren behorende bij Programma 5. Bestuurskracht weergegeven. In de eerste tabel treft u de verplichte BBV-indicatoren behorende bij dit programma. Deze cijfers worden automatisch opgehaald van www.waarstaatjegemeente.nl en www.woensdrecht.incijfers.nl. Voor verdere verdieping en vergelijking met Nederland, Provincie Noord-Brabant en andere gemeenten verwijzen wij u graag naar deze twee websites.

Het tweede deel van deze paragraaf bevat de lokale indicatoren zoals die per ingang van de Programmabegroting 2020, in overleg met de gemeenteraad, zijn opgenomen.

Verplichte BBV-Indicatoren Programma 5. Bestuurskracht

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Indicator	2019	2020	2021
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	607,00	615,00	674,00
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	697,00	702,00	763,00
Winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	0,70	0,90	0,50
Diefstallen uit woning per 1.000 inwoners	1,80	1,80	1,80
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	2,50	3,70	3,00
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) per 1.000 inwoners	4,30	3,90	5,40
Verwijzingen Halt per 1.000 jongeren	20,00	9,00	-
Percentage jongeren 12-21 jaar met een delict voor de rechter	1,00	2,00	-

Lokale indicatoren Programma 5. Bestuurskracht

Met ingang van de programmabegroting 2020 zijn de verplichte BBV-indicatoren aangevuld met een aantal lokale indicatoren. In onderstaande tabel zijn indicatoren 1 t/m 5 ook verplicht vanuit de BBV, maar omdat deze lokaal ingevuld moeten worden, komen deze in onderstaande tabel terecht).

Lokale indicatoren	2020	2021	2022
1. Formatie per 1000 inwoners	6,2	6,1	6,2
2. Bezetting per 1000 inwoners	5,5	6,1	5,9
3. Apparaatskosten	€ 802	€ 776	-
4. Externe inhuur	4,7 %	3,2 %	-
5. Overhead	13,3 %	15,3 %	-
6. Veiligheidsgevoel	-	-	-
7. Klanttevredenheid dienstverlening			
- balie	8,6	8,1	8,2
- telefoon	7,2	7,7	8,3
- digitale kanalen	8,1	7,8	7

Toelichting:

1. Formatie betreft het aantal fte's dat in dienst mag zijn.

2. Bezetting betreft het werkelijke aantal fte's dat werkzaam is.
3. Apparaatskosten per inwoner: alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.
4. Externe inhuur: kosten als percentage van de totale loonsom.
5. Overhead: percentage van de totale lasten.
6. Veiligheidsbeleving is weergegeven op een schaal van 1 (heel laag) tot 10 (heel hoog). *Bron: Lemon-onderzoek 'Leefbaarheid in Woensdrecht' (de resultaten van dit onderzoek worden eens in de drie jaar gepubliceerd).*
7. Waardering die de afnemer van de dienst geeft aan de dienstverlening aan de balie (respectievelijk telefoon of website) op een schaal van 1 (heel laag) tot 10 (heel hoog). *Bron: NVVB Dashboard Continu.* Het cijfer van 2022 heeft betrekking op de periode tot 8 september 2022.

Paragrafen

Paragraaf 1 Opgaven

Algemeen

De Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019 stelt dat de raad, bij aanvang van de raadsperiode, kan aangeven over welke aanvullende onderwerpen zij in een aparte paragraaf bij de P&C-stukken wenst te worden geïnformeerd. In het Collegewerkprogramma 2022-2026 heeft het college de volgende onderwerpen bestempeld als opgaven:

1. Verduurzaming: Klimaatadaptatie, Duurzaamheid en Energietransitie
2. Economie
3. Bouwen & wonen

Opgave Verduurzaming: Klimaatadaptatie, Duurzaamheid en Energietransitie

Inleiding

Woensdrecht is de groene gemeente op de Brabantse Wal en heeft duurzaamheid hoog in het vaandel staan. De duurzaamheidsvisie (2017-2035) heeft als doel de gemeente in 2035 energie- en klimaatneutraal te maken.

Duurzaamheid loopt als een rode draad door alle uitvoeringsprogramma's heen waarmee we concreet de ambities waar kunnen maken. We kijken wat we als gemeente zelf kunnen in de openbare ruimte, gemeentelijk vastgoed en inkoop. Hierin vervullen en nemen we ook een voorbeeldfunctie.

Daarnaast zoeken we nadrukkelijk de samenwerking op met onze inwoners, verenigingen en ondernemers/bedrijven. Dit is noodzakelijk voor de gezamenlijke verduurzamingsopgave.

De agrarische sector is onlosmakelijk verbonden met ons landschap. Daar moet ruimte voor blijven. We realiseren ons dat het verminderen van stikstofuitstoot noodzakelijk is, maar we zijn tegen een gedwongen uitkoop van onze agrariërs.

Ontwikkelingen

- Klimaatverandering: We zien steeds vaker extremere weersvormen, met langere perioden van droogte en wateroverlast door hevige regenbuien.
- Klimaatakkoord: Vanuit het klimaatakkoord dienen Nederlandse gemeenten een warmtevisie op te stellen waarin beschreven staat hoe we uiterlijk 2050 van het aardgas af zijn. De 'energietransitie' hangt hiermee samen, waarbij we overgaan van fossiele brandstof naar duurzame en CO2 neutrale energiebronnen.
- Landelijk zien we een veranderende trend van milieuwetgeving/stikstof.
- Fluctuaties binnen energieprijzen.

Ambities

- Duurzaamheid en klimaatbestendigheid worden een onderdeel van alle gemeentelijke beleidsterreinen.
- Een energie- en klimaatneutrale gemeente in 2035.
- Hoeveelheid (rest)afvalstoffen verder naar beneden brengen en voldoen aan de VANG-Doelstellingen (Van Afval Naar Grondstof).

Wat gaan we doen in deze bestuursperiode?

- We denken op een duurzame en klimaatbestendige manier en handelen daar naar in de ontwikkeling en uitvoering van plannen op alle beleidsterreinen.
- Nieuw uitvoeringsprogramma duurzaamheid opstellen op basis van de Duurzaamheidsvisie.
- Uitvoering geven aan diverse projecten en activiteiten:
  - *Warmtevisie wijkscans en uitvoering (2023-2030)*
Op basis van wijkscans gaan we kijken welke wijken kansrijk zijn voor een snelle transitie naar aardgasvrij. Vervolgens stellen we samen met de inwoners een wijkuitvoeringsplan op en brengen dit gezamenlijk tot uitvoering.
  - *Energiebesparing en verduurzaming*
In deze bestuursperiode worden het gemeentelijk vastgoed en de gemeentelijke accommodaties zo energieneutraal mogelijk gemaakt volgens het 'BENG' (bijna energieneutraal) of 'ENG' (energieneutraal) uitgangspunt. Met subsidies vanuit het Rijk stimuleren we energiebesparing en verduurzaming bij inwoners en bereiken we de kwetsbare huishoudens die het meest te lijden hebben onder de hoge energieprijzen.
  - *Regionale Energie Strategie (RES) 2.0*
Vormgeving Regionale Energie Strategie (RES) 2.0 en richting geven aan de gekoppelde uitvoering.
  - *Groene Agenda*
Uitvoering geven aan de Groene Agenda voor de periode 2021-2025. Hierin wordt extra aandacht geschonken aan de thema's biodiversiteit, klimaatbestendigheid en duurzaamheid.
  - *Duurzame mobiliteit*
We zetten in op innovatieve toepassingen op het gebied van elektrisch vervoer en het ontwikkelen van mobiliteitshubs.
  - *(Her)ontwikkeling afvalinzameling*
Samen met Saver zetten we in op innovatieve manieren van recycling en afvalscheiding.

Opgave Economie

Inleiding

De gemeente Woensdrecht is gelegen op een unieke geografische locatie tussen de havens van Antwerpen, Moerdijk en Rotterdam en is hierdoor een aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijvigheid. Er is een aantal grote werkgevers, waaronder op het gebied van luchtvaartgebonden onderhoud. Midden- en kleinbedrijf vormt een onmisbare voorziening binnen onze kernen. Het is voor de leefbaarheid belangrijk om dit in stand te houden. Hierbij is een goede relatie tussen gemeente en ondernemers van belang.

Ontwikkelingen

- Druk op de arbeidsmarkt.
- Economische onzekerheid vanwege de energiecrisis.
- Toenemende inflatie.

Ambities

- We stimuleren hergebruik en verduurzaming van bestaande bedrijventerreinen.
- Stimuleren van samenwerking tussen ondernemers/bedrijven en gemeente.
- Voorzien in voldoende geschoold en gekwalificeerd personeel.

Wat gaan we doen in deze bestuursperiode?

- We versterken onze netwerken met ondernemers om samenwerking te versterken.
- Samen met onze ondernemers en inwoners stellen we een nieuwe economische visie op.
- Stimuleren verbinding overheid, onderwijs, ondernemers, om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te matchen.
- We intensiveren de contacten met Vlaamse en Nederlandse netwerkorganisaties.
- We realiseren Driehoeven III voor bestaande en eigen ondernemers uit de gemeente.

Opgave Bouwen & wonen

Inleiding

De gemeente Woensdrecht zet zich ervoor in dat haar dorpen zich ook in de toekomst blijven ontwikkelen als kernen waarin het goed wonen is. Met het inzetten op nieuwbouw, wordt een passend antwoord gevonden op de groeiende vraag naar woningen. Het woningbouwprogramma stemmen we op de eerste plaats af op de vraag naar woningen van de eigen inwoners. We geven daarom prioriteit aan het realiseren van betaalbare woningen voor starters, jonge huishoudens en senioren die in Woensdrecht willen blijven wonen. Doorstromers moeten de mogelijkheid krijgen om door te stromen naar een passende woning. Daarnaast willen we ook een kwaliteitsslag maken en focussen we op het verduurzamen en levensloopbestendig maken van de bestaande woningvoorraad.

Door de hoge huizenprijzen en het minimale aanbod van passende woningen, verhuizen mensen minder snel waardoor ze te lang in hun eigen - niet altijd passende - woning blijven wonen. Dit belemmert de doorstroming.

De afgelopen jaren heeft Woensdrecht te weinig kunnen bouwen door stikstofproblemen. De vraag naar woningen binnen onze gemeente komt van meerdere doelgroepen, waaronder: eigen inwoners (starters en doorstromers), instroom van buiten de gemeente, arbeidsmigranten en statushouders.

Vergrijzing en ontgroening vinden plaats, maar leiden niet tot bevolkingsafname. Er is een toename in het aantal huishoudens, maar het aantal inwoners per huishouden neemt af.

De wijziging van samenstelling en doelgroepen leidt niet alleen tot de behoefte aan meer woningen, maar ook aan andere woningtypen.

Ontwikkelingen

- Ouderen en inwoners die zorg nodig hebben, blijven door Rijksbeleid langer thuis wonen. Deze mensen wonen in veel gevallen in een woning die niet langer aansluit op hun woonbehoefte.
- Het vinden van een passende en betaalbare woning is voor veel mensen moeilijk. We voorzien een extra behoefte in het sociale huursegment.
- De komende jaren zal - als gevolg van het door het Rijk aangekondigde stikstofbeleid -het bouwen binnen onze gemeente speciale aandacht vragen.

Ambities

- Ondanks de stikstofproblematiek kijken we waar er mogelijkheden zijn voor woningbouw.
- Voldoende huisvesting en maatschappelijke ondersteuning in combinatie met de juiste zorg.
- We bouwen voor alle categorieën woningzoekenden, alle typen en woonvormen. We richten ons in het bijzonder op jongeren (starters) en senioren en willen dat daar in totaliteit één op de drie nieuw te bouwen woningen voor beschikbaar komt.
- We streven ernaar om binnen de bestuursperiode tenminste 250 woningen te bouwen. Onze ambitie is groter.

Wat gaan we doen in deze bestuursperiode?

- Contacten met de provincie geven wij hoge prioriteit om onze woningbouwplanning te realiseren.
- Middels de omgevingswet geeft de gemeente ruimte aan vernieuwende woonvormen, op voorwaarde dat dit niet strijdig is met de omgevingsvisie.
- Met de woningbouwcorporaties maken we afspraken om de sociale woningvoorraad minimaal op peil te houden en bij voorkeur licht te laten groeien. Door maatschappelijke ontwikkelingen wordt in dit segment een toenemende vraag voorzien.
- Naast het vergroten van de kwantiteit is er ook aandacht voor het verhogen van de kwaliteit van de woningvoorraad. Er zijn hoge ambities voor wat betreft het energiezuinig en daar waar mogelijk energieneutraal maken van woningen volgens het 'BENG' (bijna energieneutraal) of 'ENG' (energieneutraal) uitgangspunt). Ook wordt ingezet op het levensloopbestendig maken van woningen, zowel bij de bestaande voorraad als bij nieuwbouw.
- Bij het realiseren van nieuwe woningen, zetten we bewezen technieken in om zoveel mogelijk klimaatbestendig en natuur-inclusief te bouwen.
- We stellen een woonzorgvisie op om de toekomstige vraag naar wonen en zorg van verschillende doelgroepen in beeld te brengen en hier beleidsmatig en qua uitvoering richting aan te geven. Voor wat betreft het urgentievraagstuk voor woningzoekenden uit bijzondere doelgroepen wordt een huisvestingsverordening opgesteld.

Paragraaf 2 Lokale heffingen

Algemeen

Lokale heffingen zijn te onderscheiden in belastingen enerzijds en leges, rechten en overige tarieven anderzijds. Inzicht in de omvang, werking en reikwijdte van de lokale heffingen is van belang voor de raad omdat ze, naast de inkomsten van de algemene uitkering, veelal de enige mogelijkheid vormen om aanvullende wensen te kunnen financieren. Tegelijkertijd wordt steeds kritischer gekeken naar de totale gemeentelijke belastingdruk. Daarbij is niet alleen inzicht in absolute zin belangrijk, aangezien Woensdrecht niet op zichzelf staat: inzicht in de hoogte van de heffingen van vergelijkbare gemeenten is eveneens verhelderend. Een gemeente is beperkt in de belastingsoorten die ze mag heffen. Deze zijn limitatief opgesomd in de Gemeentewet.

In deze paragraaf treft u een toelichting op de belangrijkste tariefaanpassingen voor het begrotingsjaar 2023. De belastingverordeningen voor 2023 worden in de openbare raadsvergadering van november 2022 aan de raad ter vaststelling aangeboden. De in deze paragraaf opgenomen tarieven voor 2023 zijn onder voorbehoud van besluitvorming door de raad. Na de uitgangspunten van ons lokale beleid, een tabel van de geraamde inkomsten in 2023 (A) en een overzicht van de tariefontwikkeling 2019-2023 (B) worden achtereenvolgens de volgende onderwerpen toegelicht:

1. Onroerendezaakbelastingen (ozb)
2. Afvalstoffenheffing
3. Rioolheffing
4. Lokale lastendruk
5. Vergelijkend overzicht woonlasten
6. Hondenbelasting
7. Forensenbelasting
8. Toeristenbelasting
9. Marktgeden
10. Lijkbezorgingsrechten
11. Leges
12. Kwijtscheldingsbeleid

Lokaal beleid

Het beleid ten aanzien van lokale heffingen is gebaseerd op de uitgangspunten van het coalitieakkoord 2022-2026 en het collegewerkprogramma 2022-2026 'Stabiel en daadkrachtig voor Woensdrecht'. We streven ernaar om de gemeentelijke heffingen en belastingen op hetzelfde niveau te houden en passen maximaal alleen een inflatiecorrectie toe.

De uitgangspunten met betrekking tot de financiën van de gemeente zijn:

- Om alle thema's te kunnen uitvoeren, heeft de gemeente behoefte aan voldoende financiële middelen. De financiële positie van de gemeente is gezond, het huishoudboekje is op orde. Van belang is dat dit zo blijft. De hoge inflatie plaatst ons voor grote uitdagingen. Dit leidt tot hogere uitgaven in de exploitatie, maar ook de ramingen voor investeringen worden daardoor ongewis. Dat laatste kan leiden tot het temporiseren van uitgaven. Mogelijk stelt ook een herverdeling van het gemeentefonds ons voor extra uitdagingen. We streven ernaar om de gemeentelijke heffingen en belastingen op hetzelfde niveau te houden en passen maximaal alleen een inflatiecorrectie toe;

- de inflatie raakt onze inwoners diep in hun portemonnee. De gemeente doet binnen haar wettelijke mogelijkheden wat ze kan;
- met het coalitieakkoord 2021-2025 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' van het kabinet lijkt in de komende jaren weliswaar een ruime hoeveelheid extra middelen beschikbaar te komen, maar over de financiële positie van gemeenten na 2026 blijven zorgen bestaan. Aandachtspunt blijft onze solvabiliteit (eigen vermogen ten opzichte van totaal vermogen);
- de hoeveelheid (rest)afvalstoffen moet verder naar beneden en uitgangspunt is het voldoen aan de VANG-doelstellingen (Van Afval Naar Grondstof). Samen met Saver NV zetten we in op innovatieve manieren van recycling en afvalscheiding. De milieustraat zal daar een spil in zijn. Het uitgangspunt blijft dat de vervuiler betaalt en de afvalstoffenheffing kostendekkend is.

Woensdrecht kent een relatief laag belastingniveau. De COELO-Atlas 2022, die voor alle Nederlandse gemeenten een vergelijking maakt van de woonlasten, bevestigt dit beeld. De woonlasten worden gedefinieerd als het totaal van de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Van de 349 binnengemeentelijke tariefgebieden in Nederland staat Woensdrecht op plaats 64; d.w.z. er zijn 63 tariefgebieden die lagere woonlasten hebben en 285 met hogere woonlasten. Woensdrecht bevindt zich daarmee onder de gemiddelden van zowel Nederland als de provincie Noord-Brabant.

A. Geraamde inkomsten

In 2023 worden de volgende inkomsten met betrekking tot de lokale heffingen geraamd:

Bedragen kolom 2 t/m 6 x € 1.000

Inkomsten lokale heffingen per belastingsoort							
Titel	Jaarstukken 2021	Begroting 2022 (incl. wijziging)	Primitieve begroting 2023	Heffingsmaatregel 2023	Totaal 2023 (1)	In % 2023 (2)	Bedrag 2023 (per inwoner) (3)
1	2	3	4	5	6	7	8
Onroerende zaakbelastingen	4.937	5.150	5.150	292	5.442	48,73%	€ 246
Afvalstoffenheffing	2.566	2.575	2.517	266	2.783	24,92%	€ 125
Rioolheffing	2.066	2.035	2.068	66	2.134	19,11%	€ 96
Hondenbelasting	107	119	116	-	116	1,04%	€ 5
Forensenbelasting	44	47	47	4	51	0,46%	€ 2
Toeristenbelasting	651	641	641	-	641	5,74%	€ 29
Totaal:	10.371	10.567	10.539	628	11.167	100%	503

(1) Opbrengst na verwerking van de heffingsmaatregel 2023.

(2) Opbrengst per belastingsoort als percentage van de totale belastingopbrengst 2023.

(3) Totaal 2023 gedeeld door aantal inwoners gemeente Woensdrecht (raming per 1-1-2023 = 22.200)

B. Tariefontwikkeling 2019-2023

De belastingverordeningen voor 2023 worden in de raadsvergadering van november 2022 door de raad vastgesteld. De in dit overzicht opgenomen tarieven voor 2023 zijn daarmee in overeenstemming.

Tarieven per belastingsoort			2019	2020	2021	2022	2023
Onroerende zaakbelastingen							
Woningen: eigenaren			0,1104%	0,1083%	0,1134%	0,1081%	0,1058%
Niet-woningen: eigenaren			0,1683%	0,1661%	0,1844%	0,1862%	0,1821%
Niet-woningen: gebruikers			0,1401%	0,1382%	0,1546%	0,1561%	0,1527%
Afvalstoffenheffing			Bedragen in €				
Vast deel			150,00	150,00	175,00	178,50	197,25
Afvalcontainer (per lediging):							
- 240 liter restafvalcontainer			6,00				
1 - 13 ledigingen				8,00	8,00	8,16	9,02
14 - 20 ledigingen				10,00	10,00	10,20	11,27
21 - 26 ledigingen				12,00	12,00	12,24	13,53
- 140 liter restafvalcontainer			3,50				
1 - 13 ledigingen				4,70	4,70	4,79	5,29
14 - 20 ledigingen				5,85	5,85	5,97	6,60
21 - 26 ledigingen				7,00	7,00	7,14	7,89
- 240 liter gft-afvalcontainer			-	-	-	-	-
- 140 liter gft-afvalcontainer			-	-	-	-	-
- Ondergrondse restafvalcontainer (per inworp)			0,75	1,00	1,00	1,02	1,13
Rioolheffing			Bedragen in €				
Vastrecht	Art.nr.	Systematiek					
	1.1.1	woning met één persoon	147,00	147,00	152,50	152,50	157,40
		woning met meerdere personen	196,00	196,00	203,50	203,50	210,00
	1.1.2	niet-woning	196,00	196,00	203,50	203,50	210,00
Gedifferentieerde tarieven niet-woningen	2.1.1	vastrecht + variabel tarief voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 501 m3 tot en met 1.000 m3, per m3	0,89	0,89	0,92	0,92	0,95
	2.1.2 (oud)	voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 1.001 tot en met 2.000 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 berekende bedrag	0,60	0,60			
	2.1.3 (oud)	voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 2.001 tot en met 5.000 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 berekende bedrag	0,37	0,37			
	2.1.4 (oud)	voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 5.001 tot en met 10.000 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 en 2.1.2 berekende bedrag	0,29	0,29			
	2.1.5 (oud)	voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 10.001 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 tot en met 2.1.4 berekende bedrag	0,21	0,21			
	2.1.2	voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 1.001 tot en met 10.000 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 berekende bedrag			0,52	0,52	0,54
	2.1.3	voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 10.001 tot en met 20.000 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 en 2.1.2 berekende bedrag			0,24	0,24	0,25
	2.1.4	voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 20.001 tot en met 30.000 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 tot en met 2.1.3 berekende bedrag			0,23	0,23	0,24
	2.1.5	voor de hoeveelheid afgevoerd water vanaf 30.001 m3, per m3 verhoogd met het op basis van 2.1.1 tot en met 2.1.4 berekende bedrag			0,22	0,22	0,23
Hondenbelasting							
1e hond			40,00	37,50	37,50	37,50	37,50
2e en volgende hond			70,00	65,00	65,00	65,00	65,00
Kennel			170,00	155,00	155,00	155,00	155,00
Forensenbelasting							
Tarief			2,18‰	3,36‰	0,3413%	0,3251%	0,3179%
Toeristenbelasting			Bedragen in €				
Per overnachting, per persoon			1,00	1,50	1,50	1,50	1,50

Marktgeden	Bedragen in €				
Weekmarkt Hoogerheide	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50
Weekmarkt Putte	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50
Jaarmarkt Putte	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00

1. Onroerendezaakbelastingen (ozb)

De onroerendezaakbelastingen worden berekend naar een percentage van de waarde van de onroerende zaak; de WOZ-waarde. De peildatum van de WOZ-waarde is 1 januari van het jaar voorafgaand aan het jaar waarop de aanslag betrekking heeft. De WOZ-waarde per 1 januari 2022 is leidend voor de belastingaanslag van 2023. De nieuwe WOZ-waarden voor 2022 zijn nog niet bekend. Volgens voorlopige cijfers van de Belasting Samenwerking West-Brabant (BWB) wordt de stijging van de WOZ-waarden voor 2023 (peildatum 1 januari 2022) ingeschat op 11% bij woningen. Bij de niet-woningen is sprake van een waardevermindering van 2%. Een waarde mutatie van de onroerende zaken wordt gecorrigeerd door middel van aanpassing van de OZB-tarieven. Zodoende blijven de belastingopbrengsten van de onroerendezaakbelastingen nagenoeg gelijk.

Bij de OZB-tarieven 2023 is een stijging van 8,55% opgenomen voor de inflatiecorrectie. Het inflatiepercentage is gebaseerd op de ontwikkeling van de consumentenprijsindex van de maand juni 2022 ten opzichte van juni 2021 (bron: CBS). Voor het meerjarenperspectief 2024-2026 van de begroting wordt bij de opbrengsten van de onroerendezaakbelastingen rekening gehouden met een inflatiepercentage van +1%.

Het 'normtarief', ofwel redelijk peil van de onroerendezaakbelasting, is door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor 2023 vastgesteld op 0,1729% van de WOZ-waarde (2022: 0,1800%; bron: Meicirculaire gemeentefonds 2022).

2. Afvalstoffenheffing

Iedere gemeente heeft de wettelijke plicht tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen binnen haar grondgebied (art. 10.21 en 10.22 Wet milieubeheer). De gemeente kan, ter compensatie van de kosten die verbonden zijn aan de verwijdering van huishoudelijke afvalstoffen, een heffing instellen, alleen voor inwoners, voor ieder perceel (woning) waar de mogelijkheid bestaat tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen, ook al wordt er geen afval aangeboden.

Het beleid in Woensdrecht is erop gericht de hoeveelheid restafval te verminderen tot maximaal 100 kg per persoon per jaar met ingang van 2020 (2021: 186 kg. per inwoner). Woensdrecht heeft zich hierbij aangesloten bij de landelijke VANG-doelstelling: Van Afval Naar Grondstof. Tevens moet de activiteit 'afvalinzameling & -verwerking' kostendekkend uitgevoerd worden. Dat betekent dat de lasten financieel gedekt moeten worden door de baten, maar ook dat het principe geldt: 'de vervuiler betaalt'. Inwoners kunnen immers zelf invloed uitoefenen op de belastingaanslag door hun afval goed (of nog beter) te scheiden.

Landelijk zoeken gemeenten naar manieren om meer 'afval' te recyclen en minder aan te bieden als restafval. Zo ook in Woensdrecht. Het verwerken van afval wordt steeds duurder en de noodzaak om grondstoffen duurzaam te recyclen neemt toe. Het streven van de gemeente is om de hoeveelheid restafval per persoon per jaar te minimaliseren en de afvalverwerking kostendekkend te krijgen. Om de doelstelling te behalen heeft de raad in 2019 besloten met ingang van 2020 de volgende maatregelen te nemen:

- verhoging van de variabele kosten en invoering van progressieve tarieven van het aanbieden van het restafval;
- verhoging van het tarief voor de extra tikken op de milieustraat.

De ophaalfrequentie van het afval blijft gehandhaafd op eenmaal in de twee weken. Het verlagen van de ophaalfrequentie van het restafval naar eenmaal in de vier weken is om redenen van hygiëne en serviceniveau niet doorgevoerd.

Voor 2023 zien we stijgende kosten van de milieustraat, de afvalinzameling als gevolg van de jaarlijkse indexering van de tarieven van Saver en een toename in de kosten van kwijschelding van afvalstoffenheffing. De opbrengsten van monostromen in 2023 nemen per saldo naar verwachting toe. Enerzijds wordt er een hogere opbrengst verwacht van het ingezamelde oud papier en metaal als gevolg van de gestegen vraag naar grondstoffen, anderzijds daalt de vergoeding voor het inzamelen van het brongescheiden PMD (plastic, metaal en drankenkartons). In 2023 wordt een lagere dividenduitkering van Saver NV verwacht. Het verwachte jaarresultaat 2022 van Saver wordt negatief beïnvloed door hogere energie-, brandstof- en verzekeringskosten. De opbrengsten van de afvalstoffenheffing dalen als gevolg van een afname van het aantal aanbiedingen van de restafvalcontainers en het aantal inworpen in de ondergrondse restafvalcontainers. Om de afvalverwerking in 2023 kostendekkend te krijgen wordt de raad voorgesteld de tarieven van de afvalstoffenheffing met ingang van 2023 te verhogen met 10,5%. Tevens wordt de raad voorgesteld de tarieven voor het gebruik van de milieustraat met 10,5% te verhogen. De belasting voor het gebruik van de milieustraat bedraagt:

- Voor het 4e tegoed op de Saverpas: € 16,90 (in 2022: € 15,30);
- Voor het 5e en 6e tegoed, per tegoed op de Saverpas: € 33,80 (in 2022: € 30,60);
- Voor het 7e en volgende tegoed, per tegoed op de Saverpas: € 56,35 (in 2022: € 51,-).
- Het aantal 'gratis' tikken op de milieustraat blijft ongewijzigd; nl. 3.

De opbrengsten aan afvalstoffenheffing worden geraamd op € 2.782.500 en dit resulteert in een kostendekkingspercentage van 100%.

Voorziening 'egalisatie afvalinzameling en -verwerking'

Woensdrecht heeft een voorziening 'egalisatie afvalinzameling & -verwerking' tot haar beschikking voor het afdekken van risico's en financiële resultaten van afval. Het verwachte saldo van de voorziening per 01-01-2023 bedraagt (afgerond) € 80.000.

Kostendekkendheid afvalinzameling en -verwerking			
Taakveld/omschrijving	Specificatie	Bedrag	%
Lasten			
7.3 Afval	1. Afvalinzameling	-1.057.500	
	2. Afvalverwerking	-581.175	
	3. Milieustraat	-948.000	
	4. Overig	-166.669	
2.1 Verkeer en vervoer	5. Straatreiniging	-18.612	
6.3 Inkomensregelingen	6. Kwijtschelding afvalstoffenheffing	-85.000	
Baten (exclusief opbrengsten afvalstoffenheffing)			
7.3 Afval	2. Afvalverwerking	380.000	
	3. Milieustraat	9.805	
	6. Dividenduitkering Saver NV	26.500	
BTW		-342.070	
Totaal (lasten minus baten)		-2.782.721	100%
Opbrengsten afvalstoffenheffing (opgenomen in taakveld 7.3 Afval)		2.782.500	
Saldo en kostendekkendheid		-221	100%
Onttrekking aan de voorziening 'afvalinzameling & -verwerking'		-	
Saldo afvalinzameling & -verwerking na onttrekking aan de voorziening		-221	

Toelichting op de tabel 'kostendekkendheid afvalinzameling en -verwerking':

Taakveld '7.3 Afval' is het centrale taakveld. Naast de baten en lasten uit het taakveld '7.3 Afval' wordt van het taakveld '2.1 Verkeer en vervoer' een bedrag van (afgerond) € 19.000 in de heffing betrokken. Dit betreft 25% van de geraamde lasten van straatreiniging inclusief het veegvuil. Van het taakveld '6.3 Inkomensregelingen' wordt een bedrag van € 85.000 voor het deel van de kwijtschelding van de afvalstoffenheffing in de heffing betrokken. Het geraamde saldo van 'afvalinzameling & -verwerking' bedraagt € 221 nadelig.

3. Rioolheffing

Onder de naam 'rioolheffing' wordt geheven: een belasting ter bestrijding van de kosten die voor de gemeenten verbonden zijn aan:

- de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater, evenals de zuivering van huishoudelijk afvalwater;
- de inzameling van afvloeiend hemelwater en de verwerking van het ingezamelde en afvloeiende hemelwater, evenals het treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.

De raad stelt voor een daarbij vast te stellen periode een gemeentelijk rioleringsplan vast (art. 4.22 Wet milieubeheer). In het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) wordt aangegeven op welke manier de gemeente de gemeentelijke watertaken wil verbeteren, uitbreiden, onderhouden en beheren en welke middelen noodzakelijk zijn om de gestelde doelen te bereiken. Het huidige GRP 'Samen schakelen naar een toekomstbestendige waterketen' is vastgesteld door de raad in september 2019 en heeft een looptijd van 4 jaar (2020-2023).

Met ingang van het belastingjaar 2010 wordt een rioolheffing geheven naar het aantal kubieke meters water dat vanuit het perceel wordt afgevoerd. De rioolheffing kent twee grondslagen:

- een vast tarief per perceel;
- een bedrag op basis van het aantal kubieke meters water dat vanuit het perceel direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd.

De raad wordt voorgesteld om het vaste en de variabele tarieven voor 2023 aan te passen. De tarieven 2023 zijn opgenomen in het overzicht van de tariefontwikkeling 2019-2023 (B) in deze paragraaf. De tarieven stijgen gemiddeld met 3,2%. De stijging van de tarieven is het gevolg van de stijging van de kosten van het elektriciteitsverbruik van de rioolpompen en -gemalen en de aan riolering toe te rekenen organisatiekosten.

Bedragen in €

Kostendekkendheid riolering			
Taakveld/omschrijving	Specificatie	Bedrag	%
Lasten			
7.2 Riolering	1. Exploitatie en beheer riolering	-1.807.251	
	2. Heffing en invordering rioolheffing	-42.827	
2.1 Verkeer en vervoer	3. Aandeel kosten straatreiniging	-55.838	
5.7 Openbaar groen & (openlucht)recreatie	4. Kosten onderhoud watergangen	-72.500	
6.3 Inkomensregelingen	5. Kwijtschelding rioolheffing	-70.000	
Baten (exclusief opbrengsten rioolheffing)			
7.2 Riolering	N.v.t.	-	
BTW		-85.584	
Totaal (lasten minus baten)		-2.134.000	100%
Opbrengsten rioolheffing (opgenomen in taakveld 7.2 Riolering)		2.134.000	
Saldo en kostendekkendheid		-	100%

Toelichting op de tabel 'kostendekkendheid riolering':

In de tabel zijn de lasten en baten opgenomen, die voor het bepalen van de tarieven van de rioolheffing van toepassing zijn. Naast de baten en lasten uit het taakveld '7.2 Riolering' wordt van het taakveld '2.1 Verkeer en vervoer' een bedrag van € 56.000 in de heffing betrokken. Dit betreft 75% van de geraamde lasten van straatreiniging inclusief het veegvuil. Het vegen van de goten beperkt het instromen van vuil in de straatkolken en voorkomt vervuiling van het rioolstelsel.

Van het taakveld '5.7 Openbaar groen & (openlucht)recreatie' wordt een bedrag van € 72.500 in de heffing betrokken. Dit betreft de geraamde lasten van het onderhoud van de gemeentelijke watergangen (sloten) inclusief het afvoeren van het slootvuil. Het toerekenen van het onderhoud watergangen aan rioolbeheer is reëel vanuit de relatie met de zorgplicht hemelwater. Het functioneren van het hemelwaterriool is gekoppeld aan het functioneren van de watergangen die dienen voor de afvoer van regenwater.

Van het taakveld '6.3 Inkomensregelingen' wordt een bedrag van € 70.000 voor het deel van de kwijtschelding van de rioolheffing in de heffing betrokken.

In de lasten van het taakveld '7.2 Riolering' is een toevoeging aan de voorziening 'rioolbeheer' opgenomen van (afgerond) € 1.134.000. De toevoeging aan de voorziening is gebaseerd op het 'GRP 2020-2023'. Het kostendekkingspercentage van riolering is 100%.

4. Lokale lastendruk

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de lastenontwikkeling van een gezin (meerpersoonshuishouden). De woonlasten bestaan uit drie onderdelen: onroerendezaakbelasting, afvalstoffen- en rioolheffing. Voor de onroerendezaakbelasting wordt uitgegaan van een gezin met in eigendom een woning met een getaxeerde waarde voor het jaar 2023 van € 367.000. De waarde van € 367.000 is gebaseerd op de gemiddelde woningwaarde van 2021 van € 309.000 (bron: CBS StatLine 09-2022) gecorrigeerd met een verwachte waardeinstijging voor 2022 van +7,0% en +11,0% voor 2023. Voor de afvalstoffenheffing wordt voor het jaar 2023 uitgegaan van gemiddeld 13 ledigingen van een 240 liter restafvalcontainer.

Bedragen in €

Lokale lastendruk	2019	2020	2021	2022	2023 *
Lastenontwikkeling gezin	721,60	764,07	832,91	845,89	912,80

* Berekend als volgt: OZB € 367.000 x 0,1058% + riool € 210,00 + afval vast € 197,25 + afval variabel 13 x € 9,02

De in de tabel gehanteerde WOZ-waarden zijn gebaseerd op de door het CBS gepubliceerde cijfers 'gemiddelde WOZ-waarde van woningen'.

In de voorgaand gepubliceerde tabellen van de lokale lastendruk werd gebruik gemaakt van de door de CBS gepubliceerde cijfers 'waarde onroerende zaken'. De publicatie van de cijfers van de 'waarde onroerende zaken' is door het CBS stopgezet en wordt opgevolgd door de 'gemiddelde WOZ-waarde van woningen'.

5. Vergelijkend overzicht woonlasten

Om inzicht te hebben in de hoogte van de woonlasten in Woensdrecht zijn in onderstaande tabel de woonlasten van een aantal (buur)gemeenten opgenomen, zij het dat deze betrekking hebben op 2022. De tarieven 2023 van deze gemeenten zijn thans nog niet bekend.

Ter informatie zijn ook de "laagste" en de "hoogste" waarden opgenomen. De cijfers zijn ontleend aan de "Atlas van de lokale lasten 2022" van het COELO. Het begrip 'bruto gemeentelijke woonlasten' is samengesteld uit de OZB voor een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing.

Bedragen in €

Vergelijkend overzicht woonlasten			
Gemeente	Bruto woonlasten eph 2022	Bruto woonlasten mph 2022	Landelijk rangtelnummer
Rijssen-Holten	615	667	1
Tholen	704	792	39
Etten-Leur	787	816	58
Woensdrecht	727	821	64
Gemiddelde Noord-Brabant	764	841	
Rucphen	789	867	113
Moerdijk	717	869	119
Reimerswaal	709	874	127
Halderberge	761	877	131
Steenbergen	779	901	157
Gemiddelde Nederland	826	904	
Roosendaal	906	938	209
Bergen op Zoom	919	963	237
Zundert	1.018	1.078	313
Bloemendaal	1.599	1.736	349

eph = éénpersoonshuishouden

mph = méérpersoonshuishouden met eigen woning

Hieruit blijkt dat Woensdrecht ten opzichte van 2021 in de stand van het landelijk rangnummer is gedaald. Stond Woensdrecht in 2021 op nummer 96 (bruto woonlasten mph € 763), nu staat Woensdrecht op nummer 64 (bruto woonlasten mph € 821). Woensdrecht bevindt zich daarmee onder de gemiddelden van zowel Nederland als de provincie Noord-Brabant.

6. Hondenbelasting

De tarieven voor 2023 veranderen niet ten opzichte van 2022.

7. Forensenbelasting

De forensenbelasting wordt opgelegd aan natuurlijke personen die geen hoofdverblijf in de gemeente hebben en die meer dan 90 dagen een tweede (gemeubileerde) woning beschikbaar houden voor zichzelf of hun gezin. Bij de tariefbepaling wordt rekening gehouden met een correctie voor de waarde mutatie van de onroerende zaken. Daarnaast is het tarief 2023 geïndexeerd met het inflatiepercentage (+8,55%).

8. Toeristenbelasting

Toeristenbelasting is een directe belasting die geheven wordt voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen vergoeding - in welke vorm dan ook - door personen die niet als ingezetene met een adres in de basisadministratie personen van de gemeente zijn opgenomen. De belastingplichtige is degene die gelegenheid biedt tot verblijf in hem ter beschikking staande ruimten, dan wel op hem ter beschikking staande terreinen. De belasting wordt geheven naar het aantal overnachtingen. In de Verordening toeristenbelasting is een registratieplicht opgenomen, zodat duidelijk is dat de exploitant de verplichting heeft zorg te dragen voor een registratie van het aantal overnachtingen, tenzij de forfaitaire regeling wordt toegepast.

Tarief

De raad heeft in 2020 besloten het tarief met ingang van het jaar 2020 te verhogen van € 1,00 naar € 1,50 per persoon, per overnachting ongeacht het type verblijf. Het tarief voor 2023 verandert niet ten opzichte van 2020.

9. Marktgeden

De tarieven voor 2023 veranderen niet ten opzichte van 2022.

Bedragen in €

Baten en lasten van de markten		
Omschrijving	Begroting 2023	Jaarstukken 2021
Weekmarkt Putte	3.625	2.291
Jaarmarkt Putte	16.350	13.388
Weekmarkt Hoogerheide	2.025	1.350
Totaal baten	22.000	17.029
Totaal lasten*	-57.540	-42.595
Kostendeckingspercentage	38,2%	40,0%

* Bedragen inclusief compensabele BTW.

10. Lijkbezorgingsrechten

De tarieven van de lijkbezorgingsrechten zijn voor 2023 geïndexeerd met het inflatiepercentage (+8,55%).

Bedragen in €

Baten en lasten van de lijkbezorging		
Omschrijving	Begroting 2023	Jaarrekening 2021
Baten (diverse tarieven)	85.522	71.981
Lasten: begraafplaatsen / lijkbezorging*	-191.718	-143.980
Kostendeckingspercentage	44,6%	50,0%

* Bedragen inclusief compensabele BTW.

Het lage kostendeckingspercentage in 2023 is een gevolg van de incidentele lasten voor het verwijderen van de 2e fase van ca. 400 grafbedekkingen op de gemeentelijke begraafplaatsen. Indien de incidentele lasten (begroting: € 79.860) buiten beschouwing wordt gelaten, bedraagt het kostendeckingspercentage 76,5%. Dit geldt eveneens voor het jaar 2021. In 2021 is de 1e fase van het verwijderen van ca. 400 grafbedekkingen uitgevoerd. Indien in 2021 de incidentele lasten (€ 72.600) buiten beschouwing wordt gelaten, bedraagt het kostendeckingspercentage 100,8%.

11. Leges

Naast belastingen heft de gemeente rechten (leges) voor individuele dienstverlening aan haar inwoners. De geraamde opbrengsten uit de leges mag de totale geraamde kosten niet overtreffen. De tarieven voor de leges zijn daarom kostendeckend berekend. Ook dient er rekening gehouden te worden met van rijkswege gestelde maximumtarieven, zoals bijvoorbeeld voor reisdocumenten en rijbewijzen. De gemaximeerde bedragen voor 2023 worden pas in het najaar van 2022 bekendgemaakt. Het voorziene kostendeckingspercentage bij de leges is wettelijk gelimiteerd op 100%.

De legesverordening is naar aard van de dienstverlening ingedeeld in drie hoofdstukken:

- hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening;
- hoofdstuk 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet;
- hoofdstuk 3 Dienstverlening waarop de dienstenrichtlijn van toepassing is.

Het komt voor dat bepaalde onderdelen van de legesverordening een hogere opbrengst realiseren dan de daaraan toegerekende kosten, terwijl bij een ander onderdeel geen 100%-kostenverhaal mogelijk blijkt te zijn. Binnen hoofdstuk 1 en 2 is kruissubsidiëring toegestaan, zodat een eventueel dekkingstekort van de ene paragraaf gecompenseerd kan worden door een hoger dekkingspercentage van een andere paragraaf in deze hoofdstukken. Bij hoofdstuk 3 is alleen binnen het hoofdstuk kruissubsidiëring per paragraaf toegestaan. Het streven is een volledige kostendeckering te realiseren en voor zover nodig daartoe kruissubsidiëring toe te passen.

Onderstaand een overzicht van de geraamde baten en lasten voor 2023 met bijbehorende percentages van de kostendeckering per paragraaf. Binnen hoofdstuk 1 en hoofdstuk 2 wordt kruissubsidiëring tussen de paragrafen toegepast. De mate van kostendeckering blijkt uit het overzicht. Niet vermelde paragrafen zijn 'gereserveerde' paragrafen. De tarieven zijn verhoogd met inflatie van 8,55% (bron: CBS). In de lasten bevinden zich de directe kosten die verbonden zijn aan de betreffende leges (met name het personeel dat de dienst verleent) en de overheadkosten.

Berekening overhead

De overhead dient door de wetswijziging extracomptabel worden berekend in de vorm van een opslagpercentage. De financiële verordening geeft het volgende aan:

Voor de toerekening van de overheadkosten wordt de methode van budgetbeslag gehanteerd. Hierin worden de overheadkosten toegerekend op basis van de omvang van de taakvelden.

Besloten is om af te wijken van deze methode. Na onderzoek is gebleken dat de methode die andere gemeenten uit de regio hanteren beter aansluit. Hun berekeningsmethode luidt als volgt:

Voor de toerekening van de overheadkosten aan de kostprijs van rechten en heffingen waarmee kosten in rekening worden gebracht, wordt uitgegaan van een aandeel in de totale overheadkosten ter grootte van de geraamde directe kosten van de economische categorieën 1.1 Salarissen en sociale lasten en 3.5.1 Ingeleend personeel die worden besteed aan de desbetreffende diensten, rechten en heffingen, gedeeld door de totale geraamde directe kosten van de economische categorieën 1.1 Salarissen en sociale lasten en 3.5.1 Ingeleend personeel.

Het opslagpercentage overhead op de personeelskosten voor 2023 bedraagt hiermee 81%.

Kostendekking

Binnen hoofdstuk Algemene dienstverlening is sprake van een geraamde kostendekking van 74%. Het belangrijkste aandeel binnen deze titel zijn de reisdocumenten, ID-kaarten en rijbewijzen. De tarieven voor deze documenten zijn wettelijk gelimiteerd en deze zijn voor 2023 nog niet allemaal bekendgemaakt door het Rijk.

Binnen hoofdstuk Dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet voor het begrotingsjaar 2023 is er sprake van een kostendekking van 102%. De belangrijkste baten binnen deze titel zijn de leges voor de omgevingsvergunningen en de leges voor de procedures Ruimtelijke Ordening. Het verloop van het aantal vergunningen en de leges (op basis van de bouwsom) fluctueren jaarlijks. De hoogte en de opbouw van de leges zijn afgestemd met vergelijkbare gemeenten.

Binnen hoofdstuk dienstverlening waarop de dienstenrichtlijn van toepassing is, is de kostendekking 42%. Binnen deze hoofdstuk vallen de diverse APV-vergunningen en vergunningen op basis van de Alcoholwet.

Onderwerp legesverordening	Directe kosten	Loon-kosten	Overhead	Totale kosten	Opbrengst	Kosten-dekkendheid
Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening						
Paragraaf 1.1 Burgerlijke stand	2.957	17.637	14.431	35.025	34.429	98%
Paragraaf 1.2 Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	16.478	16.536	13.529	46.543	35.501	76%
Paragraaf 1.3 Rijbewijzen	26.962	49.878	40.809	117.649	83.315	71%
Paragraaf 1.4 Verstrekkingen ihkv de basisregistratie persoonsgegevens	0	7.862	6.433	14.295	10.032	70%
Paragraaf 1.6 Vastgoed informatie	5	27	19	51	53	104%
Paragraaf 1.7 Overige publiekszaken	5.416	4.452	3.642	13.510	7.060	52%
Paragraaf 1.8 Gemeentearchief					-	-
Paragraaf 1.9 Bijzondere wetten	12.087	29.298	23.970	65.355	45.238	69%
Paragraaf 1.10 Diversen	0	1.374	1.124	2.498	1.860	74%
Totaal hoofdstuk 1	63.905	127.064	103.957	294.926	217.488	74%
Hoofdstuk 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet						
Paragraaf 2.2 Voorfase	2.888	21.070	17.239	41.197	38.775	94%
Paragraaf 2.3 tm 2.13 Bouwactiviteiten en samenhangende activiteiten	40.519	352.861	288.704	682.084	701.881	103%
Totaal hoofdstuk 2	43.407	373.931	305.943	723.281	740.656	102%
Hoofdstuk 3 Dienstverlening waarop de dienstenrichtlijn van toepassing is						
Paragraaf 3.1 Horeca	0	4.311	3.527	7.838	5.469	70%
Paragraaf 3.2 Seksbedrijven	0					-
Paragraaf 3.3 Winkeltijdenwet						-
Paragraaf 3.4 Organiseren evenement of markt		5.389	4.409	9.798	815	8%
Paragraaf 3.5 Standplaatsen	0	2.425	1.984	4.409	2.925	66%
Paragraaf 3.6 Huisvestingswet 2014						-
Totaal hoofdstuk 3	0	12.125	9.920	22.045	9.209	42%
Totalen verordening	107.312	513.120	419.820	1.040.252	967.353	93%

12. Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente heeft de mogelijkheid om opgelegde aanslagen kwijt te schelden indien een belastingplichtige niet in staat is een aanslag geheel of gedeeltelijk te betalen. In de Gemeentewet en de Invorderingswet 1990 is het juridisch kader voor de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen opgenomen. De gemeente is wettelijk verplicht de door de minister van Financiën vastgestelde regels in de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 toe te passen. In de Gemeentewet is geregeld op welke onderdelen de gemeente van de Uitvoeringsregeling af mag wijken. Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen wordt verzorgd door de Belasting Samenwerking West-Brabant (BWB), op basis van de regeling die de raad vaststelt.

Kwijtschelding kan worden verleend voor (een deel) van de afvalstoffen- en rioolheffing. Voor de overige belastingsoorten is in Woensdrecht geen kwijtschelding mogelijk. Het kwijtscheldingsbudget bedraagt voor 2023 € 155.000. Dit bedrag is opgebouwd uit € 85.000 kwijtschelding voor afvalstoffenheffing en € 70.000 voor rioolheffing.

In juli 2021 heeft het kabinet besloten om bij de kwijtschelding een verruiming van de vermogensnorm mogelijk te maken zodat mensen een kleine financiële buffer kunnen hebben. Begin 2022 heeft een internetconsultatie plaatsgevonden. Dit heeft geleid tot de vaststelling een nieuwe ministeriële 'Regeling kwijtschelding belastingen medeoverheden'.

De nieuwe ministeriële regeling maakt het mogelijk om bij de toetsing van een aanvraag kwijtschelding een iets ruimere vermogensnorm te hanteren. De aanvankelijke opzet om de ruimere vermogensnorm alleen voor AOW-gerechtigden en duurzaam arbeidsongeschikten te laten gelden is verlaten. Als voor de verruiming van de vermogensnorm wordt gekozen dan geldt deze voor iedereen.

Indien een aanvrager nu beschikt over financiële middelen van globaal € 2.000 of meer (afhankelijk van de gezinssituatie ongeveer € 2.500 of meer) komt deze niet in aanmerking voor kwijtschelding. Op basis van de nieuwe regeling kan de reguliere vermogensnorm afhankelijk van de leefsituatie van de belastingschuldige (echtgenoten, alleenstaanden of alleenstaande ouders) met maximaal € 2.000 worden verhoogd. De verhoging van de vermogensnorm stelt de aanvrager in staat een kleine financiële buffer te creëren.

Paragraaf 3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

In deze paragraaf worden onze risico's in beeld gebracht, gekwantificeerd en gerelateerd aan het weerstandsvermogen. Tevens wordt onze visie op risicobeheersing toegelicht.

Op structurele wijze omgaan met risicomanagement

De gemeente Woensdrecht hanteert een systeem van risicomanagement, waarin risico's periodiek worden geïnventariseerd. Aan deze risico's worden beheersmaatregelen gekoppeld en vindt evaluatie van deze maatregelen plaats.

Voorzichtig financieel beleid vormt het fundament voor de weerstandscapaciteit

Woensdrecht wil een structureel financieel gezonde organisatie zijn met een weerstandsvermogen dat tenminste 1,4 maal zo groot is als het totaal aan risico's.

Welke risico's zijn aanvaardbaar?

Aanvaardbare risico's voor onze gemeente zijn die risico's, die onvermijdelijk zijn om de doelstellingen te realiseren, die de gemeenteraad heeft vastgesteld en waarbij de risico's niet zijn af te dekken door het treffen van kostenefficiënte beheersmaatregelen, zoals bijvoorbeeld afsluiten van verzekeringen en aanpassen van processtappen.

Risicomethodiek

De kwantificering van een risico wordt bepaald door de waarschijnlijkheid van optreden (= kans) en de financiële gevolgen (= impact) te vermenigvuldigen. De inschatting van de kans is verdeeld over vijf categorieën, van zeer klein tot zeer groot. De inschatting van de impact is verdeeld over vijf categorieën, van zeer laag tot zeer hoog.

In de navolgende risicomatrix zijn per eind 2023 de onderscheiden risico's met een (geraamde) financiële omvang ingedeeld naar kans en impact. De letters in deze tabel verwijzen naar de risico's, die onderstaand nader tekstueel toegelicht worden.

Kans	Impact				
	< € 100.000	€ 100.000 - € 500.000	€ 500.000 - € 1.000.000	€ 1.000.000 - € 2.000.000	> € 2.000.000
Zeergroot (> 75%)					
Groot (51% - 75%)		I	H		
Gemiddeld (26% - 50%)		D, F, J	G, N, O		
Klein (6% - 25%)		L, Q	P	K	A, B, C, E
Zeerklein (t/m 5%)					M

Status en ontwikkeling van de belangrijkste risico's

De belangrijkste strategische risico's van onze gemeente zijn geïnventariseerd. Tenzij anders wordt vermeld, zijn navolgende risico's van structurele aard. Per risico worden onze beheersmaatregelen aangegeven.

A. Joint venture Business Park Aviolanda

Het marktrisico dat onze gemeente in deze publiek-private samenwerking loopt, hangt nauw samen met onze rol als aandeelhouder en als verschaffer van leningen. De mogelijke financiële impact is de som van de door ons verstrekte financiering aan aandelenkapitaal en aan leningen. Met additionele gemeentelijke financiering ten behoeve van uitvoering van het Ondernemingsplan 2023-2026 wordt nog geen rekening gehouden. De belangrijkste beheersmaatregelen zijn enerzijds onze betrokkenheid als aandeelhouder in de besluitvorming over belangrijke projecten en anderzijds, dat additionele financiering in het kader van het Ondernemingsplan pas zal worden verstrekt na instemming door de raad. Het risico, dat de waardebepaling van de huidige aandelen in Business Park Aviolanda B.V. leidt tot een aanpassing van de waarde voor de aandeelhouders provincie en gemeente is beperkt doordat een reserve gevormd is, waardoor een mogelijke waardedaling geen invloed op onze gemeentelijke exploitatie heeft.

B. Wet Werk en Bijstand, beroep op bijstand en minimabeleid

Door het ministerie wordt het budget jaarlijks op landelijk niveau vastgesteld. Vervolgens vindt een verdeling naar de gemeenten plaats op basis van kenmerken, die niet beïnvloedbaar zijn door de gemeenten. Risico's zijn gelegen in de fluctuaties in het klantenbestand van de ISD, die leiden tot extra uitgaven ten laste van BUIG-budget en minimabeleid. Factoren die de stijging van het klantenbestand veroorzaken, zijn een toename van het aantal WW-uitkeringen en taakstelling voor de opname van statushouders. Aangezien de meeste corona steunmaatregelen zijn gestopt, is er een risico dat meer mensen beroep doen op de bijstand en het minimabeleid vanaf 2022/2023. Daarbij komt dat de taakstelling voor de opname van statushouders relatief hoog is. De meeste statushouders doen een beroep op de bijstand en het minimabeleid. Beheersmaatregel is het nauwgezet volgen van de relevante ontwikkelingen in samenwerking met de ISD.

C. Uitvoering Jeugdzorg

Risico's betreffende jeugdzorg zijn het stijgende zorggebruik en de niet volledige invloed op de doorverwijzing naar duurdere zorgvormen. Door het Rijk zijn financiële middelen toegekend. Het risico op overschrijding van deze financiële middelen is nog steeds aanwezig en zal gezien de lastige voorspelbaarheid van de uitgaventiming zo blijven. Inmiddels is er al wel een beter zicht op de financiële stromen en heeft de inzet van jeugdprofessionals geleid tot een verlaging van het risico dat jeugdigen sneller doorwezen worden naar de duurdere zorg. Ontwikkelingen worden nauwgezet gevolgd en de uitgaven worden gemonitord. Ook wordt de financiële positie van zorgaanbieders in de jeugdzorg, waaronder de gecertificeerde instellingen, nauwgezet gevolgd.

D. Uitvoering Jeugdzorg - tariefsaanpassingen

De tarieven voor de jeugdzorg worden de komende jaren verder aangepast. Niet alleen door indexatie van de tarieven, maar ook door verandering van de tarieven. Met name voor de gecertificeerde instellingen zijn en worden tariefonderzoeken uitgevoerd. Dit is een onderdeel van de norm voor opdrachtgeverschap waaraan gemeenten dienen te voldoen. Door het maken van afspraken over de

wijze van jaarlijkse indexering en door tussentijdse aanpassing van de benodigde budgetten in de planning & control cyclus wordt het risico op forse tussentijdse kosteneffecten beperkt.

E. Uitvoering Wmo

Het aantal aanvragen voor Wmo ondersteuning is al diverse jaren aan het stijgen. Vanaf 2021 was de stijging voor huishoudelijke ondersteuning en begeleiding substantieel; een stijging die zich in 2022 verder heeft doorgezet. Als gevolg van de vergrijzing, het abonnementstarief, het streven vanuit landelijke politiek en de behoefte van onze inwoners om langer zelfstandig thuis te wonen wordt door ons verwacht dat deze trend zich de komende jaren verder zal doorzetten. Ook worden eind 2022 de tarieven van zorgverleners worden verhoogd. De stijging in volume en in prijs kan ertoe leiden, dat het generieke risico dat bestaande budgetten niet toereikend zullen zijn, niet alleen meer op zal gaan voor HO en BG, maar ook voor woonvoorzieningen, vervoer en hulpmiddelen. Naar verwachting zal in 2025 of 2026 de eigen Wmo-bijdrage weer opnieuw inkomensafhankelijk worden gemaakt, hetgeen een dempende werking zal hebben op de omvang van de Wmo ondersteuning. Ontwikkelingen in het aantal en de omvang van de Wmo indicaties worden nauwgezet gevolgd en waar mogelijk bijgestuurd. Onze gemeente heeft de doelstelling om de hulp zo efficiënt mogelijk in te zetten.

F. Beschermd wonen en maatschappelijke opvang

Hierbij bestaat een financieel risico, omdat het een opneinderegeling is, waarbij de instroom en doorstroom steeds aan veranderingen onderhevig zijn. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het beschermd wonen van mensen met psychische en psychosociale problemen. Pas vanaf 2023 gaan we stapsgewijs als gemeente een financiële bijdrage vanuit de rijksoverheid ontvangen. De beheersmaatregelen worden regionaal uitgevoerd. Het bieden van maatschappelijke opvang is een wettelijke taak van gemeenten.

G. Instandhouding van gemeentelijke infrastructuur

Het risico is reëel aanwezig, dat de uitgaven van onze meerjarige onderhoudsplannen door oplopende materiaal- en personele kosten en actualisatie hoger uitvallen dan begroot. Continuering van het huidige conditieniveau van onze infrastructuur leidt waarschijnlijk tot hogere beheerskosten met name door de gestegen grondstofprijzen en transportkosten. In de loop van 2023 wordt het Gemeentelijke rioolplan en het Beleidsplan wegen geactualiseerd. Voor een solide financieel beleid is er een reëel inzicht benodigd van het groot onderhoud en de exploitatiebudgetten. Voor de realisatie van de te actualiseren plannen is naar verwachting een verhoging van de jaarlijkse dotaties benodigd om het huidige conditieniveau te kunnen handhaven. Om de lasten in de beleids- en beheerplannen te verlagen kunnen een aantal beheersmaatregelen doorgevoerd worden, zoals door het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed te combineren met het groot onderhoud. Laatstgenoemde vergt een extra investering maar resulteert in een mogelijke besparing op de exploitatiebudgetten. Beheersing vindt plaats aan de hand van bestuurlijke besluitvorming, waarin ambitieniveaus bijgesteld kunnen worden. Uitgangspunt is dat nieuw en geactualiseerd beleid wordt ontwikkeld binnen de bestaande financiële kaders.

H. (Ver)nieuwbouw van gemeentelijke infrastructuur

Naast de gestegen uitgaven aan onderhoud en beheer is een substantieel risico gelegen in (ver)nieuwbouw van onze gemeentelijke infrastructuur. Met name betreft dit de komende jaren de uitvoering van het integraal huisvestingsplan van onze onderwijshuisvesting. De werkelijke uitgaven zullen hoger uit gaan vallen dan begroot door met name de gestegen grondstofkosten en transportkosten. De toenemende inflatie zal leiden tot een stijging van salarissen hetgeen doorwerkt

in de kosten van realisatie. Beheersmaatregelen zoals het combineren van de (ver)nieuwbouw met verduurzaming van gemeentelijk vastgoed te combineren met het groot onderhoud vergen een extra investering maar resulteren in een mogelijke besparing op de toekomstige exploitatiebudgetten. Beheersing vindt ook nog plaats in de bestuurlijke besluitvorming en het overleg met onderwijsbesturen, waarin ambitieniveaus bijgesteld kunnen worden. Het uitgangspunt, dat nieuw en geactualiseerd beleid wordt ontwikkeld binnen de bestaande financiële kaders, is onder de huidige economische ontwikkelingen onhaalbaar.

I. Verbonden partijen

In het algemeen is de afspraak gemaakt dat verbonden partijen geen of beperkte bestemmingsreserves aanhouden, maar zich in geval van een risico dat zich daadwerkelijk voordoet, wenden tot de deelnemende gemeenten om dit op te vangen. Dit is voor ons een direct financieel risico. Tevens loopt onze gemeente het risico dat kostenstijgingen bij verbonden partijen tot verhoging van onze bijdragen leiden. Kostenstijgingen bijvoorbeeld als gevolg van de huidige onzekerheden in de economische groei, werkgelegenheid, inflatie en stijgingen van de tarieven van brandstoffen en grondstoffen zullen (in)directe gevolgen hebben op onze gemeentelijke bijdragen. De omvang ervan is potentieel omvangrijk, maar gezien de huidige onzekerheden lastig in te schatten. Via onze regiefunctionaris zullen de ontwikkelingen gevolgd worden.

J. Herziening gemeentefonds

De herijking van het gemeentefonds, waarbij de rijksoverheid rekening houdt met de vastgestelde knelpunten in de verdeling van de middelen in het sociaal domein, gaat in vanaf 2023. Inmiddels is uit de meicirculaire 2022 duidelijk geworden, dat onze gemeente vooralsnog een voordeel behaalt uit de herziening. Dit is echter nog niet de eindsituatie omdat de discussie tussen VNG en ministerie voortduurt inzake de uitvoering van het advies van de Raad van Openbaar Bestuur. In de circulaire van september 2022 zal blijken of de positieve gevolgen voor onze gemeente voortduren. We volgen de ontwikkelingen op de voet.

K. Grondexploitatie

Onze gemeente heeft qua financiële omvang beperkte grondposities in centrum Hoogerheide, Noordrand Ossendrecht en VV VIVOO sportlocatie Huijbergen. Het risico op deze grondposities is, dat gronden uiteindelijk niet worden verkocht of tegen een lagere grondprijs. Uiteindelijk behoudt grond altijd een minimale waarde die groter dan nul is. Een additioneel risico heeft betrekking op het geraamde tekort op de grondexploitatie Centrum Hoogerheide op basis van de huidige verwachtingen omtrent projectuitgaven en projectwinsten. Door tussentijdse projectactualisaties blijft er inzicht in het verloop van de ramingen en is beheersing en bijsturing mogelijk.

L. Participatiebudget

Ons doel is om meer mensen, ook mensen met een arbeidsbeperking, aan het werk te krijgen. De risico's daarbij zijn gelegen in de fluctuaties aan de inkomstenkant, die niet volledig gecompenseerd kunnen worden aan de uitgaven-/beleidskant. Door het aanbieden van meer trajecten kunnen de kosten stijgen. Het streven is om binnen het begrote budget te blijven.

M. Gemeentegaranties cultuur, sport, zorg en onderwijshuisvesting

Onze gemeente staat garant voor enkele lokale verenigingen en instellingen. Het risico is hierbij aanwezig dat deze organisaties niet meer aan hun financiële verplichtingen kunnen voldoen en dat de

garantstelling door banken wordt aangesproken. Vanaf 2024 zal onze gemeente meerjarig garant staan voor de financiering van bouw en exploitatie van het Integrale Kind Centrum in Woensdrecht. Onze gemeente heeft een beleidslijn met betrekking tot het afgeven van garantstellingen. Door het volgen van de financiële positie van de betreffende organisaties kan ons risico beperkt blijven. Waarborgen worden door ons verkregen via het eigendom van het IKC en door de afspraken met de overkoepelende stichting, die het IKC laat bouwen en beheren.

N. Economische ontwikkelingen en overheid

Inwoners, organisaties en ondernemingen ondervinden in meer of mindere mate de gevolgen van de huidige stijgingen in inflatie, personele kosten, energieprijzen, materiaalkosten en beschikbaarheid van personeel en materialen. Onduidelijk is in hoeverre de huidige prijsstijgingen en daarmee nadelige financiële gevolgen voor velen, zich verder door zullen zetten en in hoeverre de door het kabinet op Prinsjesdag aangekondigde (compenserende) maatregelen voldoende compensatie gaan bieden. En wat het effect is van de aangekondigde maatregelen zoals verhoging van het minimumloon. De potentiële impact van verdere prijs/kostenstijgingen is groot, maar onzeker. Nationale en Europese wet- en regelgeving heeft vaak gevolgen voor gemeentelijke organisaties. Invoering van wet- en regelgeving leidt niet automatisch tot een extra overheidscompensatie en is omgeven met vele risico's qua concrete invulling. De Omgevingswet gaat in per 1 januari 2023 en hebben potentieel omvangrijke gevolgen voor onze taken en rollen. Het risico dat we lopen is dat de gevolgen op het gebied van planvorming en vergunningverlening en de inkomsten uit leges nog onvoldoende bekend zijn en zal pas na invoering duidelijk zullen worden. De ontwikkelingen worden nauwgezet gevolgd en waar nodig vindt bijsturing plaats.

O. Afvalinzameling & -verwerking

De afvalbegroting is voor een groot deel afhankelijk van niet beïnvloedbare factoren zoals afvalgedrag van inwoners, marktwerking van verwerkingstarieven of prijzen voor de inname van waardevolle recyclebare producten en de invoering van belastingen zoals verbrandingsbelasting op restafval. We lopen het risico dat het tekort op de afvalinzameling en -verwerking niet (volledig) door maatregelen en door verhoging van de tarieven kan worden gecompenseerd. Daarnaast zal het realiseren van de VANG doelstelling naar verwachting leiden tot betere grondstofscheiding en daarmee lagere opbrengsten. Geïnvesteed dient te worden in pilots ter stimulering van onze inwoners om daarmee de doelstelling te realiseren en hoge kosten te vermijden. Het realiseren van kostendekkendheid blijft een lastige opgave. Voornaamste risico's zijn de lagere vergoedingen voor grondstoffen, de gemeentelijke milieustraat en de extra milieubelasting. Het variabele tarief is drie achtereenvolgende jaren verhoogd en tevens is het tarief progressief gemaakt om het scheiden van afval en het minimaliseren van restafval te stimuleren. Door de toevoeging aan de egalisatievoorziening is inmiddels weer een kleine financiële buffer aanwezig om tegenvallers op te vangen. Ook de vaste kosten zijn in de afgelopen jaren hard gestegen. Een van de grootste kostenposten zijn de hoge exploitatiekosten van de milieustraat, stijging van de verwerkingstarieven en toename van de afvalstromen die worden ingezameld. Onze gemeente heeft het vaste tarief verhoogd om kostendekkendheid na te streven. Onderzocht wordt hoe de milieustraat efficiënter kan worden ingericht met als doel een hoger scheidingspercentage en lagere vaste kosten. Door samenwerking met betrokken partijen als VNG, Stichting Afvalfonds en andere gemeenten, worden risico's beperkt. De financiële gevolgen van de ontwikkelingen bij Saver en de afvalmarkt worden gevolgd en kunnen leiden tot vervolgacties, zoals tariefaanpassingen.

P. Stikstofbeleid overheid

De Wet stikstofreductie en natuurverbetering regelt de resultaatsverplichtingen voor de stikstofreductie. In 2030 moet minimaal 50% van het areaal van de stikstofgevoelige natuur in beschermde Natura 2000-gebieden een gezond stikstofniveau hebben. Stikstofuitstoot moet uiteindelijk in 2030 gehalveerd zijn ten opzichte van 2019. De Nederlandse overheid past het beleid aan, waarbij de stikstofuitstoot omlaag gaat en de natuur beter beschermd wordt. Gezien de landelijke protesten tegen dit beleid en de onderhandelingen tussen betrokken partijen, met name de boeren, is het onduidelijk hoe ingrijpend het uiteindelijke stikstofbeleid zal worden. De gevolgen voor onze gemeente zijn onzeker, maar potentieel omvangrijk. De stikstofuitstoot in onze gemeente wordt namelijk voor ca 61% veroorzaakt door de uitstoot vanuit het Antwerpse havengebied en de intensieve veeteelt in Vlaanderen. Onze mogelijkheden tot directe invloed op de reductie hiervan zijn nagenoeg nihil. Verwacht mag echter worden, dat het stikstofplan van de overheid mogelijk een nadelige invloed op onze gemeentelijke ambities en bouwplannen zal hebben en zal leiden tot uitstel of zelfs afstel van enkele bouwplannen. De ontwikkelingen en de mogelijke gevolgen voor onze (lopende) projecten worden nauwgezet gevolgd.

Q. Sanering deel zoutopslag Antwerpsestraatweg

Onze gemeente loopt het risico dat als gevolg van de verkoop van een deel van de zoutopslag te Hoogerheide een saneringsbijdrage dient te worden betaald. De omvang van dit risico is en wordt gemonitord door tussentijdse metingen waardoor inmiddels de kans op daadwerkelijke sanering qua omvang is afgenomen.

In onderstaande tabel worden de qua financiële omvang belangrijkste risico's benoemd. Vermeld zijn alleen de risico's (= kans x financiële impact) met een omvang vanaf € 300.000.

In deze tabel is het bedrag aan risico's met betrekking tot WMO en Jeugdzorg de som van de hiervoor beschreven risico's.

Omvang risico's	Begroting 2023
Risico's vanaf € 300.000	
WMO	€ 720.000
Aviolanda	€ 590.000
Jeugdzorg	€ 520.000
WWB	€ 490.000
Infrastructuur - (ver)nieuwbouw	€ 480.000
Infrastructuur - beheer en energie	€ 360.000
Economische ontwikkelingen en overheid	€ 300.000
Totaal van de overige risico's	€ 750.000
Totaal gekwantificeerde risico's	€ 4.210.000

Niet kwantificeerbare risico's

Niet alle risico's hebben direct financiële gevolgen. Op risico's zonder (duidelijke) financiële gevolgen, maar met grote niet-financiële gevolgen, dient onze gemeentelijke organisatie te sturen.

Brand 2011 bij Chemie-Pack in Moerdijk

Een belangrijk niet-gekwantificeerd risico voor onze gemeente is dat de gemeente Moerdijk en de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant door de omliggende bedrijven van Chemie-Pack in Moerdijk verantwoordelijk gehouden worden voor de schade van de brand in 2011. Deze zaak is onder behandeling bij de rechter.

Wet Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers

De rentedaling in de afgelopen jaren heeft geleid tot forse jaarlijkse dotaties ten laste van het exploitatieresultaat. Verwacht mag worden dat de kapitaalmarktrente in de komende jaren weer zal gaan stijgen onder invloed van een toenemende inflatie, stijgende energieprijzen en verhoging van personele lasten. Op het moment van opstellen van deze begroting zien we een stagnatie in de (stijging van) de marktrente en een forse toename van de inflatie. Voor de komende jaren wordt vooralsnog geen extra dotatie voorzien.

Uitvoering nationaal klimaatakkoord

Binnen de afspraken van het klimaatakkoord committeren gemeenten zich lokaal en regionaal aan de afspraken op het gebied van o.a. de energie transitie, klimaat adaptatie en de circulaire economie. De ambities en afspraken worden uitgewerkt in concrete projecten zoals de realisatie van zon- en windparken, gemeentelijke warmtevisies en buurtuitvoeringsplannen, laadvisies, energiebesparingsprojecten en Regionale Energie Strategieën met uitvoeringsagenda's. De uitvoering van het klimaatakkoord gaat gepaard met aanzienlijke kosten. We volgen de ontwikkelingen en vertalen die naar onze eigen situatie.

Inventarisatie weerstandscapaciteit

Bij de inventarisatie van het weerstandsvermogen wordt onderscheid gemaakt tussen weerstandsvermogen in de vermogenssfeer en in de exploitatiesfeer. Weerstandsvermogen in de vermogenssfeer wordt gevormd door het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve en door de stille reserves. Van een stille reserve is sprake indien activa een hogere waarde vertegenwoordigen dan de boekwaarde op de balans. In het weerstandsvermogen van onze gemeente zijn geen stille reserves opgenomen.

Op het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve zijn de geraamde onttrekkingen voor investeringsuitgaven en exploitatie-uitgaven voor de begrotingsperiode in mindering gebracht.

Het weerstandsvermogen in de exploitatiesfeer wordt gevormd door de post onvoorzien en de onbenutte belastingcapaciteit. De post onvoorzien is in onze financiële verordening vastgesteld. De onbenutte belastingcapaciteit bestaat uit de extra structurele middelen, die gegenereerd kunnen worden door de tarieven van gemeentelijke heffingen te verhogen. De onbenutte belastingcapaciteit kan worden berekend door de toegestane belastingtarieven (het tarief om tot een artikel 12 gemeente gerekend te worden) te vergelijken met de belastingbaten/belastingtarieven in onze gemeente.

Onze bestemmingsreserves (met uitzondering van de reserve investeringsprojecten) zijn in principe vrij te besteden voor diverse doeleinden. Deze reserves zijn geormerkt voor vooraf bepaalde doeleinden, maar de gemeenteraad kan besluiten er een ander doel aan te geven of ze vrij te laten vallen ten gunste van de algemene reserve.

Bestemmingsreserves zijn geen onderdeel van ons weerstandvermogen.

Weerstandscapaciteit

Van belang is dat de 'vrije' ruimte in de exploitatie en de reserves voldoende is om de risico's op te kunnen vangen. Dit wordt uitgedrukt in een weerstandsratio, waarvoor de gemeenteraad van Woensdrecht de minimumnorm van 1,4 heeft vastgesteld.

Het eind 2023 geraamde weerstandsvermogen bedraagt € 6.806.161. Dit bedrag is opgebouwd uit het geraamde saldo van de algemene reserve, onbenutte belastingcapaciteit, post onvoorzien, waarop de exploitatie-uitgaven, investeringsuitgaven en de budgetoverheveling in mindering zijn gebracht. Tenslotte is het exploitatieresultaat over 2021 toegevoegd.

De omvang van het beschikbare weerstandsvermogen voor de gemeente Woensdrecht is als volgt begroot:

Weerstandvermogen	Begroting 2023
Raming stand van Algemene reserve per 01-01-2023	€ 6.351.021
minus: investeringsuitgaven en exploitatie-uitgaven t.l.v. Algemene Reserve 2023-2026	€ - 79.860
plus: onbenutte belastingcapaciteit	€ 500.000
plus: post onvoorzien	€ 35.000
Totale weerstandsvermogen 31-12-2023	€ 6.806.161

Weerstandratio

De weerstandsratio wordt berekend door het beschikbare weerstandsvermogen te delen door het totaal aan gekwantificeerde risico's. Dit leidt tot een voorziene waarde van de weerstandsratio per 31-12-2023 van € 6.806.161 / € 4.210.000 = **1,6**.

Hiermee wordt voldaan aan de door de gemeenteraad vastgestelde, minimale waarde van de weerstandsratio (= 1,4).

Ontwikkeling kengetallen

Navolgende financiële kengetallen geven inzicht in onze financiële positie. Door de Commissie BBV is de bewuste keuze gemaakt om geen normen op te leggen voor de kengetallen. Een kengetal of de ontwikkeling van een kengetal is een weerspiegeling van het gevoerde beleid. Hierin kunnen bewuste keuzes zijn gemaakt. Het gaat om de onderlinge samenhang van de kengetallen en de uitleg hierbij.

Kengetallen	Jaarstukken	Begroting		Meerjarenplanning		
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Netto schuldquote	6,1 %	22,9 %	20,7%	16,4%	9,1%	4,1%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	1,9 %	19,3 %	16,6%	12,3%	5,0%	-0,1%
Solvabiliteitsratio	40,5 %	32,2 %	36,0%	40,5%	48,0%	52,2%
Grondexploitatie	-2,2 %	-1,9 %	3,2%	1,1%	1,0%	0,0%
Structurele exploitatieruimte	4,7 %	1,7 %	2,8%	6,0%	5,1%	3,0%
Belastingcapaciteit	97,1 %	98,6 %	101,0%	101,4%	101,8%	102,3%

Beoordeling van de kengetallen in relatie tot de financiële positie

Basis voor navolgende analyse is de signaleringswaarden zoals die door de provincie Noord-Brabant zijn gedefinieerd. De meerjarige financiële risicopositie van onze gemeente is te typeren als minst risicovol. Balansratio's over (omvang van) schuldquotes en solvabiliteit geven aan in welke mate onze gemeente in staat is om aan onze financieringsverplichtingen te voldoen en over welk financieel buffervermogen we beschikken. De schuldquote is in de afgelopen jaren toegenomen, maar zal meerjarig af gaan nemen als gevolg van het beperkte investeringsniveau.

Ter toelichting op de ratio's die de vermogenspositie weergeven, vermelden we enkele relevante waarden: de ramingen leiden per eind 2023 tot van een balanstotaal van € 54 miljoen, eigen vermogen van € 19 miljoen, langlopende leningen van € 6 miljoen en kortlopende leningen van € 13 miljoen.

Netto schuldquote & netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. Het geeft een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Een waarde van minder dan 90% wordt beschouwd als zijnde minst risicovol. De waarde daalt de komende jaren, maar zit ver onder de genoemde grenswaarde.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin we in staat zijn aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Een waarde van meer dan 50% is volgens het toezichtkader het minst risicovol; een waarde van minder dan 20% het meest risicovol. We blijven aandacht houden voor de ontwikkeling van onze financieringsverhouding, maar voorzien in de komende 2 jaren met de huidige ramingen al een stijging tot boven de 40%.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting / jaarrekening en uitgedrukt in een percentage. Volgens het toezichtkader is een waarde van minder dan 20% het minst risicovol. Daaraan voldoen we in ruime mate.

Structurele exploitatieruimte

Beoordeling welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Een waarde van minder dan 0% wordt gekwalificeerd als meest risicovol.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De definitie van het kengetal belastingcapaciteit is: Woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar).

Paragraaf 4 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Deze paragraaf geeft inzicht in het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties met betrekking tot de grotere kapitaalgoederen van de gemeente Woensdrecht.

Woensdrecht bezit een groot aantal collectieve eigendommen in de buitenruimte (zoals wegen, riolering, water, groen, openbare verlichting, gebouwen en speelvoorzieningen). Het onderhoud van deze eigendommen is van groot belang met het oog op het goed functioneren van de samenleving, de kwaliteit van de woon- en leefomgeving, de veiligheid en een optimaal gebruik van de openbare ruimte. Onderhoud is nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen. De onderstaande tabel geeft een weergave van de opbouw.

Exploitatie Beheer en onderhoud openbaar gebied

Bedragen in €	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023
62110100 Verkeersborden, bewegwijzering, straatnaamborden	-72.942	-69.369
65800000 Speelvoorzieningen	-124.785	-96.614
67220000 Exploitatie en beheer riolering	-1.689.140	-1.807.251
62400000 Onderhoud watergangen	-95.687	-94.468
62101000 Exploitatie openbare verlichting	-443.431	-427.038
65600000 Openbaar groen	-831.915	-753.998
62102000 Zoutopslag Korteven (gladheidsbestrijding)	-51.435	-73.641
62110200 Wegmarkeringen	-19.338	-19.092
62100000 Wegen, straten en pleinen	-1.753.551	-1.723.863
Totaal	-5.082.224	-5.065.334

Wegen

In het Beheerplan wegen zijn de onderhoudsplannen, inclusief de benodigde budgetten, globaal voor meerdere jaren opgenomen. De raming van deze budgetten is tot stand gekomen door middel van een theoretische benadering op basis van areaalgegevens, levensduur en gewenste kwaliteit. Op 13 september 2018 is het Beleidsplan wegen 2019-2023 door de raad vastgesteld. Besloten is om de verhardingen op de bedrijventerreinen en in het buitengebied op kwaliteitsniveau C te onderhouden. De overige gebieden worden op kwaliteitsniveau B onderhouden, uitgezonderd de parkeerstroken en inritten langs de hoofdwegen. De woongebieden worden op kwaliteitsniveau C onderhouden. Tenslotte vindt het onderhoud binnen de centrumgebieden op kwaliteitsniveau A plaats. Uitgangspunt is dat de maatregelen die moeten worden genomen om de wegen te onderhouden en het wegenareaal te verkleinen, passen binnen de huidige financiële kaders.

Globale visuele inspecties

Op basis van de jaarlijkse globale visuele wegeninspectie wordt bepaald welke wegen daadwerkelijk onderhouden moeten worden. Aan de hand van een lijst wordt een nadere inspectie uitgevoerd om bestaande schades en eventuele winterschades duidelijk in beeld te brengen. Dit resulteert in een lijst van wegen of weggedeelten waarvoor klein en middelgroot onderhoud benodigd is. Op basis van de inspectieresultaten wordt met behulp van het wegbeheersysteem een voorstel voor een globale planning gegenereerd.

Actualiseren onderhoudsplanning

Voor de op korte termijn (1-2 jaar) geplande maatregelen is een gedetailleerde inspectie in het veld uitgevoerd en is een maatregeltoets uitgevoerd. Bij de maatregeltoets is daarnaast gekeken naar de op middellange termijn (3-5 jaar) geplande maatregelen. De planning wordt daarnaast afgestemd op de volgende aspecten:

1. rioolvervanging;
2. afkoppelplannen (aanleg schoonwaterriolering en randvoorzieningen);
3. geplande herstructurering (herinrichting);
4. bouwplannen (exploitaties);
5. realisatie verkeersplannen.

Op basis van deze gegevens wordt het operationele plan (uitvoeringsprogramma en de definitieve planning) opgesteld. De definitieve planning wordt dan ingevoerd in het beheersysteem en de kosten getoetst aan het beschikbare budget.

Uitvoering groot onderhoud wegen

De inspectiegegevens geven naast benodigd inzicht voor het klein onderhoud, ook (deels) inzicht in de benodigde maatregelen voor het groot onderhoud.

Uitvoering klein onderhoud wegen

Met de globale inspectie is aangegeven of klein onderhoud een financieel gunstiger en economisch verantwoord alternatief is. Het hieruit voortvloeiend klein onderhoud wordt waar mogelijk gecombineerd met maatregelen naar aanleiding van regulier toezicht en binnengekomen meldingen en vindt plaats in afstemming met de buitendienst.

Riolering

In het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) is voor de planperiode in budget voorzien voor de uitvoering van een aantal projecten om de doelen uit het plan vorm te geven. Op basis van relevantie en doelmatigheid zullen besluiten worden genomen over concrete onderhouds-uitvoeringsprojecten.

Naast de reguliere (onderhouds)werkzaamheden zijn er ontwikkelingen op het gebied van de samenwerking in de Waterkring West. Er wordt met het Waterschap, waterbedrijven en zes regiogemeenten onder andere gewerkt aan afstemming over riooltechnische en waterhuishoudkundige inzichten en uitgangspunten en de opgave m.b.t. klimaatadaptatie. Deze projecten zijn meerjarig. De belangrijkste doelstelling is het bevorderen van de samenwerking tussen de partners in het waterbeheer. Dit met als oogmerk zowel het verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening aan inwoners en bedrijven, alsook vermindering van de kwetsbaarheid bij de partners tegen de maatschappelijk laagste kosten (besparingsopgave aan minder meerkosten).

Openbare verlichting

In 2018 is het beleids-, beheer- en kostendekkingsplan voor renovatie van de openbare verlichting geactualiseerd en vastgesteld. Aan het beheerplan zijn een inspectie en inventarisatie voorafgegaan: Woensdrecht heeft 5.065 lichtmasten. Op basis van vastgestelde uitgangspunten zijn de jaarlijks benodigde kosten geraamd voor het in stand houden van de huidige openbare verlichting en de

noodzakelijke investeringen om slechte masten en armaturen te vervangen. Het uitvoeringsprogramma ligt vast tot en met 2022.

Voor de periode 2023 tot en met 2027 zal het uitvoeringsprogramma worden geactualiseerd, zodat onze gemeente voor de komende jaren over een betrouwbaar en adequaat verlichtingsnet blijft beschikken.

Groen

Het onderhouden en renoveren van de openbare groenvoorzieningen binnen en buiten de bebouwde kom gebeurt volgens de Groene Agenda 2021-2025 en is afgestemd op andere beheerplannen. Het gehanteerde onderhoudsniveau is: in centrum niveau A, in wijken niveau B en op industriegebieden niveau C.

De Groene Agenda bestaat uit drie hoofdonderdelen: de groenvisie, het groenbeleid en het bomenbeleid. De Groene Agenda streeft naar een kwalitatieve voortzetting in de breedte van het gemeentelijk groenbeleid, samen met inwoners en met speciale aandacht voor de speerpunten biodiversiteit, duurzaamheid en klimaatbestendigheid.

Gebouwen

De kosten van het periodieke onderhoud worden opgenomen in een meerjarenonderhoudsplan (MJOP), waarin gemiddeld per jaar de benodigde bedragen zijn berekend. Dit gemiddelde wordt elk jaar in een voorziening gestort en de jaarlijkse benodigde bedragen aan de voorziening onttrokken. Hierdoor wordt al het noodzakelijke onderhoud aan het gemeentelijk vastgoed in financiële zin afgedekt. Uiteraard moet regelmatig een herijking plaatsvinden. In 2021 is het huidige geldende MJOP gebouwenbeheer 2022-2025 vastgesteld door de gemeenteraad van Woensdrecht waarin de conditieniveaus voor het gemeentelijk vastgoed zijn bepaald.

Reiniging

De afgelopen jaren zijn er mooie stappen gezet op het gebied van afvalinzameling. Centrale afvalinzamelpunten zijn ondergronds gebracht, met een aanzienlijke verbetering van de omgeving als gevolg (minder vervuiling en bijplaatsingen). Ook de PBD-inzameling (Plastic, Blik en Drinkverpakkingen) heeft een positief effect gehad op het scheidingsgedrag van inwoners. De invoering van Diftar (Differentiatie-tarief) heeft geleid tot een sterke verbetering van het scheidingsgedrag van de inwoners. Maar na dit significante, zogenoemde Diftar-effect, ziet de gemeente het scheidingsgedrag de laatste jaren stagneren. De coronapandemie heeft tevens een negatief effect gehad op de afvalinzameling (toename afval) bij de reguliere inzameling van huishoudelijk afval, maar ook is een stijgende trend van afval waarneembaar op de gemeentelijke milieustraat. Vanwege de stagnatie zijn nieuwe impulsen noodzakelijk om de doelstelling van maximaal 100 kg/inwoner restafval te kunnen blijven nastreven.

De kosten voor het ophalen van afval en de verwerking ervan zullen de komende jaren stijgen en het streven is de afvalverwerking een kostendekkend proces te laten zijn. Vastgehouden wordt aan het principe dat "de vervuiler betaalt". Minder restafval door beter scheiden is goed voor het milieu, terwijl daarmee de kostenstijging voor onze inwoners binnen de perken kan worden gehouden. Nieuwe inzamelingssystemen, zoals omgekeerd inzamelen, zijn niet aan de orde. Wel verkent de gemeente manieren om de huidige afvalinzameling te verbeteren en wij stimuleren inwoners actief om afval beter te scheiden. In 2023 zal daarvoor met name ingezet worden op een onderzoek naar de

mogelijkheden ter verbetering van de milieustraat, gerichte communicatie en het verder verbeteren van de dienstverlening afvalinzameling.

Speelvoorzieningen

Het huidige budget voor speelvoorzieningen is toereikend om het areaal in stand te houden. In de praktijk wijzigt hierdoor feitelijk weinig. Dat wil zeggen dat het onderhoudsniveau kan worden aangehouden en de toestellen worden vervangen die volgens de werkelijke levensduur aan vervanging toe zijn tot en met 2024.

Paragraaf 5 Financiering

Algemeen

Met deze paragraaf wordt invulling gegeven aan de verplichting uit de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) om verantwoording af te leggen over het beheer van onze financiële middelen. De kaders van het beheer zijn vastgelegd in het door het college vastgestelde treasury statuut. In deze paragraaf is weergegeven hoe het beheer van onze financiële middelen in 2023 wordt vormgegeven.

Beleidsvoornemens/Realisatie

Het doel is te komen tot een verantwoord financieel beheer, wat gekenmerkt wordt door het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Deze risico's zijn hieronder weergegeven:

1. Renteontwikkeling

Een visie omtrent de renteontwikkeling van de korte- en de lange termijn rente is een voorwaarde om de treasury functie te kunnen uitoefenen. Onze rentevisie is gebaseerd op de verwachtingen van diverse financiële instellingen.

De wereld is veranderd. De Europese Centrale Bank (ECB) heeft de rente jaren laag gehouden, maar heeft haar opkoopprogramma per 1 juli 2022 beëindigd. Daarnaast heeft ECB de rentetarieven verhoogd om de gierende inflatie te beteugelen. De stijging van het algehele prijspeil komt vooral door de, als gevolg van de Russische inval in Oekraïne, hogere voedsel- en energieprijzen. Naar verwachting zal de ECB de komende maanden de rente verder opschroeven tot een renteniveau van 2 á 2,5 procent. De kapitaalmarktrente zal de komende periode naar verwachting eveneens (licht) oplopen en daarmee is de dalende trend van deze kapitaalmarktrente ten einde gekomen.

Voor de langlopende onderhandse leningen die we denken aan te trekken in 2024 wordt gerekend met rentepercentage 0,500% (20 jaar).

2. Renterisicobeheer

Renterisicobeheer omvat het beperken van de (negatieve) invloed van toekomstige rentewijzigingen op het resultaat van de organisatie en op de waarde van rentedragende activa en passiva, inclusief het minimaliseren van de rentekosten en het optimaliseren van de rentebaten. Renterisico's worden beperkt door:

- een actuele liquiditeitsprognose;
- toetsing aan de kasgeldlimiet, beheersingsinstrument korte schuld;
- toetsing aan de renterisiconorm, beheersingsinstrument lange schuld.

3. Financieringspositie

De financieringspositie geeft inzicht in de ontwikkeling van de financieringsbehoefte, rekening houdend met de investeringen en beschikbare interne en externe middelen. De interne financiering vindt plaats in de vorm van de ten laste van de exploitatierekening gebrachte afschrijvingen en in de vorm van eigen vermogen (reserves). Voor de externe financiering wordt een beroep gedaan op de

geld- en kapitaalmarkt. Als de kasgeldlimiet wordt overschreden, wordt een langlopende onderhandse lening aangegaan.

Op grond van de huidige liquiditeitsprognose heeft de gemeente op 1 januari 2023 vier langlopende geldleningen met een saldo van € 6.719.578. Het gemiddelde rentepercentage 2023 hiervan is 1,08%. In 2023 en 2024 worden totaal twee geldleningen afgelost. De overige twee geldleningen hebben een looptijd waarbij de rentevervaldatum de komende jaren niet verloopt en vervroegde aflossing niet mogelijk is of alleen met hogere kosten dan de daaraan verbonden rentevoordelen. De verwachting is dat in 2024 een langlopende lening moet worden afgesloten van € 2.300.000 voor de realisatie van de nieuwbouw basisschool.

4. Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat de gemeente loopt wanneer geldleningen worden verstrekt aan rechtspersonen die in voorkomende gevallen in financiële problemen zouden kunnen komen.

5. Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat de gemeente op de korte termijn niet genoeg geld in kas heeft om aan zijn verplichtingen te voldoen.

6. Debiteurenrisico

Onder debiteurenrisico verstaan we het risico dat debiteuren hun rekeningen niet (op tijd) betalen. Dit risico kan worden beperkt door debiteuren vooraf te laten betalen, opbrengsten tijdig te innen en door de twijfelachtigheid van vorderingen en tegenpartijen conform de richtlijnen op dit gebied zo goed als mogelijk in kaart te brengen. Om dit risico op te kunnen vangen is een voorziening dubieuze debiteuren gevormd. Jaarlijks wordt bezien of deze voorziening nog voldoende is.

7. Garantstelling risico

De gemeente kan zich garant stellen tegenover financiële instellingen die leningen verstrekken aan verenigingen/instellingen. Indien de verenigingen/instellingen hun betalingsverplichtingen tegenover de geldgevers niet nakomen, kan de gemeente aansprakelijk gesteld worden. In februari 2017 heeft de raad het geactualiseerde beleid ten aanzien van het verstrekken van gemeentegaranties vastgesteld. Informatievoorziening vooraf en tussentijds moet helpen voorkomen dat risico's ten aanzien van garantstellingen zich daadwerkelijk gaan voordoen.

8. Informatierisico

Dit is het risico dat informatie over de ontwikkeling van financiële risico's niet, niet volledig en/of niet tijdig ter beschikking komt van de treasury verantwoordelijken. Door onjuiste of incomplete informatie bestaat het risico dat onjuiste beslissingen worden genomen. De aanlevering van betrouwbare informatie voor de lange termijnplanning (langer dan één jaar) blijft dan ook een groot aandachtspunt.

Eisen Wet Fido

Publieke taak en prudent beheer

Conform het treasurystatuut komen leningen, uitzettingen en garanties alleen tot stand indien zij een publieke taak dienen en de uitzettingen een prudent karakter kennen.

Kasgeldlimiet

Ter beperking van renterisico's op de korte schuld dienen de gemeenten te voldoen aan de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet is de maximale omvang van de korte schuld (korter dan 1 jaar). Deze limiet wordt berekend naar een vast percentage (8,5%, conform de Uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden) van het begrotingstotaal per 1 januari. Voor het jaar 2023 bedraagt deze limiet circa € 4,9 miljoen. Blijkt dat de kasgeldlimiet wordt overschreden, dan zal een langlopende geldlening aangetrokken moeten worden.

Renterisiconorm

Het uitgangspunt van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op langlopende schulden. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijk opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van snel oplopende rentelasten. De renterisiconorm is bepaald op 20% van het begrotingstotaal. Dat wil zeggen dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet méér mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Hierbij is een minimumbedrag bepaald van € 2,5 miljoen. In onderstaande tabel wordt de renterisiconorm voor de komende jaren weergegeven.

Bedragen x € 1000

Renterisiconorm		2023	2024	2025	2026
1	Renteherzieningen	-	-	-	-
2	Aflossingen	782	753	615	615
3	Renterisico (1+2)	782	753	615	615
4a	Begrotingstotaal	58.834	58.573	59.545	56.966
4b	Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
4	Renterisiconorm (4a x 4b)	11.767	11.715	11.909	11.393
5a	Ruimte onder renterisiconorm (4>3)	10.985	10.962	11.294	10.778
5b	Overschrijding renterisiconorm (3>4)				

Schatkistbankieren

Per 1 januari 2014 is het Schatkistbankieren ingevoerd. Schatkistbankieren houdt concreet in dat tegoeden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Hierdoor zal de Nederlandse staat minder geld hoeven te lenen op de financiële markten en zal de staatsschuld dalen. Het principe is dat publiek geld de schatkist niet eerder verlaat dan noodzakelijk is voor de uitvoering van de publieke taak. Volgens het ministerie is dit bevorderlijk voor de doelmatigheid van de bestedingen.

Wel is er een zogenaamde doelmatigheidsdrempel van 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen per gemeente. Bij overtollige middelen die minder zijn dan deze drempel hoeven decentrale overheden niet te gaan schatkistbankieren. Het drempelbedrag voor de gemeente Woensdrecht bedraagt in 2023 € 1.176.680 (2% van het begrotingstotaal). Op verzoek van de gemeente Woensdrecht is het drempelbedrag op € 500.000 gezet en niet op € 1 miljoen, omdat er boven het bedrag van € 500.000 een rentevergoeding verschuldigd is aan de Bank Nederlandse Gemeenten. Omdat Woensdrecht niet structureel over overtollige middelen beschikt, zijn de financiële consequenties in 2023 beperkt.

Berekening EMU-saldo

Het brutoschuld-begrip is een internationale standaard. Financiële marktpartijen en kredietbeoordelaars maken internationale vergelijkingen op basis van de bruto schuld. Het Internationaal Monetair Fonds, de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, de Europese Unie (EU) en landen buiten de EU werken met het brutoschuld-begrip. In de EU heet deze schuld de EMU-schuld. Het EMU-saldo geeft informatie over de bijdragen van gemeenten aan het totale EMU-saldo/EMU-tekort. De definitie van het EMU-saldo is grofweg: het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven van een overheidsorgaan in een bepaald jaar.

EMU-Saldo (bedragen x € 1000)		2023	2024	2025	2026
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan respectievelijk onttrekking uit reserves	+ 1.361	2.115	3.127	943
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	- 1.948	265	-1.823	-1762
3	Mutatie voorzieningen	+ -38	-443	-735	-233
4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	- 1.006	-1.233	-4	-623
5	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	- 0	0	0	0
Berekend EMU-saldo		-2.790	2.265	2.640	4.219

Rentetoerekening

Conform het 'Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten' (BBV) moet er inzicht worden gegeven in de rentelasten, de financieringsbehoefte en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend. Daarnaast is het verplicht dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden moeten worden toegerekend met behulp van een (rente)omslagpercentage. Dit omdat de onderlinge vergelijking tussen gemeenten het uitgangspunt is voor aanpassingen van het BBV. Onderstaand schema geeft de rentetoerekening vanaf 2023 weer.

Leeswijzer: Regel f toont het uiteindelijke resultaat van de berekening (a-b-c1-c2-c3-d1-d2-e= f)

Renteschema		2023
a	Externe rentelasten over de korte en lange financiering	€ 72.302
b	Externe rentebaten	minus € 26.506
Saldo rentelasten en rentebaten		€ 45.796
c1	Rente doorberekend aan de grondexploitatie	minus €
c2	Rente van projectfinanciering	minus €
c3	Rente door verstrekte leningen	minus €
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		€ 45.796
d1	Rente over eigen vermogen	minus €
d2	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	minus €
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		€ 45.796
e	De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	minus € 45.603
f Renteresultaat op het taakveld Treasury		€ 193
Renteomslagpercentage		0,10139%

Paragraaf 6 Bedrijfsvoering

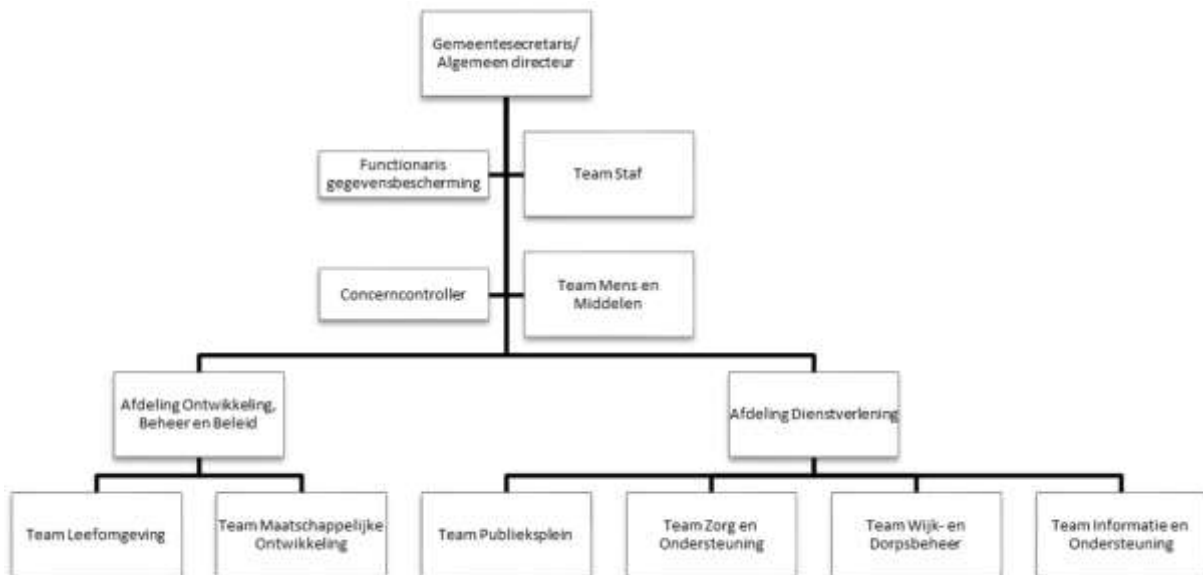
Algemeen

Onder bedrijfsvoering verstaan we alles wat een bedrijf inzet om zijn producten en diensten te verlenen. Voor de gemeente Woensdrecht is de inzet van die middelen zinvol geweest als inwoners, bestuur, medewerkers en partners zich gehoord, gezien, gerespecteerd en welkom voelen. Wij willen samen maatschappelijke meerwaarde leveren die we met trots delen.

Om dit te bereiken streeft de gemeente naar verbetering en optimalisatie van de dienstverlening. Ze werkt vanuit de kernwaarden: eigen wijze, betrokken, daadkrachtig en dienstbaar. Medewerkers voelen zich verantwoordelijk voor het welzijn van klanten en partners, het bestuur en de collega's. De organisatie hanteert als uitgangspunt de opdracht van het college, dat samen met de gemeenteraad bepaalt wat het voor Woensdrecht wil bereiken.

Dit betekent dat de organisatie mee moet bewegen omdat inzichten veranderen, omdat de maatschappij niet voorspelbaar en maakbaar is. Daarvoor passen we in voorkomende gevallen plannen aan als dat helpt om doelen te bereiken. Structuur wordt minder belangrijk dan samenwerken om het gezamenlijke doel te bereiken. Structuur is een middel om verantwoordelijkheden, bevoegdheden en taken toe te wijzen. Samenwerking met diverse in- en externe partners is essentieel om de doelen die het bestuur voor ogen heeft te bereiken.

De organisatiestructuur gemeente Woensdrecht

Deze lijn-staf structuur bestaat uit twee lijnafdelingen waarbij de directe contacten met de inwoners voornamelijk zijn geclusterd binnen de afdeling 'dienstverlening'. De beleid- en beheertaken worden met name verzorgd door de afdeling 'ontwikkeling, beleid en beheer'. In de staf zijn de taken gericht op rechtmatigheid, bestuursondersteuning en bedrijfsvoering ondergebracht.

Regionale samenwerking

Samenwerking zit in de genen van de gemeente Woensdrecht en beperkt zich niet alleen tot de eigen organisatie. Bestuur en organisatie werken samen met partners en participeren in verschillende samenwerkingsverbanden. Daarbij zijn uitgangspunten dat dit toegevoegde waarde voor onze inwoners moet hebben en dat de Woensdrechtse identiteit niet verloren gaat.

Naast de bekende deelnemingen en samenwerkingen zoals Saver, Belastingssamenwerking, ISD Brabantse Wal en de gemeenschappelijke regeling Regio West-Brabant werken we ook op andere manieren samen. Zo hebben we in 2020 met de gemeenten Zundert, Halderberge, Rucphen en Steenberghe de functie van functionaris gegevensbescherming ingevuld, om efficiëntie te verhogen en kwetsbaarheid te verminderen. In 2023 worden de bestaande gemeenschappelijke regelingen tegen het licht gehouden vanwege de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen. Daarbij wordt ook gekeken naar de meerwaarde van de samenwerking onder meer op het gebied van efficiëntie en effectiviteit.

Financiën

Op verzoek van de gemeenteraad heeft het college in 2020 de kwartaalrapportages ingevoerd voor een tussentijdse financiële verantwoording, naast de vaste producties in het kader van planning & control (perspectievennota, programmabegroting en jaarstukken). In onderling overleg zijn frequentie en inhoud vastgesteld. In 2023 zullen we dit overleg continueren en waar gewenst werkwijzen bijstellen. Ondanks positieve financiële resultaten over 2021 en een positieve prognose voor 2022 in gemeente Woensdrecht, staan de structurele financiën van gemeenten in het hele land onder druk. De raad wenst verantwoordelijkheid te kunnen nemen en het college wil tijdig verantwoording afleggen, zodat op tijd bijgestuurd kan worden indien nodig.

Concerncontrol

Concern control richt zich op de werking van de gemeentelijke processen en projecten en op de verbetering ervan. In 2023 zal de focus liggen op de uitvoering van de verbijzonderde interne controle, organisatiebrede onderwerpen zoals inkoop en specifieke procesverbeteringen. Ook worden de noodzakelijke voorbereidingen en documentatie t.b.v. de rechtmatigheidsverklaring van het college B&W, die ingaat op 1 januari 2023, afgerond. Inmiddels is duidelijk wat de consequenties hiervan zijn voor de materiele processen en de inzet van middelen.

Naast reguliere advisering aan bestuur en organisatie blijven de bewaking van de opvolging van wet- en regelgeving en richtlijnen en het vertalen van provinciale regelgeving en overheidsregelgeving naar gemeentelijke consequenties de belangrijke aandachtspunten. Tenslotte zal ons proces van fiscale beheersing verder worden geoptimaliseerd door de opzet en uitwerking van een fiscaal toezichtkader.

Informatie & Communicatie Technologie (ICT)

Beschikbare data en technologische mogelijkheden bieden de gemeente kansen om gericht samen te werken en kennis en ervaringen van (keten)partners en inwoners te benutten. Dataverwerking, -ontsluiting en – analyse kunnen we gebruiken om maatschappelijke opgaven te bereiken. Data wordt gegenereerd door mensen, apparaten, publieke en private organisaties. De hoeveelheid data die beschikbaar is in geautomatiseerde systemen neemt toe. Technische ontwikkelingen zorgen ervoor dat deze data beter en sneller gecombineerd en benut kan en zal worden. De inwoner verwacht van ons dat we onze dienstverlening verbeteren door techniek en data slim te combineren. In het

Informatiebeleidsplan 2021-2024 worden de mogelijkheden geconcretiseerd en vertaald naar een uitvoeringsplan.

Overhead

We kennen binnen de begroting een apart product 'overhead'. Hierover staat in het BBV in artikel 1 *'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'*. Daarnaast schrijft de BBV voor hoe de toerekening van overhead in de begroting en jaarstukken moet geschieden. Uitgangspunt daarbij is dat (andere uitvoerings-) kosten zoveel mogelijk direct aan de betreffende taken/activiteiten worden toegerekend.

Personeel

In 2022 zijn we gestart met een nieuwe gesprekscyclus waarin we onderwerpen als regie over eigen loopbaan, ontwikkeling van medewerker en functie en de onze kernwaarden bespreken. Op deze wijze borgen we de flexibiliteit en ontwikkelkracht van onze organisatie en hebben we aandacht voor de duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers. Voor de komende vier jaar zullen de inspanningen zich richten op de realisatie van de door het college gestelde doelen.

Ziekteverzuim

We streven ernaar het landelijke gemiddelde voor ziekteverzuim voor gemeenten (5,8% exclusief zwangerschapsverlof) niet te overschrijden.

Integriteit

In 2021 is het integriteitsbeleid voor de ambtelijke organisatie vernieuwd. Dit onderwerp maakt deel uit van de gesprekscyclus en krijgt continu aandacht. In 2022 zijn, naast de bestaande externe vertrouwenspersoon, ook twee interne vertrouwenspersonen benoemd om personeel meer ondersteunende mogelijkheden te bieden. Ook in de bestuurlijke gremia staat het onderwerp integriteit op de agenda en is de planning om het integriteitsbeleid voor de politiek ambtsdragers te herzien. Er zijn bij het tot stand komen van deze begroting geen bijzonderheden te melden.

Geraamde formatie	Totaal FTE
2018	134,00
2019	141,28
2020	135,65
2021	134,01
2022	134,05
2023	135,75

Communicatie

De ambities en opgaven uit het collegewerkprogramma 2022-2026 moeten transparant gecommuniceerd worden. Het is belangrijk om laagdrempelig en tijdig te communiceren over de concrete uitvoering en de effecten ervan op de leefbaarheid in onze gemeente. We zetten hier diverse media voor in en hebben oog voor de verschillende doelgroepen.

Juridische Zaken

Het borgen van de juridische kwaliteit en dienstverlening binnen de organisatie blijft een speerpunt, waarbij de klanten zich welkom, gehoord en goed geholpen voelen. Hierbij gaat het om het op

professionele en betrouwbare wijze organiseren van de juridische functie binnen de organisatie, het beschrijven en beperken van risico's op concernniveau en het bieden van maatwerk. Er wordt daarbij actief ingezet op de juridische kennis van medewerkers en kwaliteit van producten. Dit doen we door het organiseren van interne audits, opstellen van jaarverslagen met bijbehorende aandachtspunten en kennisdeling. Hiermee wordt bereikt dat de verschillende vakdisciplines op de hoogte zijn van relevante wet- en regelgeving en de daarbij horende ontwikkelingen en dit kunnen toepassen in de dagelijkse werkzaamheden.

Het (juridische) speelveld van de gemeente is uiterst dynamisch. Deze dynamiek zal zich doorgaans niet laten voorspellen, maar er wordt altijd geprobeerd om mogelijke kansen te benutten. Op het gebied van wetgeving is de invoering van de Omgevingswet de grootste (aankomende) opgave voor de gemeente op het niveau van beleid en uitvoering. Er wordt gevraagd en ongevraagd advies gegeven over alle juridische onderwerpen van het bestuur, de ambtelijke organisatie en klanten van buitenaf. Juridische procedures worden binnen de daarvoor gestelde termijnen afgehandeld. Als daarvan wordt afgeweken dan is dat in samenspraak met de wederpartij. Daarnaast wordt veel aandacht besteed aan implementatie van de Wet open overheid, (regionale) samenwerkingsrelaties, rechtmatigheidstoetsingen en de ontwikkeling en implementatie van regelgeving.

Inkoop

Stichting Inkoopbureau West-Brabant (SIW) versterkt kwantitatief en kwalitatief de inkoopfunctie van onze gemeente. De inkoopadviseur werkt volgens een vooraf vastgesteld werkplan. Evaluatie van het verloop van dit plan vindt plaats na afloop van het betreffende dienstjaar. Waar mogelijk wordt gebruikgemaakt van aansluiting bij regionale projecten indien sprake is van soortgelijke aankopen c.q. aanbesteding van nieuwe contracten. Belangrijke uitgangspunten zijn de Aanbestedingswet en het gemeentelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid.

Paragraaf 7 Verbonden partijen

Inleiding

Woensdrecht neemt deel in diverse rechtsvormen, zowel publiek als privaat. Wanneer er sprake is van zowel een *bestuurlijk* als een *financieel* belang in een andere partij, is dat voor de gemeente een verbonden partij. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur en/of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente financiële middelen beschikbaar stelt, die zij mogelijk kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij.

Deelnemingen in andere partijen brengen risico's met zich mee, zowel politiek/bestuurlijk als financieel. In deze paragraaf geven we een overzicht van alle verbonden partijen van onze gemeente waarbij ingegaan wordt op doelstellingen en risico's. Per verbonden partij nemen we ook diverse financiële cijfers op.

We maken gebruik van verbonden partijen in de verwachting dat zij op effectieve en efficiënte wijze bijdragen aan het realiseren van onze gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Uitgangspunten hierbij zijn een heldere verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden tussen de gemeente en de verbonden partij en door het opstellen van dienstverleningsovereenkomsten met prestatieafspraken.

Vanaf begrotingsjaar 2017 moeten gemeenten de lijst met verbonden partijen onderverdelen in: gemeenschappelijke regelingen; vennootschappen en coöperaties; stichtingen en verenigingen; en overige verbonden partijen.

Beleid

Het gemeentelijk beleid ten aanzien van verbonden partijen is vastgelegd in de 'Nota Verbonden partijen, zes kader stellende spelregels'. De nota is in regionaal verband voorbereid en in de betrokken gemeenteraden vastgesteld. Voor verdere informatie wordt verwezen naar deze nota.

Sturing en toezicht

De wijziging van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen is in werking getreden per 1 juli 2022. De controlerende en kaderstellende rol van de raad is uitgebreid en de democratische legitimatie van besluitvorming is vergroot. Voorbeelden van nieuwe instrumenten zijn: de uitbreiding van mogelijkheden tot zienswijze, een gemeenschappelijke adviescommissie voor raadsleden en burgerparticipatie. De termijnen voor indienen van zienswijze op een begroting zijn verruimd. In regionaal verband wordt bezien wat de consequenties zijn voor de Nota Verbonden Partijen.

Belangrijke ontwikkelingen en risico's rond verbonden partijen

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn de relevante ontwikkelingen, indien van toepassing, ten aanzien van de verbonden partijen toegelicht en is aangegeven welke risico's daarbij aanwezig zijn, die van invloed kunnen zijn op de financiële positie van de gemeente. Hier wordt volstaan met de verwijzing naar deze paragraaf.

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN - A. Gemeenschappelijke regelingen

In de tabellen worden vermogen en resultaat genoemd. Uitgegaan is van de meest recente aangeleverde cijfers. Waar het jaar 2023 wordt genoemd, is uitgegaan van de begrotingscijfers van de betreffende organisatie. Waar niets is ingevuld, zijn geen cijfers bekend.

A.1 Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB)

Opgericht	1 januari 2010
Doelstelling	In samenwerking met gemeenten, GHOR (Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen), brandweer en politie zorgen voor veiligheid, crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij rampen en handhaving van openbare orde en veiligheid.
Deelnemers	Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Halderberge, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tilburg, Waalwijk, Woensdrecht en Zundert.
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 1.420.099
Verwacht financieel resultaat 2023	€ 0
Belang Woensdrecht	2%
Aantal fte	576
Grootste risico's in 2023	De Veiligheidsregio heeft de totaal benodigde weerstandscapaciteit becijferd op ruim 5 miljoen. De 3 grootste risico's zijn: het vinden en blijven binden van vrijwilligers, het tweede loopbaanbeleid en de Wnra en Europese deeltijdrichtlijn.

Verwachte omvang per	1-1-2023	31-12-2023
Eigen Vermogen	€ 5.659.000	€ 5.276.000
Vreemd Vermogen	€ 59.576.000	€ 55.277.000

A.2 Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)

Opgericht	1 januari 2013
Doelstelling	De OMWB voert ten behoeve van haar deelnemers taken uit op het gebied van omgevingsrecht. Als verlengstuk van lokaal en provinciaal bestuur levert zij een bijdrage aan een leefbare en veilige werk- en leefomgeving in de regio. Ook voert zij vergunningverlening-, toezicht- en handhavingstaken uit en handelt zij klachten af op het gebied van milieu.
Deelnemers	Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Halderberge, Heusden, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tilburg, Waalwijk, Woensdrecht, Zundert en Provincie Noord-Brabant.
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 385.494
Verwacht financieel resultaat 2023	
Belang Woensdrecht	ca. 1%
Aantal fte	294 (waarvan 240 fte in het primaire proces)
Grootste risico's in 2023	Een toename van het aantal verzoeken om advies en ondersteuning vanwege de implementatie van en toetsing aan de Omgevingswet, energielabels voor kantoorpanden en de overdracht van bodemtaken.

Verwachte omvang per	1-1-2023	31-12-2023
Eigen Vermogen	€ 1.993.000	€ 2.829.000
Vreemd Vermogen	€ 3.890.000	€ 3.004.000

A.3 GGD West-Brabant

Opgericht	1 januari 2000
Doelstelling	De GGD verzorgt de openbare gezondheidszorg en heeft als doel het bewaken, beschermen en bevorderen van de gezondheid en veiligheid van alle inwoners van West-Brabant. Daarbij heeft de GGD extra aandacht voor kwetsbare mensen in onze samenleving.
Deelnemers	Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 502.616
Verwacht financieel resultaat	
Belang Woensdrecht	2,31 %
Aantal fte	225 regulier proces
Grootste risico's in 2023	Minder inkomsten omdat de Veiligheidsregio huur heeft opgezegd van een deel van het pand aan de Doornboslaan. Er wordt gezocht naar een nieuwe huurder. Toenemende compliance eisen (AVG). Boete bij het niet voldoen aan AVG eisen.

Verwachte omvang per	1-1-2023	31-12-2023
Eigen Vermogen	€ 5.317.000	€ 5.400.000
Vreemd Vermogen	€ 10.000.000	€ 10.000.000

A.4 Regio West-Brabant (RWB)

Opgericht	1 januari 2011
Deelnemers	Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert.
Doelstelling	De 16 gemeenten in West-Brabant hebben de gezamenlijke ambitie om de regio te versterken en te stimuleren op het gebied van economie, arbeidsmarkt, mobiliteit en ruimte.
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 199.583 regulier (incl. bijdrage REWIN) en € 257.000 KCV (collectief vervoer)
Verwacht financieel resultaat 2023	
Belang Woensdrecht	2,42 %
Aantal fte	51,7
Grootste risico's in 2023	Er staat een nieuwe aanbesteding voor het KCV gepland. Oplopende brandstofprijzen kunnen invloed hebben. De diverse crises kunnen invloed hebben op de arbeidsmarkt en economische ontwikkeling/positie.

Verwachte omvang per	1-1-2023	31-12-2023
Eigen Vermogen	€ 754.000	€ 722.000
Vreemd Vermogen	€ 77.669.000	€ 7.669.000

A.5 Belastingamenwerking West-Brabant (BWB)

Opgericht	1 januari 2012
Doelstelling	De BWB is verantwoordelijk voor de heffing en invordering van waterschapsbelastingen en verschillende gemeentelijke belastingen. Daarnaast geeft de BWB uitvoering aan de wet WOZ.
Deelnemers	Waterschap Brabantse Delta en gemeenten Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Etten-Leur, Halderberge, Loon op Zand, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Woensdrecht en Zundert.
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 593.700
Verwacht financieel resultaat 2023	€ 0
Belang Woensdrecht	3%
Aantal fte	135,5 fte (bezetting 120,7 fte)
Grootste risico's in 2023	De BWB heeft de totaal benodigde weerstandscapaciteit becijferd op € 427.500. Dit is opgebouwd uit 7 financieel kleinere risico's.

Verwachte omvang per	1-1-2023	31-12-2023
Eigen Vermogen	€ 0	€ 0
Vreemd Vermogen	€ 5.018.500	€ 4.868.500

A.6 WVS-Groep

Opgericht	1974
Doelstelling	Integrale uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW), alsmede het aanbieden van beschermt werk, activiteiten t.b.v. arbeidsintegratie en aangepaste arbeid aan personen uit de deelnemende gemeenten, die op afstand van de reguliere arbeidsmarkt staan.
Deelnemers	Bergen op Zoom, Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert.
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 335.569
Verwacht financieel resultaat 2023	
Belang Woensdrecht	ca. 4 %
Aantal fte	193,8
Grootste risico's in 2023	Oplopende brandstofprijzen, onzekerheid over COVID-19 en economische ontwikkelingen kunnen invloed hebben op het resultaat WVS.

Verwachte omvang per	1-1-2023	31-12-2023
Eigen Vermogen	€ 4.506.000	€ 3.250.000
Vreemd Vermogen	€ 20.299.000	€21.555.000

A.7 West-Brabants Archief (Bergen op Zoom)

Opgericht	1 juli 2016
Doelstelling	Het West-Brabants Archief wil een duurzame en betekenisvolle bijdrage leveren aan belanghebbenden (overheid, inwoner en instellingen) door het verwerven, produceren, opslaan, toegankelijk maken en houden van archiefinformatie, met name door het mede realiseren en beheren van een e-depotvoorziening.
Deelnemers	Bergen op Zoom, Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert.
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 102.802
Verwacht financieel resultaat 2023	
Belang Woensdrecht	3,8%
Aantal fte	19,54
Grootste risico's in 2023	E-depot voor zover de hoogte van de kosten niet goed is in te schatten.

Verwachte omvang per	1-1-2023	31-12-2023
Eigen Vermogen	€ 68.805	€ 68.805
Vreemd Vermogen	€ 282.302	€ 269.394

A.8 Regionale Ambulance Voorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord

Opgericht	1 januari 2005
Doelstelling	De RAV verzorgt zowel acute zorgverlening als besteld ambulancevervoer.
Deelnemers	Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Bernheze, Boekel, Boxtel, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Halderberge, 's-Hertogenbosch, Heusden, Hilvarenbeek, Land van Cuijk, Loon op Zand, Maashorst, Meierijstad, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Oss, Roosendaal, Rucphen, Sint Anthonis, Sint-Michielsgestel, Steenbergen, Tilburg, Vught, Waalwijk, Woensdrecht en Zundert.
Bijdrage Woensdrecht 2023	
Verwacht financieel resultaat 2023	€ 92.000
Belang Woensdrecht	
Aantal fte	618
Grootste risico's in 2023	

Verwachte omvang per	1-1-2023	31-12-2022
Eigen Vermogen	€ 14 260.000	€14.260.000
Vreemd Vermogen	€ 31.336.000	€ 36.566.000

A.9 Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Brabantse Wal

Opgericht	1 januari 2012
Doelstelling	De ISD is een gemeenschappelijk orgaan (zonder rechtspersoonlijkheid). De ISD BW heeft tot doel het begeleiden naar werk van inwoners, het verstrekken van uitkeringen en het bestrijden van armoede. De ISD is een samenwerkingsverband van de gemeenten Woensdrecht, Bergen op Zoom en Steenbergen. De ISD kent geen eigen activa en passiva. De deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage in de organisatiekosten op basis van het klantenbestand (% aandeel in het totaal).
Deelnemers	Bergen op Zoom, Steenbergen, Woensdrecht
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 1.101.504
Verwacht financieel resultaat 2023	
Belang Woensdrecht	10,47 %
Aantal fte	100,25
Grootste risico's in 2023	Door opeenvolgende crises neemt het beroep op minima-voorzieningen toe. Afhankelijk van ontwikkelingen kan dit beroep ook in 2023 verder stijgen. Daarnaast zien we in toenemende mate dat de ISD BW wordt ingezet voor de uitvoering van tijdelijke maatregelen als TOZO, TONK en de EenmaligeEnergieToeslag (EET). Ook voor 2023 is dit niet uit te sluiten. Toenemende klantenaantallen en/of uit te voeren regelingen kunnen leiden tot inzet van extra personeel en dus meerkosten.

A.10 Regionaal Bureau Leerplicht (RBL) West-Brabant

Opgericht	1 augustus 2012
Doelstelling	De samenwerking heeft als doelstelling om schoolverzuim en schooluitval samen verder terug te dringen. Het RBL West-Brabant voert een aantal wettelijke taken uit voor de gemeenten op het terrein van de Leerplicht- en RMC-wet. Het RBL West-Brabant zoekt daarbij nadrukkelijk de samenwerking op met scholen en andere instellingen. De bundeling van mensen en middelen zal leiden tot een verdere verhoging van de deskundigheid van leerplichtambtenaren en trajectbegeleiders en tot meer continuïteit in de dienstverlening naar kinderen, jongeren, ouders en scholen. Het hogere doel is duidelijk: een impuls voor het voorkomen en terugdringen van verzuim en schooluitval; een ambitie waar gemeenten, onderwijs en andere ketenpartners samen voor staan.
Deelnemers	Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert.
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 12.149
Verwacht financieel resultaat 2023	
Belang Woensdrecht	2,68%
Aantal fte	19,41
Grootste risico's in 2023	Er is geen weerstandsvermogen. Er zijn momenteel geen specifieke risico's in beeld. Het RBL heeft een laag risicoprofiel omdat het een uitvoerende (werk)organisatie is en beperkt risicodragend is voor de bedrijfsvoering.

Verwachte omvang per	1-1-2023	31-12-2023
Eigen Vermogen	€ 0	€ 0
Vreemd Vermogen		€ 750.000

A.11 Belgisch-Nederlands Grensoverleg (BENEGO)

Opgericht	1967
Doelstelling	Bevorderen van grensoverschrijdende samenwerking door middel van grensoverschrijdend overleg en behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de 13 Nederlandse en 10 Belgische gemeenten. BENEGO kent geen vermogenspositie en geen financieel resultaat. Eventuele projectkosten worden direct verrekend.
Deelnemers	België: Baarle-Hertog, Essen, Hoogstraten, Kalmthout, Kapellen, Oud-Turnhout, Ravels, Stabroek en Wuustwezel. Nederland: Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Etten-Leur, Goirle, Hilvarenbeek, Reusel-De Mierden, Roosendaal, Rucphen, Tilburg, Woensdrecht en Zundert.
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 1.307
Verwacht financieel resultaat 2023	
Belang Woensdrecht	4,11%
Aantal fte	
Grootste risico's in 2023	

A.12 Geweld in Afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Meldpunt Crisiszorg West-Brabant (voorheen Stichting Veilig Thuis West-Brabant)

Opgericht	
Doelstelling	De gemeenschappelijke regeling is aangegaan met de volgende doelen: a. de samenwerking verankeren tussen de colleges van de gemeenten bij de regionale aanpak van het voorkomen en bestrijden van GIA en de zorg voor één Meldpunt Crisiszorg in de regio West-Brabant; b. de taken en bevoegdheden van de colleges van de gemeenten vanuit de Wmo, de Jeugdwet en het terrein van veiligheid en openbare orde ten aanzien van GIA en het Meldpunt Crisiszorg door mandaat op te dragen aan het college van de centrumgemeente Breda. Hiermee wordt het volgende beoogd: het behalen van schaalvoordelen, het stimuleren van de samenwerking tussen de deelnemers door actief informeren en communiceren, het afstemmen en gezamenlijk vaststellen van het regionaal beleid op het terrein van GIA en het Meldpunt Crisiszorg, de uitwerking van het regionaal beleid in opdrachten aan uitvoeringsorganisaties en efficiënte inzet van de regionale middelen en gezamenlijke afstemming over eventuele besparingen of aanvullende kosten en de verevening van risico's.
Deelnemers	Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Halderberge, Moerdijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Woensdrecht en Zundert.
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 173.281
Verwacht financieel resultaat 2023	n.v.t.
Belang Woensdrecht	n.v.t.
Aantal fte	88,4
Grootste risico's in 2023	Gemeenschappelijke Regeling GIA is een centrumregeling (mandaat gemeente Breda). Het grootste risico is dat er met de voorgestelde gemeentelijke bijdrage niet toegekomen wordt vanwege de druk op de uitvoerende organisaties Veilig Thuis en Safegroup. En zeker nu in de CAO jeugdzorg een loonsverhoging is afgesproken (8% erbij gefaseerd in drie jaar tijd).

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN - B. Vennootschappen en coöperaties

In de tabellen worden vermogen en resultaat genoemd. Uitgegaan is van de meest recente aangeleverde cijfers.

B.1 Provinciale Zeeuwse Elektriciteit Maatschappij (PZEM)

Opricht	1919
Doelstelling	PZEM NV is een geïntegreerd energiebedrijf. Het is werkzaam op het gebied elektriciteits- gas, water- en watervoorziening.
Deelnemers	Provincie Zeeland, de Zeeuwse gemeenten, enige Zuid-Hollandse en Noord-Brabantse gemeenten den de provincies Zuid-Holland en Noord-Brabant.
Bijdrage Woensdrecht 2023	
Verwacht financieel resultaat 2023	
Belang Woensdrecht 2023	De gemeente heeft zeggenschap in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ter grootte van het aandeel in het geplaatste aandeelekapitaal (0,91%).
Aantal fte	
Grootste risico's in 2023	

B.2 SAVER N.V.

Opricht	1999
Doelstelling	SAVER is een samenwerking op het gebied van het inzamelen, bewerken en verwerken van huishoudelijk- en bedrijfsafval en reiniging alsmede op het gebied van andere milieuvelden. De gemeente Woensdrecht is aandeelhouder, samen met de gemeenten Bergen op Zoom, Roosendaal en Halderberge.
Deelnemers	Bergen op Zoom, Halderberge, Roosendaal en Woensdrecht. Per 1 januari 2023 treden de gemeenten Rucphen en Zundert toe als aandeelhouder en klant.
Bijdrage Woensdrecht 2023	
Verwacht financieel resultaat 2023	
Belang Woensdrecht	Na toetreding van Rucphen en Zundert is het belang van Woensdrecht in het totaal aandeelekapitaal 9,2 %.
Aantal fte	
Grootste risico's 2023	Ontwikkeling energie- en brandstofprijzen.

B.3 Joint Venture Park Aviolanda

Opgericht	1955
Doelstelling	Business Park Aviolanda is een publiek/private samenwerking gericht op het realiseren van 'luchtvaartgebonden' activiteiten.
Deelnemers	Fokker 20% Provincie 60% en gemeente Woensdrecht 20%
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 0
Verwacht financieel resultaat 2023	€ 540.600
Belang Woensdrecht	20%
Aantal fte	
Grootste risico's in 2023	Het marktrisico dat onze gemeente in deze publiek-private samenwerking loopt, hangt nauw samen met onze rol als aandeelhouder en als verschaffer van leningen. De mogelijke impact is de som van de door ons verstrekte financiering aan aandelenkapitaal en leningen. Met additionele gemeentelijke financiering ten behoeve van uitvoering van het Ondernemingsplan 2022-2026 is nog geen rekening gehouden. Beheersmaatregelen zijn onze betrokkenheid als aandeelhouder in de besluitvorming over belangrijke projecten en dat additionele financiering in het kader van het Ondernemingsplan pas zal worden vertrekt na instemming door de raad. Het risico, dat de waardebepaling van de huidige aandelen in BPA BV leidt tot een aanpassing van de waarde voor de aandeelhouders provincie en gemeente is beperkt doordat een reserve gevormd is, waardoor een mogelijke waardedaling geen invloed op onze gemeentelijke exploitatie heeft.

Verwachte omvang per	1-1-2023	31-12-2023
Eigen Vermogen	€ 15.890.800	€ 16.981.400
Vreemd Vermogen	€ 16.035.900	€ 18.578.380

B.4 NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Opgericht	1914
Doelstelling	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen.
Deelnemers	Aandeelhouders van de BNG zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen; de andere helft is in handen van gemeenten, elf provincies en een hoogheemraadschap.
Bijdrage Woensdrecht 2023	Bijdrage: € 0. Te ontvangen: € 25.047.
Verwacht financieel resultaat 2023	Onbekend. De hoogte van de nettowinst is met onzekerheden omgeven, omdat de bank geen voorspelling kan doen over de ontwikkeling van de ongerealiseerde marktwaardeveranderingen. Een betrouwbare schatting van de nettowinst voor 2023 kan de bank daarom niet maken. Over 2021 realiseerde BNG Bank een nettowinst na belastingen van EUR 236 miljoen (2020: EUR 221 miljoen).
Belang Woensdrecht	0,02%
Aantal fte	353 (bron: BNG Jaarverslag 2021).
Grootste risico's in 2023	Achtergestelde schulden per 31-12-2021: EUR 36 miljoen. De BNG verstrekt geen prognose over lopende en toekomstige (boek)jaren.

Omvang per	1-1-2021	31-12-2021
Eigen Vermogen	€ 5.097 miljoen per 01-01-2021	€ 5.062 miljoen per 31-12-2021
Vreemd Vermogen	€ 155.262 miljoen per 01-01-2021	€ 143.995 miljoen per 31-12-2021

B.5 Gemeenschappelijk Bezit Evides Aqua B.V. (GBE Aqua B.V.)

Opgericht	18 november 2021
Doelstelling	GBA Aqua B.V. is een vennootschapsstructuur waarmee de belangen van de publieke aandeelhouders in waterbedrijf Evides vertegenwoordigd worden.
Deelnemers	provincie Zeeland, Zeeuwse gemeenten, Woensdrecht, Bergen op Zoom en Goeree-Overflakkee
Bijdrage Woensdrecht 2023	€ 0
Verwacht financieel resultaat 2023	
Belang Woensdrecht	0,91%
Aantal fte	
Grootste risico's in 2023	

Paragraaf 8 Grondbeleid

Algemeen

Onder grondbeleid verstaan we het geheel aan maatregelen dat een gemeente ter beschikking staat om haar vastgestelde ruimtelijke, volkshuisvestelijke en economische doelstellingen te realiseren. Grondbeleid is geen doel op zich, maar is 'dienstbaar' aan de hiervoor genoemde beleidsvelden. Grondbeleid kan op verschillende manieren worden uitgevoerd, waarbij een gemeente een actieve of een faciliterende rol kan innemen, met uiteraard diverse gradaties daar tussenin. Met grondbeleid zijn grote bedragen gemoeid; daarnaast is het een beleidsveld waarbij niet alle handelingen en transacties even transparant gemaakt kunnen worden. Dit heeft alles te maken met de toch wat moeilijke positie die de gemeente op de huidige grondmarkt inneemt, want de concurrent in de vorm van marktpartijen en projectontwikkelaars is uiterst alert. Juist daarom is het raadzaam om over het te voeren grondbeleid helder te communiceren en vooraf duidelijkheid te verkrijgen over de gestelde kaders.

Grondbeleid is geen doel op zich maar een middel om ruimtelijk beleid op een doeltreffende en doelmatige wijze te realiseren. De gemeente wil haar grondbeleidsinstrumentarium optimaal inzetten zodat zij op eenduidige en transparante wijze haar ruimtelijke doelstellingen kan behalen, te komen tot het gewenste - financiële - resultaat en de financiële risico's beheersbaar kan houden.

In deze paragraaf grondbeleid wordt een beknopte toelichting gegeven op het gevoerde grondbeleid in het jaar 2023. Conform het Besluit Begroting en Verantwoording dient elke gemeente in de jaarlijks bij de programmabegroting op te nemen 'paragraaf grondbeleid' tenminste inzicht te geven in de volgende zaken:

- Een visie op het grondbeleid in relatie tot de te realiseren doelstellingen;
- Een aanduiding van de wijze waarop het grondbeleid wordt uitgevoerd;
- Een prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitatie;
- De beleidsuitgangspunten met betrekking tot de reserves voor grondzaken;
- De beleidsuitgangspunten met betrekking tot het te voeren risicomanagement;
- Een onderbouwing van de winst- en verliesneming.

Gemeentelijk grondbeleid

De gemeente Woensdrecht voert haar grondpolitiek conform het vastgestelde Grondbeleid. Op 12 december 2019 is de Nota Grondbeleid 2019-2023 vastgesteld. De gemeente kiest voor situationeel grondbeleid: faciliterend waar het kan, en actief waar het moet of gewenst is. Doelstelling van de gemeente is om een maximaal maatschappelijk rendement te behalen, binnen een optimaal financieel resultaat. Voor nieuwe locaties en ontwikkelingen maken we per locatie de afweging wat de juiste ontwikkelstrategie is.

In het plan de Noordrand in Ossendrecht is nog één bouwkaavel die notarieel geleverd moet worden (bouwkaavel 33). Komende periode wordt ingezet op de nadere uitwerking en ontwikkeling van nieuw uit te geven locaties, o.a. de schoollocaties De Stappen (Hoogerheide) / De Poorte (Woensdrecht), de locaties Deelplan – Zuid (Sammelweissstraat) Hoogerheide, Kromstraat (Hoogerheide), vv VIVOO (Huijbergen) en sportlocatie Jac van Hoek (Hoogerheide). Onderzocht wordt of aankoop van strategische gronden mogelijk is. Het aankoopbeleid van strategische gronden is bepaald in artikel 5.3 van de nota grondbeleid 2019-2023.

De gemeente zal zo optimaal mogelijk haar kosten verhalen. In eerste instantie zal de gemeente dit via de privaatrechtelijke weg doen, door een anterieure overeenkomst te sluiten. Het publiekrechtelijk spoor (een exploitatieplan) hanteert de gemeente als stok achter de deur als partijen anderszins niet tot overeenstemming komen.

Bij een actieve grondpolitiek verwerft en ontwikkelt de gemeente voornamelijk zelf. Indien de gemeente zelf geen ontwikkelende rol heeft dan wordt met initiatiefnemers voor het stellen van randvoorwaarden, locatie-eisen voor de ontwikkeling en het verhalen van kosten een overeenkomst gesloten. De gemeente geeft de voorkeur aan het afsluiten van een anterieure overeenkomst. Dit betreft een overeenkomst tussen de gemeente en (markt-)partijen over de grondexploitatie, gesloten voor de vaststelling van een planologische maatregel.

Bij het in ontwikkeling nemen van deze gronden is de gemeente verplicht zich te houden aan de algemene regels die zijn opgesteld door de commissie BBV voor het exploiteren van gronden. Voor het optimaal kunnen beheren en beheersen van de gemeentelijke grondexploitaties is het wenselijk om naast deze algemene regels van de BBV aanvullende regels vast te stellen. Deze aanvullende regels zijn opgenomen in de Nota Grondbeleid 2019-2023. Hierin is vastgesteld dat de gemeente een afzonderlijke grondexploitatie opstelt voor 'in exploitatie genomen gronden' waarbij er daadwerkelijk sprake is van een waardevermeerdering, er directe kosten worden gemaakt en er sprake is van een fysieke wijziging van de gronden. De grondexploitaties worden minimaal eenmaal per jaar geactualiseerd bij de vaststelling van de begroting en/of jaarrekening.

Onderstaand treft u de volgende ontwikkelingen voor het jaar 2023 aan:

A Ontwikkeling risico's

Er kan onderscheid gemaakt worden in twee soorten risico's ten aanzien van de grondexploitaties:

1. Algemene risico's (conjuncturele of marktrisico's)
2. Risico's op planniveau (afzet en invulling)

1. Algemene risico's

Economische krimp

De Coronapandemie, oorlog in Oekraïne, energiecrisis, inflatie, hogere rentes en lockdowns in China geven veel economische tegenwind. Er is een recordkrapte op de arbeidsmarkt en de huizenprijzen stijgen nog altijd. Prijzen voor grondstoffen, boodschappen en energie zijn zeer hoog, de rente stijgt, een gascrisis dreigt, en de economische onzekerheid is groot. Met de stijging van de grondstofkosten worden de productieketens verstoord.

De overheid is gestopt met de coronasteun en moeten bedrijven vanaf 1 oktober 2022 de uitgestelde belastingen terugbetalen. Dat zal ervoor zorgen dat veel bedrijven gaan omvallen, met naar verwachting een piek aan faillissementen in 2023.

Banken voorzien een recessie, en wel in het vierde kwartaal van 2022 en het eerste kwartaal van 2023. Over het jaar 2022 zal de economie nog met 2,9 procent kunnen groeien, maar in 2023 zal alles naar verwachting de economie met 0,2 procent krimpen. De belangrijkste reden hiervoor is de torenhoge inflatie. Sterk stijgende prijzen tasten het besteedbare inkomen van huishoudens en de

winstgevendheid van bedrijven aan. Zeker wanneer inflatie lang aanhoudt en niet gepaard gaat met een evenredige toename van de lonen, zorgt het uiteindelijk voor een sterke daling van de vraag naar producten en diensten. Dit leidt tot een afkoeling van de economie.

Stikstof

Met een bedrag van 5 miljard euro wil de regering de komende jaren de problemen rond stikstof aanpakken. Het geld dat nu beschikbaar komt, kan onder andere worden ingezet voor natuurherstel en de aanpassing van stallen. Dat is nodig voor de natuur, waarvan we allemaal genieten en die we moeten koesteren voor later. Het is nodig voor een gezonde en innovatieve toekomst van de Nederlandse landbouwsector, die ook in tijden van crisis zorgt voor een betrouwbare voedselvoorziening. En het is nodig om ruimtelijke ontwikkelingen in de sfeer van woningbouw en infrastructuur mogelijk te maken.

Bouw en woningmarkt: wonen

Wonen is de nieuwe sociale kwestie. De vraag naar woningen blijft groot. Onder regie van het Rijk wordt de woningbouw versneld. Door het Rijk wordt komende periode hieraan nader invulling gegeven.

Hypotheekrente

Verwacht wordt dat de rente op leningen met een korte looptijd stijgt en de rente op leningen met een lange looptijd eerst daalt en dan ook stijgt.

Wanneer de hypotheekrentes onverhoopt stijgen of de gemeente in de toekomst in haar grondprijzenbeleid besluiten om hogere prijzen vast te stellen, dan zal dit de vraag naar bouwgrond negatief beïnvloeden en zal de geprognosticeerde verkoopnelheid mogelijk niet gehaald worden. Door het niet, of later verkopen van de bouwgronden kunnen er verliezen ontstaan op de grondexploitaties.

De PAS-problematiek

Vanuit het Programma Aanpak Stikstof (PAS) werkt Nederland aan maatregelen om de uitstoot van stikstof te verminderen. De Raad van State heeft op 29 mei 2019 geoordeeld dat het PAS onvoldoende is onderbouwd om vergunningen voor nieuwe (of bestaande) activiteiten die stikstof uitstoten te beoordelen. Rondom de gemeente Woensdrecht liggen vier Natura-2000 gebieden, te weten De Brabantse Wal, Het Markiezaat, Land van Saeftinge en de Oosterschelde. Dit heeft tot gevolg dat op het grondgebied van de gemeente Woensdrecht binnen een straal van vijf kilometer een Natura2000 gebied ligt. Deze uitzonderlijke ligging brengt ook uitzonderlijke problemen met zich mee. Alle ontwikkelingen op het gebied van economie, landbouw, natuur en woningbouw hebben direct te maken de Wet Natuurbescherming en stikstofdepositie. Hierdoor liggen binnen de gemeente

Woensdrecht nagenoeg alle ruimtelijke ontwikkelingsprojecten stil. Met ontwikkelende partijen wordt met maatwerk bekeken hoe te komen tot een passende oplossing.

Winstneming

De methode van winstneming (Percentage of Completion) is met ingang van 2016 ingevoerd en betekent dat gemeenten verplicht zijn om tussentijdse winstneming te doen. Nadeel hiervan is dat de renteopbrengsten die uit de winst ontstonden dan ook lager worden omdat de opbrengsten eerder uit de grondexploitatie worden gehaald. Dit leidt tot een negatieve winstbijstelling zodra winst genomen wordt.

2. Risico's op planniveau

Een berekening van de risico's op planniveau wordt jaarlijks, bij het opstellen van de begroting, gemaakt. Hiertoe worden de grondexploitaties geactualiseerd. Actualisatie houdt in dat:

- de uitgiftetermijnen zijn bijgesteld;
- de lasten opnieuw zijn beoordeeld en bijgesteld;
- grondprijzen zijn geraamd op basis van het grondprijzenbeleid.

Kosten

De gemeente heeft gemiddeld langlopende grondexploitaties waarbij een veilige marge is ingebouwd met betrekking tot de voortgang van verkoop. De raming van de investeringen en opbrengsten van de grondexploitaties zijn in de begroting geactualiseerd. De gehanteerde parameters zijn: 1,5% rentetoerekening, 2,5% kostenstijging, 0% opbrengstenstijging en 2% disconteringsvoet.

Vennootschapsbelasting overheden en BBV

Per 1 januari 2016 is de Vennootschapsplicht voor overheidsondernemingen in werking getreden. Het doel van het wetsvoorstel is het scheppen van een gelijk speelveld voor overheidsondernemingen en private ondernemingen. De grondexploitaties van de gemeente Woensdrecht vallen onder bedrijfsactiviteiten. Dit betekent dat de gemeente vennootschapsbelastingplichtig is. De hoogte van de bijdrage per jaar is van een aantal factoren afhankelijk, waaronder de rekenmethode voor de afdracht. In 2020 zijn de definitieve aanslagen over 2016 (€ 0), 2017 (€ 0), 2018 (€ 56.846) en 2019 (€ 22.626) van de Belastingdienst ontvangen. In 2022 is de definitieve aangifte over 2020 (€ 24.924) van de Belastingdienst ontvangen. In 2024 moet de aangifte over het jaar 2023 zijn ingediend.

Om de kosten van de hoge inflatie en energieprijzen te drukken heeft het kabinet in september 2022 aangekondigd met een miljardenpakket aan maatregelen te komen om de koopkrachtval in Nederland te dempen. Tegenover de lastenverlichting staan lastenverhogingen voor vermogenden en bedrijven. Met ingang van 2023 wordt de eerste schijf van de vennootschapsbelasting verlaagd van € 395.000 naar € 200.000, het tarief van deze eerste schijf van de vennootschapsbelasting blijft ongewijzigd op 15%. Over de winst vanaf € 200.000 wordt 25,8% belasting betaald. Het verlagen van de eerste schijf betekent een toename van de te betalen vennootschapsbelasting, hetgeen betekent dat er een lagere nettowinst zal resteren bij winstgevendende grondexploitaties.

In 2019 is een nieuwe notitie ‘Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019)’ verschenen. In deze notitie worden zogenoemde ‘stellige uitspraken’ en ‘aanbevelingen’ gedaan. Met stellige uitspraken geeft de commissie BBV een interpretatie van de regelgeving die leidend is. Dit betekent dat verwacht wordt dat stellige uitspraken worden gevolgd en indien een gemeente toch een afwijkende interpretatie kiest (de gemeente is van oordeel dat in haar specifieke omstandigheden een andere lijn beter past en ook ‘BBV-proof’ is), zij dit expliciet moet motiveren en kenbaar moet maken bij de begroting en jaarstukken. Bij aanbevelingen gaat het om uitspraken die ‘steun en richting geven aan de praktijk’. Voor de gemeente Woensdrecht is het uitgangspunt om de stellige uitspraken over te nemen en toe te passen. Ten aanzien van het grondbeleid staan in het BBV de bepalingen voor de inhoud van de paragrafen, de balans, de toelichting op de balans en de waardering in de begroting en jaarrekening. In de grondexploitaties is rekening gehouden met deze regelgeving van de notitie.

B Stand van zaken projecten

In onderstaande tabel wordt de prognose van de grondexploitaties weergegeven.

Prognose complexen in exploitatie (bedragen in €)	Te verwachten resultaten 2022-2026		Prognose gereed	
	Begroting 2023	Jaarrekening 2021	Begroting 2023	Jaarrekening 2021
Centrum, Hoogerheide	€ 1.094.720	€ 1.094.720	2025	2025
Noordrand, Ossendrecht	€ 226.830	€ 226.830	2023	2023
Bergsestraat / sportpark Huijbergen	€ 0	€ 0	2025	-
Totaal	€ 1.321.550	€ 1.321.550		

Complexen in exploitatie

Complex Centrum, Hoogerheide

De structuurvisie “Kern Hoogerheide” met de daarbij behorende grondexploitatie ‘Centrum Hoogerheide’ zijn vastgesteld door de raad van Woensdrecht. Deze grondexploitatie sluit positief. In 2016 tot heden zijn vooral kosten gemaakt voor het bestemmingsplan en voorbereidende kosten voor het ontwerp infrastructuur. In verband met te verwachten waterproblematiek is op advies van de rioolbeheerder een extra waterbuffer in het gebied opgenomen. Dit heeft geleid tot een iets minder positief resultaat. Het bestemmingsplan Scheldeweg Noord is in 2017 onherroepelijk in werking getreden. Een gedeelte van de gronden is aan derden geleverd in 2018. De ontwikkeling van de locatie en verkoop van gronden aan de Semmelweissstraat in Hoogerheide is gepland in de periode 2022-2025. De eindwinst van het complex wordt geraamd op € 3.089.000. Indien rekening wordt gehouden met de kosten van de realisatie van de brandweerkazerne/gemeentewerf aan de Doelstraat in Hoogerheide bedraagt de eindwinst € 609.500. De tussentijdse winst voor 2023 is berekend op € 895.000 (voor aftrek van Vennootschapsbelasting), waarbij de methode Percentage of completion (Poc-methode) is gehanteerd. Volgens planning wordt de grondexploitatie eind 2025 financieel afgewikkeld en afgesloten.

Complex Noordrand, Ossendrecht

Het plan voorziet in de ontwikkeling van een duurzame woonwijk met circa 44 woningen in Ossendrecht. In het plan zijn 20 uitgifbare bouwkavels en 24 huurwoningen opgenomen. De uitgifte van de bouwkavels is na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan gestart in het 1e

kwartaal 2019. Alle bouwkavels in het plangebied zijn verkocht. De laatste bouwkavel (kavelnr. 33) wordt naar verwachting in 2022 notarieel geleverd. De eindwinst van het complex wordt geraamd op € 861.000. De tussentijdse winst voor 2023 is berekend op € 12.000 (voor aftrek van Vennootschapsbelasting), waarbij de methode Percentage of completion (Poc-methode) is gehanteerd. Volgens planning wordt de grondexploitatie eind 2023 financieel afgewikkeld en afgesloten.

Complex Bergsestraat / sportpark Huijbergen

De raad heeft in februari 2022 de grondexploitatie Bergsestraat / sportpark Huijbergen vastgesteld. In het vastgestelde woningbouwprogramma 2021-2025 zijn voor de kern van Huijbergen 10 starters- / nultreden-woningen opgenomen. Om de 10 woningen te kunnen realiseren dient het sportcomplex geherstructureerd te worden. Alle kosten en bijbehorende kosten zijn in de grondexploitatie opgenomen.

Tussentijdse winst 2023

De totale tussentijdse winst van de twee complexen (Centrum Hoogerheide en Noordrand Ossendrecht), naar rato van de voortgang, is voor 2023 berekend op (afgerond) € 907.000.

[Complexen \(nog\) niet in exploitatie genomen](#)

Complex overige gronden

De classificatie “niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG)” is vervallen vanwege wijzigingen in BBV voorschriften en deze gronden zijn per 1-1-2016 verantwoord onder de materiële vaste activa, rubriek overige investeringen met economisch nut “grond en terreinen”. Dit betreft gronden waarvoor geen directe plannen en/of mogelijkheden zijn om de gronden binnen twee jaar te ontwikkelen. Deze gronden komen wel in aanmerking voor verkoop, pacht, verhuur of ontwikkelingen in de toekomst.

[Reserves](#)

Algemeen

De reserves van het grondbedrijf zijn per 1 januari 2012 samengevoegd met de algemene reserve van de gemeente. Bij onvoorziene risico's met betrekking tot de grondexploitatie zal de algemene reserve worden aangesproken om als buffer te fungeren.

Reserve anterieure overeenkomsten

Deze reserve komt tot stand op basis van een wettelijke verplichting. Deze verplichting houdt in dat alle gemaakte kosten verhaald worden op initiatiefnemer. Deze reserve wordt gevoed door vooruitbetaalde bedragen door derden en zal afnemen in de jaren dat het project tot uitvoering wordt gebracht. De inkomsten kunnen niet gezien worden als winst, maar als het verhalen van gemaakte of nog te maken gemeentelijke kosten op de initiatiefnemer.

Overzichten

Overzicht van incidentele baten en lasten

Inleiding

De definitie voor het begrip “incidenteel” is *baten en lasten, die zich gedurende maximaal 3 jaar voordoen of materieel wijzigen*. De BBV voorschriften vereisen, dat inzicht gegeven wordt in de incidentele baten en lasten. Baten en lasten uit eenmalige activiteiten ontstaan vanwege projecten, eenmalige bijdragen en onvoorziene situaties. Ook eenmalige onttrekkingen aan reserves worden als incidentele baten en lasten beschouwd.

In het onderstaand overzicht zijn de belangrijkste (groter dan € 10.000) opgenomen:

Bedragen x € 1.000

Incidentele baten	2023	2024	2025	2026
<i>Programma 2. Ruimte</i>				
Opbrengsten grondexploitaties	1.466	-1.133	96	-
Opbrengst reststroken / snippergroen	97	97	97	97
<i>Programma 4. Economie</i>				
Lagere verwachte dividenduitkering Saver NV	-29	-	-	-
<i>Programma 5. Bestuurskracht</i>				
Middelen inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen 2023	72	-	-	-
Algemene uitkering: extra middelen jeugd	83	111	377	299
Algemene uitkering: opschalingskorting vervalt	434	578	724	-
Algemene uitkering: asiel (inburgering)	53	41	-	-
Algemene uitkering: Wet kwaliteitsborging bouw	19	19	19	19
Incidentele mutaties reserves	355	23	55	232
Totaal	2.550	-264	1.368	647
Incidentele lasten	2023	2024	2025	2026
<i>Programma 1. Sociaal Domein</i>				
Extra middelen Jeugd	83	111	377	299
Algemene uitkering: asiel (inburgering)	53	41	-	-
<i>Programma 2. Ruimte</i>				
Lasten grondexploitaties	559	43	27	-
Fin. bijdrage aan organisatie WK Cyclo-cross 2023	200	-	-	-
<i>Programma 3. Leefomgeving</i>				
Extra middelen groenonderhoud	125	-	-	-
Tweede fase ruimen ca. 400 grafbedekkingen op gemeentelijke begraafplaatsen	80	-	-	-
Bebordingsplan	12	-	-	-
<i>Programma 5. Bestuurskracht</i>				
Vennootschapsbelasting	29	6	6	-
Collegewerkprogramma 2022-2026	345	60	-	-
Middelen inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen 2023	72	-	-	-
WW-verplichtingen	15	-	-	-
Algemene uitkering: Wet kwaliteitsborging bouw	19	19	19	19
Overig	13	3	-	-
Incidentele mutaties reserves	1.148	86	118	232
Totaal	2.753	369	547	550
Saldo incidentele baten en lasten	203	633	-821	-97
Structureel begrotingsaldo	2023	2024	2025	2026
Saldo van baten en lasten	1.323	2.077	3.104	913
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-339	358	353	434
Begrotingsresultaat	983	2.436	3.457	1.346
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	203	633	-821	-97
Structureel begrotingsaldo	1.186	3.069	2.636	1.249

Overzicht van baten en lasten naar product 2022-2026

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten							
1. Sociaal Domein							
1.1 Sociale veerkracht	200.698	66.943	267.641	0	0	0	0
1.2 Integrale Toegang Sociaal Domein	0	0	0	0	0	0	0
1.3 Werk en Inkomen	6.603.379	655.379	7.258.758	6.672.368	6.572.422	6.548.582	6.567.311
1.4 Maatschappelijke ondersteuning	189.393	27.970	217.363	171.664	171.664	276.664	278.664
1.5 Zorg voor Jeugd	312.572	11.652	324.224	0	0	0	0
1.6 Gezondheid	0	0	0	0	0	0	0
1.7 Onderwijs	427.275	345.461	772.736	427.275	427.275	427.275	427.275
Totaal 1. Sociaal Domein	7.733.317	1.107.405	8.840.722	7.271.307	7.171.361	7.252.521	7.273.250
2. Ruimte							
2.1 Ruimtelijke ordening en bouwzaken	674.040	0	674.040	730.559	730.559	730.559	730.559
2.2 Grondbeleid	816.769	1.964.065	2.780.834	1.577.071	223.138	206.940	110.868
2.3 Recreatie en toerisme	0	0	0	0	0	0	0
2.4 Sport en evenementen	89.070	10.509	99.579	79.579	24.579	24.579	24.579
Totaal 2. Ruimte	1.579.879	1.974.574	3.554.453	2.387.209	978.276	962.078	866.006
3. Leefomgeving							
3.1 Landschap en natuur	0	0	0	0	0	0	0
3.2 Milieu & duurzaamheid	10.000	266.407	276.407	10.000	10.000	10.000	10.000
3.3 Beheer openbaar gebied	2.212.473	12.225	2.224.698	2.311.041	2.301.641	2.301.641	2.301.641
3.4 Verkeer en Vervoer	2.217	12.785	15.002	4.217	4.217	4.217	4.217
3.5 Monumenten en Cultuur	40.000	3.000	43.000	43.000	43.000	43.000	43.000
3.6 Burger- en overheidsparticipatie	0	0	0	0	0	0	0
3.7 Gemeentelijke gebouwen en accommodaties	152.802	3.854	156.656	156.656	156.656	156.656	156.656
Totaal 3. Leefomgeving	2.417.492	298.271	2.715.763	2.524.914	2.515.514	2.515.514	2.515.514

4. Economie							
4.1 Werkgelegenheid	0	0	0	0	0	0	0
4.2 Middenstand en winkelgebieden	21.300	700	22.000	22.000	22.000	22.000	22.000
4.4 Afvalinzameling	2.988.787	81.143	3.069.930	3.198.805	3.227.305	3.227.305	3.227.305
4.5 Aviolanda	0	0	0	0	0	0	0
Totaal 4. Economie	3.010.087	81.843	3.091.930	3.220.805	3.249.305	3.249.305	3.249.305
5. Bestuurskracht							
5.01 Openbare orde en veiligheid	7.195	0	7.195	7.195	7.195	7.195	7.195
5.02 Handhaving	13.909	-42.000	-28.091	12.204	12.204	12.204	12.204
5.03 Dienstverlening en burgerzaken	213.693	0	213.693	176.443	375.069	375.069	375.069
5.04 Samenwerking en besturen	155.665	0	155.665	155.665	155.665	155.665	155.665
5.05 Financiën	31.736.357	1.745.346	33.481.703	36.556.101	37.530.910	38.382.824	35.822.167
5.06 Belastingen en heffingen	6.000.645	0	6.000.645	6.294.601	6.350.069	6.405.536	6.462.236
5.07 Informatievoorziening en automatisering	0	0	0	0	0	0	0
5.08 Overhead	214.153	22.610	236.763	227.264	227.264	227.264	227.264
5.09 Personeel en organisatie	0	0	0	0	0	0	0
5.10 Communicatie	0	0	0	0	0	0	0
5.11 Juridische zaken	0	0	0	0	0	0	0
Totaal 5. Bestuurskracht	38.341.617	1.725.956	40.067.573	43.429.473	44.658.376	45.565.757	43.061.800
Totaal Baten	53.082.392	5.188.049	58.270.441	58.833.708	58.572.832	59.545.175	56.965.875
Lasten							
1. Sociaal Domein							
1.1 Sociale veerkracht	-1.522.837	-82.440	-1.605.277	-1.885.464	-1.888.381	-1.888.310	-1.889.758
1.2 Integrale Toegang Sociaal Domein	-895.063	9.500	-885.563	-731.992	-733.022	-732.941	-733.515
1.3 Werk en Inkomen	-9.874.395	-703.575	-10.577.970	-10.242.916	-10.125.350	-10.027.516	-10.042.427
1.4 Maatschappelijke ondersteuning	-6.546.291	-456.535	-7.002.826	-7.735.867	-8.318.386	-8.536.110	-8.550.628
1.5 Zorg voor Jeugd	-5.476.891	-233.000	-5.709.891	-5.876.890	-5.791.263	-5.665.484	-5.236.481
1.6 Gezondheid	-960.517	-33.195	-993.712	-1.010.082	-1.023.602	-1.026.585	-1.037.240
1.7 Onderwijs	-2.875.472	-365.622	-3.241.094	-2.676.696	-2.708.516	-2.718.705	-2.719.824
Totaal 1. Sociaal Domein	-28.151.466	-1.864.867	-30.016.333	-30.159.907	-30.588.520	-30.595.651	-30.209.873
2. Ruimte							
2.1 Ruimtelijke ordening en bouwzaken	-95.723	-262.894	-358.617	-130.750	-130.498	-130.307	-130.527
2.2 Grondbeleid	-147.034	-2.899.060	-3.046.094	-611.483	-94.874	-78.767	-51.972
2.3 Recreatie en toerisme	-153.247	0	-153.247	-321.675	-94.622	-94.617	-94.689
2.4 Sport en evenementen	-987.980	-270.957	-1.258.937	-1.029.047	-1.030.184	-1.044.864	-1.048.424
Totaal 2. Ruimte	-1.383.984	-3.432.911	-4.816.895	-2.092.955	-1.350.178	-1.348.555	-1.325.612

3. Leefomgeving							
3.1 Landschap en natuur	-175	0	-175	-2.410	-170	-170	-170
3.2 Milieu & duurzaamheid	-285.428	-564.378	-849.806	-334.588	-337.268	-343.636	-350.406
3.3 Beheer openbaar gebied	-4.575.231	-198.358	-4.773.589	-4.837.645	-4.556.938	-4.519.879	-4.507.578
3.4 Verkeer en Vervoer	-565.016	-45.785	-610.801	-579.008	-544.280	-521.711	-521.887
3.5 Monumenten en Cultuur	-203.723	-50.012	-253.735	-68.798	-68.796	-68.795	-68.826
3.6 Burger- en overheidsparticipatie	-71.730	-23.354	-95.084	-73.050	-61.786	-61.784	-61.829
3.7 Gemeentelijke gebouwen en accommodaties	-795.080	-255.029	-1.050.109	-931.166	-930.115	-928.567	-927.867
Totaal 3. Leefomgeving	-6.496.383	-1.136.916	-7.633.299	-6.826.665	-6.499.353	-6.444.542	-6.438.563
4. Economie							
4.1 Werkgelegenheid	-12.007	-19.036	-31.043	-33.307	-33.359	-33.358	-33.384
4.2 Middenstand en winkelgebieden	-73.221	-9.315	-82.536	-82.641	-82.769	-82.767	-82.830
4.4 Afvalinzameling	-2.573.503	-71.386	-2.644.889	-2.753.344	-2.753.272	-2.753.242	-2.753.287
4.5 Aviolanda	-5.578	0	-5.578	-3.343	-2.551	-2.220	-2.175
Totaal 4. Economie	-2.664.309	-99.737	-2.764.046	-2.872.635	-2.871.951	-2.871.587	-2.871.676
5. Bestuurskracht							
5.01 Openbare orde en veiligheid	-1.908.168	-17.538	-1.925.706	-1.899.523	-1.935.347	-1.970.666	-2.019.788
5.02 Handhaving	-254.195	6.675	-247.520	-309.286	-310.945	-314.367	-318.120
5.03 Dienstverlening en burgerzaken	-101.999	0	-101.999	-77.714	-196.186	-196.181	-196.331
5.04 Samenwerking en besturen	-2.064.781	-80.630	-2.145.411	-2.046.644	-2.053.216	-2.055.637	-2.059.383
5.05 Financiën	-307.107	-1.316.353	-1.623.460	-756.950	-338.155	-266.199	-244.920
5.06 Belastingen en heffingen	-472.504	-2.431	-474.935	-542.820	-551.398	-564.347	-577.077
5.07 Informatievoorziening en automatisering	-213.374	0	-213.374	-243.827	-256.718	-270.363	-281.954
5.08 Overhead	-8.079.937	104.994	-7.974.943	-9.282.649	-9.169.035	-9.171.715	-9.138.072
5.09 Personeel en organisatie	-312.037	-753.468	-1.065.505	-356.400	-331.219	-328.362	-328.615
5.10 Communicatie	-36.500	0	-36.500	-36.034	-36.090	-36.088	-36.117
5.11 Juridische zaken	-7.265	0	-7.265	-7.171	-7.182	-7.182	-7.187
Totaal 5. Bestuurskracht	-13.757.867	-2.058.751	-15.816.618	-15.559.018	-15.185.491	-15.181.107	-15.207.564
Totaal Lasten	-52.454.009	-8.593.182	-61.047.191	-57.511.180	-56.495.493	-56.441.442	-56.053.288
Saldo	628.383	-3.405.133	-2.776.750	1.322.528	2.077.339	3.103.733	912.587
Onttrekkingen	809.147	7.218.861	8.028.008	952.913	588.129	614.811	809.191
Stortingen	-216.168	-4.273.735	-4.489.903	-1.292.107	-229.800	-261.813	-375.601
Mutaties reserves	592.979	2.945.126	3.538.105	-339.194	358.329	352.998	433.590
Resultaat	1.221.362	-460.007	761.355	983.334	2.435.668	3.456.731	1.346.177

Overzicht van baten en lasten 2022 -2026 naar taakvelden

Gemeenten geven hun geld uit aan een breed scala aan deelterreinen, variërend van bijvoorbeeld onderwijshuisvesting, tot de gemeentelijke plantsoendienst of de jeugdzorg. Om te zorgen dat deze uitgaven geaggregeerd kunnen worden en vergeleken kunnen worden tussen gemeenten is een uniforme set van eenheden gedefinieerd waarin alle gemeenten hun baten en lasten classificeren. Deze eenheden worden 'taakvelden' genoemd.

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten							
0.1 Bestuur	155.665	0	155.665	155.665	155.665	155.665	155.665
0.2 Burgerzaken	213.693	0	213.693	176.443	375.069	375.069	375.069
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	40.000	3.000	43.000	43.000	43.000	43.000	43.000
0.4 Overhead	214.153	22.610	236.763	227.264	227.264	227.264	227.264
0.5 Treasury	61.287	39.796	101.083	87.553	92.536	118.730	108.576
0.61 OZB woningen	3.111.588	0	3.111.588	3.371.638	3.406.693	3.441.748	3.476.802
0.62 OZB niet-woningen	2.038.157	0	2.038.157	2.070.744	2.091.157	2.111.569	2.133.215
0.64 Belastingen overig	162.900	0	162.900	160.200	160.200	160.200	160.200
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	34.150.122	1.472.852	35.622.974	38.543.715	39.498.059	40.307.283	37.775.509
0.8 Overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	0	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	7.195	0	7.195	7.195	7.195	7.195	7.195
1.2 Openbare orde en veiligheid	13.909	-42.000	-28.091	12.204	12.204	12.204	12.204
2.1 Verkeer en vervoer	82.512	22.770	105.282	72.956	63.556	63.556	63.556
2.2 Parkeren	438	0	438	438	438	438	438
3.1 Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0	0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0	0	0	0	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	21.300	700	22.000	22.000	22.000	22.000	22.000
3.4 Economische promotie	688.000	0	688.000	692.019	692.019	692.019	692.019
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	0	354.163	354.163	0	0	0	0
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	400.701	-8.702	391.999	400.701	400.701	400.701	400.701
5.2 Sportaccommodaties	80.112	10.747	90.859	70.859	15.859	15.859	15.859
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	0	0	0	0	0	0
5.4 Musea	0	0	0	0	0	0	0
5.5 Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0	0	0
5.6 Media	26.574	0	26.574	26.574	26.574	26.574	26.574
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	23.318	-238	23.080	24.222	24.222	24.222	24.222

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	167.802	3.854	171.656	171.656	171.656	171.656	171.656
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0	0	0	0	0	0
6.3 Inkomensregelingen	4.440.899	1.048.136	5.489.035	4.450.762	4.378.333	4.378.333	4.378.333
6.4 WSW en beschut werk	0	0	0	0	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	200.698	66.943	267.641	146.439	134.404	127.060	127.060
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	7.545	0	7.545	12.664	12.664	12.664	12.664
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	181.848	-22.000	159.848	0	0	0	0
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	0	0	0	159.000	159.000	264.000	266.000
6.71B Begeleiding (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0	0	0
6.72A Jeugdhulp begeleiding	0	0	0	0	0	0	0
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0	0	0	0
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	49.970	49.970	0	0	0	0
6.81A Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0	0	0
7.1 Volksgezondheid	0	0	0	0	0	0	0
7.2 Riolering	2.041.840	0	2.041.840	2.140.840	2.140.840	2.140.840	2.140.840
7.3 Afval	2.988.787	81.143	3.069.930	3.198.805	3.227.305	3.227.305	3.227.305
7.4 Milieubeheer	10.000	118.000	128.000	10.000	10.000	10.000	10.000
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	75.540	2.240	77.780	85.522	85.522	85.522	85.522
8.1 Ruimte en leefomgeving	601.868	-396.000	205.868	111.868	111.868	111.868	111.868
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	215.901	2.360.065	2.575.966	1.466.203	112.270	96.072	0
8.3 Wonen en bouwen	658.040	0	658.040	714.559	714.559	714.559	714.559
Totaal Baten	53.082.392	5.188.049	58.270.441	58.833.708	58.572.832	59.545.175	56.965.875
Lasten							
0.1 Bestuur	-1.683.330	-147.751	-1.831.081	-2.107.076	-1.786.008	-1.717.683	-1.718.625
0.2 Burgerzaken	-146.060	0	-146.060	-124.923	-232.092	-232.086	-232.262
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-196.000	-50.012	-246.012	-61.174	-61.161	-61.160	-61.184
0.4 Overhead	-8.754.573	-651.889	-9.406.462	-10.003.210	-9.877.493	-9.890.956	-9.869.253
0.5 Treasury	-24.068	0	-24.068	-26.587	-26.553	-22.739	-7.598
0.61 OZB woningen	-236.904	0	-236.904	-318.627	-319.917	-325.253	-337.799
0.64 Belastingen overig	-235.600	-2.431	-238.031	-224.193	-231.481	-239.094	-239.278
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-10.000	10.000	0	-6.000	-6.000	-5.999	-6.000
0.8 Overige baten en lasten	-34.997	-73.403	-108.400	-35.000	-35.000	-35.000	-35.000
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-9.235	-88	-9.323	-29.151	-6.160	-6.290	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-1.777.771	-10.858	-1.788.629	-1.763.214	-1.803.821	-1.839.482	-1.888.504

1.2 Openbare orde en veiligheid	-384.592	-5	-384.597	-445.595	-442.471	-445.551	-449.404
2.1 Verkeer en vervoer	-2.411.564	-58.490	-2.470.054	-2.409.587	-2.314.973	-2.275.850	-2.262.207
2.2 Parkeren	-12.664	0	-12.664	-12.350	-12.311	-12.282	-12.309
3.1 Economische ontwikkeling	-46.526	-19.036	-65.562	-67.386	-67.491	-67.489	-67.541
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-5.578	0	-5.578	-3.343	-2.551	-2.220	-2.175
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-38.702	-9.315	-48.017	-48.562	-48.637	-48.636	-48.673
4.1 Openbaar basisonderwijs	-36.824	0	-36.824	-36.355	-36.411	-36.410	-36.439
4.2 Onderwijshuisvesting	-1.034.314	-373.606	-1.407.920	-1.253.167	-1.282.834	-1.292.926	-1.292.546
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.328.762	10.505	-1.318.257	-1.312.029	-1.314.233	-1.314.434	-1.315.759
5.1 Sportbeleid en activering	-57.532	0	-57.532	-227.193	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	-900.643	-232.589	-1.133.232	-907.858	-908.889	-923.976	-927.826
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-114.799	0	-114.799	-113.337	-113.510	-113.506	-113.594
5.4 Musea	-114.374	0	-114.374	-117.735	-117.916	-117.912	-118.001
5.5 Cultureel erfgoed	-7.723	0	-7.723	-7.624	-7.635	-7.635	-7.642
5.6 Media	-475.572	-2.521	-478.093	-473.030	-473.540	-473.421	-473.871
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-1.108.214	-191.149	-1.299.363	-1.188.231	-1.044.392	-1.025.833	-1.027.123
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-2.186.316	-315.260	-2.501.576	-2.240.943	-2.241.920	-2.240.323	-2.240.628
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-872.444	-3.000	-875.444	-1.508.229	-1.507.338	-1.508.368	-1.509.485
6.3 Inkomensregelingen	-7.106.724	-2.015.682	-9.122.406	-7.181.786	-7.129.442	-7.137.313	-7.151.078
6.4 WSW en beschut werk	-2.738.843	-18.626	-2.757.469	-2.722.571	-2.619.534	-2.568.820	-2.572.322
6.5 Arbeidsparticipatie	-524.208	-69.940	-594.148	-667.475	-639.859	-587.350	-587.798
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-832.714	-157.000	-989.714	-1.088.945	-1.148.469	-1.173.270	-1.182.140
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-5.385.669	-189.375	-5.575.044	0	0	0	0
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	0	0	0	-3.576.367	-3.871.708	-3.871.564	-3.874.534
6.71B Begeleiding (WMO)	0	0	0	-2.653.753	-2.880.759	-3.073.844	-3.076.200
6.71C Dagbesteding (WMO)	0	0	0	-29.425	-29.472	-29.471	-29.493
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-4.837.917	-239.000	-5.076.917	0	0	0	0
6.72A Jeugdhulp begeleiding	0	0	0	-1.326.827	-1.328.882	-1.328.832	-1.329.853
6.72B Jeugdhulp behandeling	0	0	0	-1.255.828	-1.257.774	-1.257.727	-1.258.693
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	0	0	0	-279.072	-279.505	-279.494	-279.709
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0	0	-1.236.272	-1.143.455	-1.016.708	-584.137
6.73A Pleegzorg	0	0	0	-374.405	-374.985	-374.972	-375.257
6.73B Gezinsgericht	0	0	0	-187.202	-187.492	-187.486	-187.630
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	-62.400	-62.497	-62.495	-62.543
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	-124.910	-125.104	-125.100	-125.196

6.74C Gesloten plaatsing	0	0	0	-286.263	-286.707	-286.697	-286.917
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-282.904	-73.283	-356.187	0	0	0	0
6.81A Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	-92.854	-92.998	-92.994	-93.066
6.81B Maatschappelijke en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0	-20.902	-20.935	-20.934	-20.950
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-648.912	0	-648.912	0	0	0	0
6.82A Jeugdbescherming	0	0	0	-332.838	-333.354	-333.342	-333.597
6.82B Jeugdreclassering	0	0	0	-73.838	-73.953	-73.951	-74.007
7.1 Volksgezondheid	-950.579	-27.195	-977.774	-1.003.777	-1.017.289	-1.020.272	-1.030.922
7.2 Riolering	-1.738.909	102	-1.738.807	-1.856.918	-1.860.068	-1.860.068	-1.860.068
7.3 Afval	-2.573.503	-71.386	-2.644.889	-2.753.344	-2.753.272	-2.753.242	-2.753.287
7.4 Milieubeheer	-285.428	-415.971	-701.399	-334.588	-337.268	-343.636	-350.406
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-76.504	-32.974	-109.478	-191.718	-109.668	-107.338	-107.339
8.1 Ruimte en leefomgeving	-84.857	-306.394	-391.251	-84.295	-84.287	-84.261	-84.323
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-94.933	-2.828.060	-2.922.993	-559.481	-42.911	-26.820	0
8.3 Wonen en bouwen	-45.724	-27.500	-73.224	-81.417	-81.108	-80.927	-81.097
Totaal Lasten	-52.454.009	-8.593.182	-61.047.191	-57.511.180	-56.495.493	-56.441.442	-56.053.288
Onttrekkingen							
0.10 Mutaties reserves	809.147	7.218.861	8.028.008	952.913	588.129	614.811	809.191
Stortingen							
0.10 Mutaties reserves	-216.168	-4.273.735	-4.489.903	-1.292.107	-229.800	-261.813	-375.601
Resultaat	1.221.362	-460.007	761.355	983.334	2.435.668	3.456.731	1.346.177

Overzicht van baten en lasten 2022-2026 naar economische categorie

Naast de indeling in taakvelden (waar is de uitgave voor bedoeld?) wordt er ook nog een onderscheid gemaakt tussen de economische categorieën. Hierbij gaat het niet om het doel van de uitgave, maar wordt gekeken naar het type uitgaven. Zo wordt er bijvoorbeeld een onderscheid gemaakt tussen de aankoop van goederen, overdrachten aan medeoverheden, of boekhoudkundige mutaties.

Deze informatie is essentieel voor het CBS bij de berekening van de nationale rekeningen en het EMU-saldo, maar kan bijvoorbeeld ook gebruikt worden om inzichtelijk te krijgen in hoeverre een gemeente zelf taken uitvoert, of deze belegd heeft in een gemeenschappelijke regeling.

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten							
221 Belastingen op producenten	6.010.745	0	6.010.745	6.294.382	6.349.850	6.405.317	6.462.017
222 Belastingen op huishoudens	1.980.900	0	1.980.900	2.090.219	2.090.219	2.090.219	2.090.219
31 Grond	705.901	1.870.065	2.575.966	1.466.203	112.270	96.072	0
32 Duurzame goederen	96.850	0	96.850	96.850	96.850	96.850	96.850
33 Pachten	32.597	0	32.597	32.597	23.197	23.197	23.197
342 Eigen bijdragen en verhaal sociale uitkeringen in natura	233.848	-22.000	211.848	211.000	211.000	316.000	318.000
352 Uitgeleend personeel	111.650	0	111.650	124.761	124.761	124.761	124.761
36 Huren	262.413	-41.873	220.540	258.776	258.776	258.776	258.776
37 Leges en andere rechten	3.641.170	-11.815	3.629.355	3.869.381	4.068.007	4.068.007	4.068.007
38 Overige goederen en diensten	592.665	182.240	774.905	629.905	629.905	629.905	629.905
412 Verhaal sociale uitkeringen in geld	68.500	0	68.500	68.500	68.500	68.500	68.500
431 Inkomenoverdrachten - Rijk	39.071.219	3.109.628	42.180.847	43.420.416	44.235.296	45.037.176	42.505.402
434 Inkomenoverdrachten - provincies	0	10.785	10.785	0	0	0	0
438 Inkomenoverdrachten - overige instellingen en personen	0	95.080	95.080	0	0	0	0
448 Kapitaaloverdrachten - overige instellingen en personen	1.000	-42.000	-41.000	1.000	1.000	1.000	1.000
51 Rente	19.240	7.500	26.740	26.506	26.489	22.683	7.529
52 Dividenden en winsten	97.047	30.439	127.486	87.547	121.047	151.047	156.047
72 Mutatie voorzieningen	156.647	0	156.647	155.665	155.665	155.665	155.665
Totaal Baten	53.082.392	5.188.049	58.270.441	58.833.708	58.572.832	59.545.175	56.965.875

Lasten							
11 Salarissen en sociale lasten	-11.001.555	147.044	-10.854.511	-12.035.476	-11.932.512	-11.932.512	-11.932.512
21 Belastingen	-190.308	-7.204	-197.512	-221.440	-195.299	-195.429	-189.139
31 Grond	0	-65.470	-65.470	0	0	0	0
32 Duurzame goederen	-122.629	-2.671.837	-2.794.466	-562.559	-42.959	-44.459	-28.109
33 Pachten	-50	0	-50	-50	-50	-50	-50
341 Sociale uitkeringen in natura	-10.989.089	-946.071	-11.935.160	-12.425.137	-12.820.034	-12.904.675	-12.547.004
351 Ingeleend personeel	-287.685	-782.908	-1.070.593	-166.891	-176.991	-176.991	-176.991
38 Overige goederen en diensten	-7.796.663	-1.655.659	-9.452.322	-8.913.399	-8.497.579	-8.435.407	-8.439.294
411 Sociale uitkeringen in geld	-4.207.122	-45.949	-4.253.071	-4.207.122	-4.207.122	-4.207.122	-4.207.122
42 Subsidies	-2.482.087	-848.352	-3.330.439	-3.418.609	-3.128.352	-3.086.699	-3.086.699
431 Inkomensoverdrachten - Rijk	-66.842	0	-66.842	-48.857	-152.883	-152.883	-152.883
432 Inkomensoverdrachten - gemeenten	0	0	0	0	0	0	0
433 Inkomensoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	-4.287.201	180.815	-4.106.386	-4.269.304	-4.327.162	-4.387.456	-4.445.086
436 Inkomensoverdrachten - overige overheden	-3.325.014	-19.144	-3.344.158	-3.173.430	-3.079.375	-3.035.135	-3.036.737
438 Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	-2.681.875	-364.173	-3.046.048	-2.659.995	-2.665.462	-2.664.752	-2.661.117
443 Kapitaaloverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	0	-191.815	-191.815	-199.583	-202.644	-204.837	-207.070
446 Kapitaaloverdrachten - overige overheden	-6	0	-6	-6	-6	-6	-6
448 Kapitaaloverdrachten - overige instellingen en personen	-155.000	0	-155.000	-165.000	-165.000	-165.000	-165.000
51 Rente	0	0	0	0	0	0	0
72 Mutatie voorzieningen	-2.429.135	-697.716	-3.126.851	-2.729.583	-2.747.733	-2.747.733	-2.747.733
73 Afschrijvingen	-2.357.868	-624.743	-2.982.611	-2.270.018	-2.121.676	-2.071.631	-1.997.513
74 Toegerekende reële en bespaarde rente	-73.880	0	-73.880	-44.721	-32.654	-28.665	-33.223
Totaal Lasten	-52.454.009	-8.593.182	-61.047.191	-57.511.180	-56.495.493	-56.441.442	-56.053.288
Onttrekkingen							
71 Mutatie reserves	809.147	7.218.861	8.028.008	952.913	588.129	614.811	809.191
Stortingen							
71 Mutatie reserves	-216.168	-4.273.735	-4.489.903	-1.292.107	-229.800	-261.813	-375.601
Resultaat	1.221.362	-460.007	761.355	983.334	2.435.668	3.456.731	1.346.177

Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans Programmabegroting 2023					Bedragen x € 1.000
	01-01-2023	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
VASTE ACTIVA					
IMMATERIËLE VASTE ACTIVA					
<i>Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief</i>	11	-	-	-	-
<i>Bijdragen aan activa in eigendom van derden</i>	17	13	10	6	2
Totaal Immateriële vaste activa	28	13	10	6	2
MATERIËLE VASTE ACTIVA					
<i>Investerings met economisch nut</i>	32.495	31.074	31.842	30.414	29.210
<i>Investerings met maatschappelijk nut</i>	7.458	6.946	6.447	6.055	5.501
Totaal materiële vaste activa	39.953	38.020	38.289	36.469	34.711
FINANCIELE VASTE ACTIVA	5.209	5.209	5.209	5.209	5.209
TOTAAL VASTE ACTIVA	45.190	43.242	43.508	41.684	39.922
VLOTTENDE ACTIVA					
<i>Voorraden</i>	858	1.864	631	627	4
<i>Uitzettingen</i>	6.400	6.400	6.400	6.400	6.400
<i>Liquide middelen</i>	147	147	147	147	147
<i>Overlopende activa</i>	2.440	2.440	2.440	2.440	2.440
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	9.845	10.851	9.618	9.614	8.991
TOTAAL ACTIVA	55.035	54.093	53.126	51.298	48.913
VASTE PASSIVA					
EIGEN VERMOGEN					
<i>Algemene reserve</i>	6.351	7.218	8.201	10.636	14.094
<i>Bestemmingsreserves</i>	10.832	11.251	10.893	10.540	10.106
<i>Saldo van de begroting</i>	947	983	2.436	3.457	1.346
Totaal eigen vermogen	18.130	19.452	21.530	24.633	25.546
VOORZIENINGEN	13.212	13.175	12.732	11.997	11.764
VASTE SCHULD	6.745	5.963	7.510	6.895	6.280
TOTAAL VASTE PASSIVA	38.087	38.590	41.772	43.525	43.590
VLOTTENDE PASSIVA					
VLOTTENDE SCHULD	14.747	13.302	9.153	5.572	3.122
OVERLOPENDE PASSIVA	2.201	2.201	2.201	2.201	2.201
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA	16.948	15.503	11.354	7.773	5.323
TOTAAL PASSIVA	55.035	54.093	53.126	51.298	48.913

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene Dekkingsmiddelen

Bedragen in €	Begroting 2023		
	Baten	Lasten	Saldo
1.3 Werk en Inkomen			
69230010 Integratie uitk. Sociaal Domein Participatiewet	2.147.596	0	2.147.596
5.05 Financiën			
69130100 Deelnemingen en beleggingen	61.047	-60	60.987
69141000 Renteresultaat/bespaarde rente	26.506	-26.527	-21
69210000 Algemene uitkering gemeentefonds	36.396.119	-6.000	36.390.119
Totaal 5.05 Financiën	36.483.672	-32.587	36.451.085
5.06 Belastingen en heffingen			
60611000 Onroerende zaakbelastingen woningen	3.371.638	0	3.371.638
60621000 Onroerende zaakbelastingen niet woningen	2.070.744	0	2.070.744
69350000 Forensenbelasting	51.019	0	51.019
69360000 Toeristenbelasting	641.000	0	641.000
69370000 Hondenbelasting	116.200	0	116.200
Totaal 5.06 Belastingen en heffingen	6.250.601	0	6.250.601
Saldo	44.881.869	-32.587	44.849.282

Budget voor onvoorziene uitgaven

Bedragen in €	Begroting 2023		
	Baten	Lasten	Saldo
5.05 Financiën			
69220000 Onvoorziene uitgaven	0	-35.000	-35.000

Bijlagen

A. Overzicht lopende investeringen

Actualisatie investeringen

Op grond van art. 5.7 van de Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019 wordt gedurende de uitvoeringsfase van investeringskredieten de voortgang gerapporteerd aan de raad in de P&C producties. Waar aan de orde wordt een dekkingsvoorstel voor (voorziene) overschrijding gedaan.

Omschrijving investeringskrediet	Jaar van toekenning	Toegekend investerings- bedrag	Beschikbaar 2022	Realisatie 22sep2022	Resteert	Toelichting stand van zaken
Programma 1 Sociaal Domein						
Vorbereidingsbudget beschermd wonen/ maatschappelijke opvang	2019	25.000	23.313	-	23.313	Het in opdracht van het Rijk opgestelde regionaal uitvoeringsplan Beschermd Wonen/Maatschappelijke Opvang is geactualiseerd. Samen met regio West-Brabant West zijn we bezig met de voorbereiding van de transformatie van Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang. Voor 2023 en verder wordt een lange termijn aanpak ontwikkeld: inzet op preventie, vernieuwing van de opvang en wonen met (levensbrede) begeleiding: van opvang naar 'wonen eerst'. Er wordt verwacht dat in 2023 ook financiële middelen benodigd zijn voor het verdere implementatieproces en de doordecentralisatie van Beschermd Wonen. Het toegekende budget is naar verwachting toereikend.
IKC Woensdrecht	2020	730.000	348.290	178.092	170.198	Het voorbereidingskrediet is nodig voor de voorbereidingen om te komen tot realisatie van het schoolgebouw. De verwachting is dat het complete voorbereidingskrediet nodig is. De start van de bouw van de school staat gepland voor begin 2023 en de bouw zal naar verwachting dat gehele jaar in beslag nemen.
Verbeterplan Integrale Toegang Sociaal Domein	2013	332.045	54.677	-	54.677	Met Vraagwijzer Woensdrecht willen we een laagdrempelige toegang tot zorg en ondersteuning organiseren in alle dorpskernen. In 2026 moet Vraagwijzer voor iedereen, gratis en zonder verwijzing, zowel fysiek als telefonisch en digitaal, in alle kernen bereikbaar zijn. Om dit voor elkaar te krijgen zullen er investeringen nodig zijn in o.a. capaciteit, maar wellicht ook in bepaalde systemen die de samenwerking tussen de diverse partijen bevorderen of in huisvesting.
Verbouwing integrale toegang gebouwen	2020	221.386	102.272	4.890	97.382	Dit project zal dit jaar afgerond worden. Achter de balie in de ontmoetingsruimte zal nog een schuifwand geplaatst worden en de ruimtes zullen aangekleed worden.
Verbouwing integrale toegang techn. installaties	2020	20.126	-39.698	-	-39.698	Dit project zal dit jaar afgerond worden. Achter de balie in de ontmoetingsruimte zal nog een schuifwand geplaatst worden en de ruimtes zullen aangekleed worden.
Verbouwing integrale toegang inventaris	2020	60.378	-43.850	4.940	-48.790	Dit project zal dit jaar afgerond worden. Achter de balie in de ontmoetingsruimte zal nog een schuifwand geplaatst worden en de ruimtes zullen aangekleed worden.
Software doorontwikkeling integrale toegang	2019	50.000	38.850	8.959	29.891	In 2022 wordt geïnvesteerd in een koppeling tussen Suite4SociaalDomein, Corsa en Xential om dubbele administratieve handelingen te voorkomen. Vanuit het project Vraagwijzer Woensdrecht wordt gezien of meer investeringen in software noodzakelijk zijn.
BS Boemerang Hoogerheide naar BENG	2020	500.000	483.274	-188.441	671.715	De werkzaamheden zijn al begonnen en er zullen dit jaar dus ook nog wel wat declaraties komen. Volgend jaar zomervakantie zullen de werkzaamheden worden afgerond en zal ook de eindafrekening komen. De afspraak is dat we niet boven het gereserveerde bedrag uitkomen, dit was in eerste instantie een bedrag van € 500.000, maar hier is later een subsidie bijgekomen van € 188.000.

Nieuwbouw Paviljoen Ossendrecht (voorheen Meulenridders)	2021	3.365.000	3.365.000	-	3.365.000	Voor dit project is al een ontwerp gemaakt waarvan de kosten door de LPS zijn betaald. Dit bedrag (niet bekend hoeveel) zal nog door de LPS gedeclareerd worden. Medio 2023 zullen de bouwwerkzaamheden starten.
Sloopkosten gebouw Kromstraat 4 Hoogerheide	2021	-	-42.954	197	-43.151	De sloop van het gebouw Kromstraat 4 is gereed. Hier zullen geen verdere kosten voor gemaakt worden. De grond is ingezaaid met een bloemenmengsel en omheind met een hekwerk. Met de buurt wordt momenteel gekeken naar de definitieve invulling van het terrein voor woningbouw met starterswoningen. Het tekort wordt meegenomen in de op te stellen grondexploitatie voor deze locatie.
Totaal Programma 1 Sociaal Domein		4.289.174		8.638	4.280.536	
Programma 2 Ruimte						
Verv. aanpassingen nav NEN-inspecties TV Huijbergen	2021	3.239	3.151	-466	3.617	De NEN-inspecties worden in Q4 2022 uitgevoerd.
Vervanging verlichting 8 armaturen TV Putte	2021	33.692	32.781	-4.849	37.630	Deze armaturen worden in Q4 van 2022 vervangen.
Vervanging NEN inspecties installaties TV Putte	2021	3.239	3.151	-466	3.617	De NEN-inspecties worden in Q4 2022 uitgevoerd.
Investerings tennispark H'heide ivm privatisering	2021	212.096	212.842	209.372	3.470	Het park is volledig geprivatiseerd. Alle facturen zijn door de gemeente betaald en er heeft inmiddels een afrekening plaatsgevonden.
Toplaagrenovatie gravel veld 1/4 TV Putte	2023	51.945	-1.221	-	-1.221	Verloopt nog volgens de planning.
Vervanging tenniskooi veld 1/4 TV Putte	2023	18.473	-435	-	-435	Verloopt nog volgens de planning.
Vervang. tennisstanders/net bn 1/4 TV Putte	2023	3.844	-	-	-	Verloopt nog volgens de planning.
Verhardingen - herstraten 5-10 jaar TV Putte	2023	8.343	-	-	-	Verloopt nog volgens de planning.
Toplaagrenovatie kunstgras VV Vivoo Huijbergen	2021	164.660	-	-	-	Deze werkzaamheden komen te vervallen doordat een nieuw complex wordt gerealiseerd.
Verv. sporttechnische laag (zand-lava) Vivoo	2021	57.276	-	-	-	Deze werkzaamheden komen te vervallen doordat een nieuw complex wordt gerealiseerd.
Zorgplicht aanbr. kantplanken, leunhekwerk Vivoo	2021	27.692	-	-	-	De aanleg van een nieuw voetbalcomplex zal starten in december 2022. De realisatie zal in Q1 van 2023 zijn.
Verv. veldinrichting 2021 veld 2 Vivoo	2021	4.594	-	-	-	Deze werkzaamheden komen te vervallen doordat een nieuw complex wordt gerealiseerd.
Vervanging verlichting (4 armaturen) Vivoo	2021	16.846	-	-	-	Deze werkzaamheden komen te vervallen doordat een nieuw complex wordt gerealiseerd.
Vervanging NEN-inspecties installaties Vivoo	2021	3.239	-	-	-	Deze werkzaamheden komen te vervallen doordat een nieuw complex wordt gerealiseerd.
Toplaagrenovatie kunstgras VV Meto	2021	320.100	311.446	-38.961	350.407	Is in mei gerealiseerd.
Zorgplicht aanbr. kantplanken, walk-off mat Meto	2021	26.669	25.948	-3.838	29.786	Is in mei gerealiseerd.

Vervanging NEN-inspecties installaties Meto	2021	3.239	2.968	-438	3.406	De NEN-inspecties worden in Q4 2022 uitgevoerd.
Toplaagrenovatie trainingsveld VV Putte	2021	29.038	28.253	-2.578	30.831	De werkzaamheden worden uitgesteld. (tijdstip onbekend)
Vervanging verlichting (6 masten) VV Putte	2021	15.550	15.129	-2.238	17.367	Deze armaturen worden in Q4 van 2022 vervangen.
Verv. verlicht. 6 armaturen trainingsveld VV Putte	2021	25.269	24.585	-3.586	28.171	Deze armaturen worden in Q4 van 2022 vervangen.
Verv. beregeningsinstall. trainingsveld VV Putte	2021	11.704	11.387	-1.684	13.071	Wordt in Q4 van 2022 uitgevoerd.
Verv. groepenkast verlichting VV Putte	2021	2.592	2.522	-373	2.895	Wordt in Q4 van 2022 uitgevoerd.
Vervanging NEN inspecties installaties VV Putte	2021	3.239	3.151	-466	3.617	De NEN-inspecties worden in Q4 2022 uitgevoerd.
Verv. beregeningsleidingen en pomp VV Putte	2021	10.496	10.213	-1.511	11.724	Wordt in Q4 van 2022 uitgevoerd.
Renovatie natuurgras softbalveld De Batters Putte	2021	15.589	15.167	-2.244	17.411	De uitvoering van deze werkzaamheden hangt af van de club i.v.m. levensvatbaarheid en zelfredzaamheid van de club.
Renovatie gravel softbalveld De Batters Putte	2021	17.085	16.623	-2.459	19.082	De uitvoering van deze werkzaamheden hangt af van de club i.v.m. levensvatbaarheid en zelfredzaamheid van de club.
Vervanging leunhek softbalveld De Batters Putte	2021	4.276	4.160	-615	4.775	De uitvoering van deze werkzaamheden hangt af van de club i.v.m. levensvatbaarheid en zelfredzaamheid van de club.
Vervanging Backstop softbalveld De Batters Putte	2021	8.423	8.195	-1.212	9.407	De uitvoering van deze werkzaamheden hangt af van de club i.v.m. levensvatbaarheid en zelfredzaamheid van de club.
Vervanging Dug-outs Softbalveld De Batters Putte	2021	51.833	50.432	-6.185	56.617	De uitvoering van deze werkzaamheden hangt af van de club i.v.m. levensvatbaarheid en zelfredzaamheid van de club.
Renovatie natuurgras honkbalveld De Batters Putte	2021	29.446	28.650	-3.923	32.573	De uitvoering van deze werkzaamheden hangt af van de club i.v.m. levensvatbaarheid en zelfredzaamheid van de club.
Renovatie gravel honkbalveld De Batters Putte	2021	9.130	8.883	-1.314	10.197	De uitvoering van deze werkzaamheden hangt af van de club i.v.m. levensvatbaarheid en zelfredzaamheid van de club.
Vervanging leunhek honkbalveld De Batters Putte	2021	5.702	5.548	-821	6.369	De uitvoering van deze werkzaamheden hangt af van de club i.v.m. levensvatbaarheid en zelfredzaamheid van de club.
Vervanging Backstop honkbalveld De Batters Putte	2021	22.677	22.064	-2.949	25.013	De uitvoering van deze werkzaamheden hangt af van de club i.v.m. levensvatbaarheid en zelfredzaamheid van de club.
Toplaagrenov. natuurgras wedstrijdveld 1 VV Putte	2022	33.902	29.532	-2.767	32.299	De werkzaamheden worden uitgesteld. (planning onbekend)
Verv.veldinrichting(goals en hoekvlaggen) VV Putte	2022	4.470	4.470	-661	5.131	Dit is in 2021 uitgevoerd i.v.m. 100-jarig bestaan van de vereniging.
Nieuw beregeningsinstall. wedstrijdveld 1 VV Putte	2022	11.387	11.387	-1.684	13.071	Wordt in Q4 van 2022 uitgevoerd.
Toplaagrenovatie kunstgrasveld VV Woensdrecht	2022	311.445	311.445	-37.362	348.807	Is gerealiseerd in de maand augustus 2022.

Zorgplicht aanbr. kantplanken, walk-off mat WVV	2022	26.628	26.628	-3.939	30.567	Is gerealiseerd in de maand augustus 2022.
Verv.veldinrichting kunstgrasveld 1 VV Woensdrecht	2022		4.594	-680	5.274	Is gerealiseerd.
Vervangen pupillengoals VV Woensdrecht	2022		32.370	-4.795	37.165	Is gerealiseerd.
Toplaagrenovatie natuurgras VV Vivoo Huijbergen	2023	39.415	-	-	-	Deze werkzaamheden komen te vervallen doordat een nieuw complex wordt gerealiseerd.
Verv.veldinrichting 2023 veld 1 Vivoo	2023	5.281	-	-	-	Deze werkzaamheden komen te vervallen doordat een nieuw complex wordt gerealiseerd.
Toplaagrenovatie natuurgras trainingsveld VV Meto	2023	43.534	-1.024	-	-1.024	Verloopt nog volgens de planning.
Verv.veldinrichting 2023 veld 3 VV Hoogerheide	2023	4.593	-124	-	-124	Verloopt nog volgens de planning.
Vervan. ballenvangers trainingsveld VV Hoogerheide	2023	4.469	-	-	-	Verloopt nog volgens de planning.
Nieuw beregeningsinstall. trainingsveld 3 VV Meto	2023	13.455	-317	-	-317	Verloopt nog volgens de planning.
Verv. beregeningsleidingen en pomp VV Hoogerheide	2023	12.067	-283	-	-283	Verloopt nog volgens de planning.
Verv. beregeningsinstall. wedstrijdveld VV Putte	2023	13.455	-317	-	-317	Wordt in Q4 van 2022 uitgevoerd.
Vervang.NEN inspecties installaties VV Ossendrecht	2023	3.725	-88	-	-88	De NEN-inspecties worden in Q4 2022 uitgevoerd.
Toplaagrenovatie natuurgras trainingsveld 3 VV WVV	2023	25.171	-592	-	-592	Verloopt nog volgens de planning.
Verv.veldinrichting 2023 trainingveld 3 VV Woensdr	2023	5.281	-124	-	-124	Verloopt nog volgens de planning.
Vervanging dug-outs honkbalveld De Batters Putte	2021	46.650	45.389	-6.400	51.789	De uitvoering van deze werkzaamheden hangt af van de club i.v.m. levensvatbaarheid en zelfredzaamheid van de club.
Vervanging leunhek wedstrijdveld VV Woensdrecht	2021	7.163	6.970	-1.031	8.001	Wordt in Q4 van 2022 uitgevoerd.
Vervan. ballenvangers wedstrijdveld VV Woensdrecht	2021	3.887	3.887	-576	4.463	Wordt in Q4 van 2022 uitgevoerd.
Verv. NEN inspecties installaties VV W'drecht 2021	2021	3.239	3.151	2.447	704	De NEN-inspecties worden in Q4 2022 uitgevoerd.
Invoering Omgevingswet	2019	393.200	235.394	81.859	153.535	
Totaal Programma 2 Ruimte			1.557.941	150.606	1.407.335	

Programma 3 Leefomgeving						
Aanschaf gladheidsbestrijdingsmaterieel	2021	171.750	156.915	156.915	-0	Deze zijn in januari afgeleverd en in gebruik genomen.
Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer 2020	2020	416.909	22.095	14.626	7.469	Programma 2020 is afgewerkt, voorgesteld wordt het restant over te hevelen naar het uitvoeringsprogramma 2021, hetgeen een tekort laat zien.
Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer 2021	2021	372.000	26.300	57.769	-31.469	Door uit te gaan van budget excl. btw is er een tekort ontstaan. Om dit op te vangen wordt voorgesteld om de budgetten programma 2024 en 2025 elk te verlagen met ca. € 16.000.
Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer 2022	2022	383.548	371.383	128.606	242.777	De werkpakketten voor uitvoering van het onderhoudsprogramma 2022 zijn voor 55 % uitgezet om te realiseren.
Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer 2023	2023	274.217	-	-	-	De uitvoering voor het onderhoudsprogramma 2023 is in voorbereiding.
Renovatie bomenbestand	2019	275.500	30.282	12.263	18.019	
Kerktoeren Woensdrecht	2019	150.000	150.000	-	150.000	Overzetten 2023; nog geen initiatief ingediend!!!!!!!
Renovatie Grensstraat Putte	2021	549.000	549.000	-	549.000	Aanbesteding loopt; gunning later in het jaar.
Herstructureringsplan Tervoplein Putte	2014	610.000	38.349	-	38.349	Project afgerond; restant over.
Reconstructie Vijverstraat	2019	74.764	74.764	-	74.764	Reconstructie zal begin volgend jaar worden uitgevoerd.
Verharding en fundering Demerstraat te Huijbergen	2020	260.000	249.604	1.702	247.902	Is in uitvoering; afrekening eind 2022, begin 2023.
Overkapping gladheidsbestrijdingsmachines	2022	28.391	28.391	2.043	26.348	
Renovatie openbare verlichting 2022	2022	297.745	-	70.723	-70.723	Overzetten naar 2023; opdracht is uitgezet naar aannemer.
Renovatie openbare verlichting 2023	2023	146.740	-	-	-	Uitvoering in 2023.
Uitvoeringsprogramma wegbeheer 2020	2020	980.000	124.183	-	124.183	
Uitvoeringsprogramma wegbeheer 2021	2021	889.000	776.129	796.036	-19.907	
Uitvoeringsprogramma wegbeheer 2022	2022	889.000	889.000	3.555	885.445	Uitvoering in 2023.
Uitvoeringsprogramma wegbeheer 2023	2023	889.000	-	-	-	Uitvoering in 2023.
Aanleg/uitbreid. carpoolplaats Korteven 2019	2019	200.000	48.795	-	48.795	Afgerond; restant is over.
Stimuleringsregeling Landschap	2021	40.000	26.667	-	26.667	Aanhouden, wordt nog steeds ingezet. Is een meerjarige subsidieregeling.
Geosite Groeve Boudewijn	2019	108.800	-100	36.159	-36.259	Eindafrekening subsidie provincie Noord-Brabant komt eind van het jaar.
Groen initiatieven 2019	2020	20.000	12.684	2.740	9.944	Aanhouden, wordt nog steeds ingezet. Is een stimulansregeling.
iDOP-gelden kern Huijbergen	2019	466.909	58.662	-	58.662	Deze gelden worden gebruikt voor de bouw van een nieuwe bibliotheekvoorziening.
Benutten iDOP-gelden kern Ossendrecht	2019	68.490	21.276	4.619	16.657	Betreft meerdere projecten. De meeste projecten zijn al afgedaan. Een aantal loopt nog.
Benutten iDOP-gelden kern Woensdrecht	2019	36.969	1.342	-	1.342	In afwachting van dorpsplatform Woensdrecht voor de financiële gegevens om het af te boeken.
Real.gebouw huisv.Molenst. en Heemkundekr.H'B 2020	2020	90.750	15.000	15.000	-	Project afgewerkt.

Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2018	2018	1.143.000	763.179	12.485	750.694	Restantbudget is bestemd voor het rioolgedeelte van de rioolreconstructie Grensstraat - Canadalaan in Putte.
Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2019	2019	904.032	81.820	-	81.820	
Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2020	2020	1.160.430	338.473	81.964	256.509	Uitgezet in projecten 2022.
Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2021	2021	1.150.580	870.312	490.063	380.249	
Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2022	2022	1.310.080	1.310.080	80.734	1.229.346	Restant zal in 2023 worden ingezet.
Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2023	2023	1.312.330	-	-	-	Uitvoering 2023 conform GRP.
Opstellen warmtevisie	2021	100.000	84.755	2.470	82.285	Warmtevisie zal in 2023 worden opgesteld.
Paden op de begraafplaats Ossendrecht	2020	14.296	14.296	-	14.296	Is één van de projecten van IDOP Ossendrecht. Dit project wordt als laatste opgepakt. Hiervoor kan dan ook het resterende IDOP-budget uit de deelprojecten benut worden.
Totaal Programma 3 Leefomgeving			7.133.636	1.970.471	5.163.165	
Programma 4 Economie						
Uitvoeringsagenda project HCA	2020	-	-	-8.635	8.635	
Vorbereidingskosten nieuwe Europese projecten	2021	25.000	25.000	-	25.000	
Plaatsen ondergrondse afvalinzamelingcontainers	2017	60.280	7.966	-	7.966	
Totaal Programma 4 Economie			32.966	-8.635	41.601	
Programma 5 Bestuurskracht						
Aanschaf pick-up Buitendienst 2022 (A125)	2022	70.750	70.750	-	70.750	De aanbesteding is gestart en deze bus zal waarschijnlijk in 2023 worden afgeleverd.
Aanschaf transporttank 2022 team Wijk- & Dorpsbeheer	2022	17.500	17.500	-	17.500	De transporttank is besteld en zal in Q4 van 2022 worden afgeleverd.
Aanschaf container(s) 2021 team Wijk- & Dorpsbeheer	2021	15.095	30.000	-	30.000	Deze container is besteld en zal eind 2022 worden afgeleverd. Door de prijsstijging wordt er maar één container aangeschaft.
Aanschaf personenauto 2022 team Wijk- & Dorpsbeheer	2021	13.722	20.000	-	20.000	Deze is besteld en zal eind 2022 worden afgeleverd.
Aanschaf hoogwerker boombeheer 2022 Wijk- & Dorpsbeh.	2022	100.000	96.211	84.460	11.751	De hoogwerker is inmiddels geleverd. Afrekening dient nog plaats te vinden

Aanschaf dieplader boombeheer 2022 Wijk- & Dorpsbeh.	2022	30.000	28.004	15.005	12.999	De dieplader is aanbesteed en zal in augustus worden afgeleverd.
Onkruidbestrijder 2023	2023	15.000	-	-	-	Deze worden aangeschaft in Q1 2023.
Rioolinspectiecamera 2023	2023	12.500	-	-	-	Deze worden aangeschaft in Q1 2023.
Mini-graafmachine 2023	2023	30.000	-	-	-	Deze worden aangeschaft in Q1 2023.
Aanschaf software Key2begraven en Key2betalen	2022	20.800	20.800	5.812	14.988	Dit betreft migratie van on premise versie naar de SAAS versie. Doelstelling is in Q4/2022 migratie te starten en in Q1/2023 af te ronden.
Hybride werken	2021	72.000	58.677	8.894	49.783	Implementatie hybride werken, betreft het beschikbaar stellen van devices om hybride te kunnen werken. Het traject loopt door t/m Q2 2023.
Aanschaf Personeels Informatie Systeem	2016	23.350	7.939	1.286	6.653	Wordt dit jaar gerealiseerd t.b.v. aanpassing in ADP en kan in 2023 worden afgesloten.
Vernieuwing website/intranet	2016	50.000	20.788	10.043	10.745	De nieuwe website is in januari 2022 gelanceerd. Lancering van het nieuwe social intranet staat gepland voor december 2022.
Modernisering GBA (software)	2017	50.564	16.135	2.876	13.259	Fase 1 van de modernisering van het GBA is eind 2021 opgeleverd. De jaren 2022 en 2023 worden gebruikt voor verdere optimalisering van deze applicatie (incl. afronding restantpunten fase 1).
Oracle Migratie 11 naar 12 (software)	2017	35.221	18.508	-	18.508	De migratie is begin Q3/2022 afgerond. In 2022 zal de financiële afwikkeling nog plaatsvinden.
Transitie WOZ-herwaardering	2019	129.000	2.431	2.000	431	Het project transitie van m3 naar m2 voor de WOZ is afgerond en geïmplementeerd. De belastingaanslagen OZB 2022 zijn inmiddels al gebaseerd op de nieuwe normering.
Geldlening u/g Molenstichting Johanna Huijbergen	2022	15.000	15.000	15.000	-	Deze geldlening moet renteloos worden terugbetaald.
Totaal Programma 5 Bestuurskracht			422.743	145.376	277.367	
TOTAAL			13.436.460	2.266.455	11.170.005	

B. Toelichting op grote investeringsprojecten

Algemeen

In deze bijlage wordt nadere informatie gegeven over de grotere investeringsuitgaven van de gemeente Woensdrecht, geselecteerd op de criteria investeringsomvang, infrastructuur en actualiteit. De rapportagewijze is afgestemd met de gemeenteraad. Over reguliere onderhouds- en beheerprojecten, zoals aan wegen, verlichting, gebouwen en dergelijke wordt hier niet apart gerapporteerd.

Per project wordt de voortgang gerapporteerd op de aspecten kwaliteit, tijd en geld met als classificatie:

Goed: Geen of nauwelijks problemen. Project blijft binnen toleranties.

Matig: Kleine problemen. Toleranties dreigen te worden overschreden.

Slecht: Kleine problemen. Toleranties dreigen te worden overschreden.

BS De Boemerang, Hoogerheide

Projectgegevens			Bedragen excl. btw
Opdrachtgever	Gemeentebestuur	Projectbudget	€ 500.000
Datum goedkeuring raad	9 juli 2020	Goedgekeurde wijzigingen	€ -
Startdatum	n.n.t.b.	Begroot budget	€ 500.000
Prognose opleverdatum	n.n.t.b.	Prognose projectkosten	n.n.t.b.
Werkelijke opleverdatum			
Vennootschapsbelasting			
Projectdoelstellingen	Voortgang / stand van zaken		
Basis van opdracht	Aanpassen van het ventilatiesysteem van het schoolgebouw, zodat er voldaan wordt aan de norm "frisse scholen klasse C". Er dient nog overeengekomen te worden wat de bijdrage is vanuit het schoolbestuur.		
Bestemmingsplan	N.v.t.		
Grondaankopen	N.v.t.		
Natuurcompensatie	N.v.t.		
Criterion	Oordeel	Toelichting stand van zaken	
Kwaliteit	Goed	Er is eerder een proefopstelling geplaatst in De Boemerang. Op basis van de uitslagen hiervan is er een offerte gemaakt voor de vervolgwerkzaamheden. De eerste werkzaamheden aan het leiding tracé op het dak zijn deze zomer gestart, maar het grootste deel van de werkzaamheden zal plaatsvinden in het voorjaar van 2023. Dit vanwege leverproblemen en omdat de werkzaamheden enkel in de vakanties kunnen worden uitgevoerd. Het doel van de werkzaamheden is om het binnenklimaat van het schoolgebouw een upgrade te geven tot niveau "frisse scholen klasse B" en het aanbrengen van LED-verlichting.	
Tijd	Matig	Door het probleem van trage levering van materialen zullen de aanpassingen pas in het voorjaar van volgend jaar plaats kunnen vinden.	
Geld	Goed	De maximale bijdrage van de gemeente is vastgesteld op 500.000 euro. De aangevraagde SUVIS subsidie van € 188.440 is toegekend.	
Belangrijkste risico's	Hoogte risico	Beheersmaatregelen	
N.n.t.b.			

Nieuwbouw Basisschool 't Paviljoen, Ossendrecht

Projectgegevens			Bedragen excl. btw
Opdrachtgever	Gemeentebestuur	Projectbudget	€ 3.464.759
Datum goedkeuring raad	9 juli 2020	Goedgekeurde wijzigingen	€ -
Startdatum	n.n.t.b.	Begroot budget	€ 3.464.759
Prognose opleverdatum	n.n.t.b.	Prognose projectkosten	n.n.t.b.
Werkelijke opleverdatum			
Vennootschapsbelasting			
Projectdoelstellingen			
	Voortgang / stand van zaken		
Basis van opdracht	Uitvoering conform het IHP onderwijsvoorzieningen 9 juli 2020. Voor de Meulenridders betreft dit de vernieuwbouw van de school		
Bestemmingsplan	Er dient een nieuw bestemmingsplan opgesteld te worden.		
Grondaankopen	N.v.t.		
Natuurcompensatie	N.v.t.		
criterium	Oordeel	Toelichting stand van zaken	
Kwaliteit	Goed	Het gebouw van de Meulenridders zal een energieneutraal gebouw worden met kwalitatief hoogwaardige uitstraling	
Tijd	Goed	De verwachting is dat de werkzaamheden starten in 2023. Er is nog geen concrete planning. Hier worden nadere afspraken over gemaakt.	
Geld	Matig	Er is een budget vast gesteld in het IHP voor de bijdrage vanuit de gemeente. Ook de LPS zal bijdragen aan de verbouwing. Nadere afspraken over de samenwerking en de toekenning van de financiële middelen worden momenteel vorm gegeven. De huidige situatie in de markt zorgt voor een stijging van de bouwkosten en een stijging van de rente. Dit kan zorgen voor een overschrijding op het budget.	
Belangrijkste risico's	Hoogte risico	Beheersmaatregelen	
N.n.t.b			

Masterplan Kern Hoogerheide: grondexploitatie centrum Hoogerheide

Projectgegevens			Bedragen excl. btw
Opdrachtgever	Gemeentebestuur	Projectbudget 2016-2025	€ 2.111.500
Datum goedkeuring raad	26 mei 2016	Actueel budget (april 2022)	€ 2.111.500
Startdatum	26 mei 2016	Prognose projectkosten 2016-2025	€ 2.111.500
Prognose opleverdatum	2025	Prognose opbrengsten 2016-2025	€ 5.200.500
Werkelijke opleverdatum	n.n.b.		
Vennootschapsbelasting			
Projectdoelstellingen	Voortgang / stand van zaken		
Basis van opdracht	Ontwikkelen van de eigen gronden binnen het Masterplan centrum Hoogerheide. Enkel de ontwikkeling van het Semmelweiss gebied resteert.		
Vorbereiding	Dit gebied is in planning. Uitwerking gebied Semmelweissstraat moet plaatsvinden in de periode 2022.		
Grondaankopen	De meeste koopovereenkomsten met partijen zijn afgesloten. De opbrengsten van het gebied Semmelweissstraat zijn geraamd vanaf 2023.		
Bouw-/Woningrijp maken	Het bouw- en woonrijp maken van het Semmelweissgebied is gepland in 2023.		
Criterium	Oordeel	Toelichting stand van zaken	
Kwaliteit	Goed		
Tijd	Goed	Geen grote vertragingen	
Geld	Goed		
Belangrijkste risico's	Hoogte risico	Beheersmaatregelen	
Vorbereiding	Gering	Ontwikkeling van de locatie Semmelweiss resteert nog. Er zijn momenteel gesprekken gaande met de woningbouwvereniging om te bekijken of zij de complete locatie kunnen ontwikkelen.	
Grondverkoop	Gering		
Bouw-/Woningrijp maken	Gering		

Nieuwbouw IKC, Woensdrecht

Projectgegevens			Bedragen excl. btw
Opdrachtgever	Gemeentebestuur	Projectbudget	€ -
Datum goedkeuring raad	22 maart 2017	Goedgekeurde wijzigingen	€ -
Startdatum	22 maart 2017	Begroot budget	€ -
Prognose opleverdatum	Medio 2023	Prognose projectkosten	€ -
Werkelijke opleverdatum	n.n.t.b.		
Vennootschapsbelasting			
Projectdoelstellingen			
Voortgang / stand van zaken			
Basis van opdracht	Ontwikkelen van een Integraal Kindcentrum in Woensdrecht ter vervanging van basisschool de Poorte in Woensdrecht en de Stappen in Hoogerheide. Er is gekozen voor een uitvoering in samenwerking met SMV, waarbij gekozen wordt voor het concept 'huren als eigenaar'.		
Bestemmingsplan	Een nieuw bestemmingsplan is noodzakelijk. Er is al een omgevingscan uitgevoerd door Agel in 2019. Het ontwerp bestemmingsplan is momenteel in procedure.		
Grondaankopen	De grond is in eigendom van de gemeente Woensdrecht.		
Natuurcompensatie	N.v.t.		
Criterion	Oordeel	Toelichting stand van zaken	
Kwaliteit	Goed	Het schoolgebouw is energieneutraal en er wordt gestreefd naar een onderhoudsvrij casco en onderhoudsarme installaties.	
Tijd	Matig	Na het tekenen van de samenwerkingsovereenkomst in oktober 2020 is een nieuwe planning opgesteld. De start van de bouw staat gepland voor maart 2023 en de oplevering van het gebouw staat gepland voor voorjaar 2024. Deze planning is een aantal maanden uitgelopen ten opzichte van de oorspronkelijke planning. Het bestemmingsplan is onherroepelijk.	
Geld	Slecht	Uit het aanbestedingstraject is gebleken dat de bouwrijzen erg gestegen zijn. Ook de bouwrente is flink gestegen. De huur voor het schoolgebouw zal dus fors hoger uitvallen. Momenteel vinden hier nog gesprekken over plaats met zowel de aannemer als SMV. Ook het onderzoek naar niet gesprongen explosieven (NGE's) en de staat van de bodem zorgt voor extra kosten. Deze kosten kunnen door middel van de suppletieregeling van het Rijk wel voor 68% terug gevraagd worden.	
Belangrijkste risico's			
Huidige huisvesting	Gering	De bouwkundige staat van de huidige scholen is niet goed. Als de planning te ver uitloopt ontstaat hier een onhoudbare situatie.	
Bezwaren omwonenden	Gering	Bezwaren kunnen de bestemmingsplanprocedure vertragen	
Onderzoeken bestemmingsplan	Matig	Het onderzoek naar NGE's zorgt voor een kostenverhoging. Ook zit er veel afval in de bodem en zijn er twee asbest spots gevonden.	

Renovatie Grensstraat, Putte

Projectgegevens			Bedragen excl. btw
Opdrachtgever	Gemeentebestuur	Projectbudget	€ 1.249.000
Datum goedkeuring raad	n.n.t.b.	Waarvan Begroot budget riool (dekking Uitvoeringsprogramma rioolbeheer 2018)	€ 700.000
Startdatum	2022	Waarvan Begroot budget bovengronds	€ 549.000
Prognose opleverdatum	n.n.t.b.	Prognose meerkosten	€ 900.000
Werkelijke opleverdatum	n.n.t.b.	Prognose projectkosten	€ 2.149.000
Vennootschapsbelasting			
Projectdoelstellingen	Voortgang / stand van zaken		
Basis van opdracht	Gezamenlijke opgave m.b.t. wateroverlast in Grensstraat, Canadalaan en omgeving binnen gemeenten Woensdrecht, Kapellen, Stabroek en Aquafin. Ten behoeve van de opdracht is een samenwerkingsovereenkomst en dienstverleningsovereenkomst opgesteld. Deze is door beide partijen getekend		
Bestemmingsplan	N.v.t.		
Grondaankopen	N.v.t.		
Natuurcompensatie	N.v.t.		
Criterium	Oordeel	Toelichting stand van zaken	
Kwaliteit	Goed	De voorbereidingen verlopen tussen gezamenlijke partners geassisteerd door adviesbureau + ondersteuning Belgische/Nederlandse regelgeving. Hiermee dient de kwaliteit tijdens de voorbereidingen voldoende geborgd te worden.	
Tijd	Goed	De voorbereidingen tussen de partners verlopen al geruime tijd. Voor Belgische partijen is subsidietoekenning vanuit Vlaamse overheid (mede) bepalend voor planning. Voor alle partijen zijn overige infrastructurele werkzaamheden op Vlaams grondgebied mede bepalend. Voorbereidingen vinden plaats binnen capaciteit reguliere werkzaamheden.	
Geld	Goed	De middelen voor het ondergrondse en bovengrondse deel zijn beschikbaar gesteld.	
Belangrijkste risico's	Hoogte risico	Beheersmaatregelen	
Grensoverschrijdend karakter met meerdere partners, verschil in wet- en regelgeving.	Gering	Ontwerp wordt getoetst aan Belgische en Nederlandse wet- en regelgeving.	
Geld	Hoog	De raming en de inschrijving lopen sterk uiteen.	
Tijd	Hoog	In verband met het grote verschil tussen de raming en de inschrijving wordt gunning niet verwacht voor het einde van 2022.	

Demerstraat, Huijbergen

Projectgegevens			Bedragen excl. btw
Opdrachtgever	Gemeentebestuur	Projectbudget	€ 1.300.000
Datum goedkeuring raad	n.n.t.b.	Goedgekeurde wijzigingen	€ -
Startdatum	2022	Begroot budget	€ 1.300.000
Prognose opleverdatum	December 2022		
Werkelijke opleverdatum	n.n.t.b.	Prognose projectkosten	€ 1.300.000
Vennootschapsbelasting			
Projectdoelstellingen			
Voortgang / stand van zaken			
Basis van opdracht	Het aanleggen van een regenwater (stam) riool en het vervangen van de bovengrondse ruimte om de wateroverlast in te perken en de omgeving klimaatrobuust te maken.		
Bestemmingsplan	N.v.t.		
Grondaankopen	N.v.t.		
Natuurcompensatie	N.v.t.		
criterium	Oordeel	Toelichting stand van zaken	
Kwaliteit	Goed	Het civiele werk is gestart, werk gaat volgens planning	
Tijd	Goed	De nutspartijen zijn gereed, civiele aannemer gaat het werk volgens planning afronden	
Geld	Goed	Gerealiseerde termijnen blijven binnen prognose projectkosten.	
Belangrijkste risico's			
Hoogte risico		Beheersmaatregelen	
Geld	Matig	Vanwege de huidige ontwikkelingen op het wereldtoneel zijn er onzekerheden ontstaan op financieel gebied door de explosieve prijsstijgingen van o.a. brandstoffen en grondstoffen hetgeen door kan gaan werken in het project.	

C. Reserves en voorzieningen

Overzicht eigen financieringsmiddelen (reserves)

Bedragen in €

Overzicht eigen financieringsmiddelen (reserves)					
Nr.	Omschrijving reserve	Saldo 01-01-2023	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2023
1	Algemene reserve	6.351.021	-	79.860	6.271.161
2	Reserve personele veerkracht	174.346	-	14.900	159.446
3	Reserve revitalisering dorpskern Huijbergen	683	-	-	683
4	Reserve revitalisering dorpskern Ossendrecht	2.175	-	-	2.175
5	Reserve Maintenance Valley	16.748	-	-	16.748
6	Reserve budget gemeenteraad	249.526	-	-	249.526
7	Reserve groenfonds	91.664	-	2.240	89.424
8	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer	86.649	134.000	57.500	163.149
9	Bestemmingsreserve budget dorpsplatforms	70.662	-	-	70.662
10	Reserve Omgevingswet	67.289	-	-	67.289
11	Reserve AED-apparaten	23.582	-	-	23.582
12	Reserve anterieure overeenkomsten	99.700	-	-	99.700
13	Bestemmingsreserve Sociaal domein	232	-	-	232
14	Bestemmingsreserve grote incidentele wielerevenementen	55.000	225.000	200.000	80.000
15	Bestemmingsreserve Klimaatmiddelen	-	-	-	-
16	Bestemmingsreserve GBE Aqua BV	788.177	-	-	788.177
17	Reserves ter dekking van kapitaallasten	9.105.606	933.107	598.413	9.440.300
Totaal		17.183.060	1.292.107	952.913	17.522.254

Overzicht eigen financieringsmiddelen (voorzieningen)

Bedragen in €

Overzicht eigen financieringsmiddelen (voorzieningen)					
Nr.	Omschrijving voorziening	Saldo 01-01-2023	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2023
Voor verplichtingen, verliezen & risico's					
1	Voorziening wethouderspensionen (Wet Appa)	2.608.728	50.655	155.665	2.503.718
2	Voorziening wachtgelden oud wethouders	-	-	-	-
3	Voorziening grondexpl. Bergsestr./sportpark Huijbergen	623.244	-	-	623.244
Onderhoudsegalisatievoorzieningen					
4	Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen	228.575	599.805	263.574	564.806
5	Voorziening onderhoud openbare verlichting	4.545	215.000	146.740	72.805
6	Voorziening onderhoud wegen	900.471	730.000	889.000	741.471
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden					
7	Voorziening rioolbeheer	8.766.655	1.134.123	1.312.330	8.588.448
8	Voorziening egalisatie afvalinzameling & -verwerking	80.269	-	-	80.269
Totaal		13.212.487	2.729.583	2.767.309	13.174.761

Overzicht stortingen in reserves meerjarig

Bedragen in €

Jaarlijkse stortingen in reserves							
Nr.	Omschrijving reserve	Reden van storting	2023	2024	2025	2026	I/S
8	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer	Jaarlijkse dotatie	134.000	134.000	134.000	134.000	S
17	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Jaarlijkse storting	10.101	10.101	10.101	10.101	S
Subtotaal structurele stortingen			144.101	144.101	144.101	144.101	S
14	Bestemmingsreserve grote incidentele wielerevenementen	Eenmalige toevoeging	225.000	-	-	-	I
17	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanschaf onkruidbestrijd.machine	15.000	-	-	-	I
17	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanschaf rioolinspectiecamera	12.500	-	-	-	I
17	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanschaf mini-graafmachine	30.000	-	-	-	I
17	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Nettowinst grex Centrum Hoogerheide	865.506	63.199	62.962	-	I
17	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanschaf bestelwagen	-	22.500	-	-	I
17	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanschaf gladheidbestrijd.mat.	-	-	44.750	-	I
17	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanschaf sportveldenwals	-	-	10.000	-	I
17	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanschaf 3 pick-ups	-	-	-	185.500	I
17	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanschaf bladzuigwagen	-	-	-	35.000	I
17	Reserve ter dekking van kapitaallasten	Aanschaf aanhang(plateau)wagen	-	-	-	11.000	I
Subtotaal incidentele stortingen			1.148.006	85.699	117.712	231.500	I
Totaal			1.292.107	229.800	261.813	375.601	I/S

I/S (= incidenteel / structureel)

Overzicht onttrekkingen aan reserves meerjarig

Bedragen in €

Jaarlijkse onttrekkingen aan reserves							
Nr.	Omschrijving reserve	Reden van onttrekking	2023	2024	2025	2026	I/S
17	Reserves ter dekking van kapitaallasten	Jaarlijkse aanwending egaliseringsreserves ter dekking van kapitaallasten	598.413	565.629	560.061	577.691	S
	Subtotaal structurele onttrekkingen		598.413	565.629	560.061	577.691	S
1	Algemene reserve	Ruimen grafbedekkingen 2e fase	79.860	-	-	-	I
2	Reserve personele veerkracht	WW verplichting UWV	14.900	-	-	-	I
7	Reserve groenfonds	Bijdrage bijenlandschap West-Brabant	2.240	-	-	-	I
8	Bestemmingsreserve materieel team Wijken Dorpsbeheer	Aanschaf onkruidbestrijd.mach. 2023	15.000	-	-	-	I
8	Bestemmingsreserve materieel team Wijken Dorpsbeheer	Aanschaf rioolinspectiecamera 2023	12.500	-	-	-	I
8	Bestemmingsreserve materieel team Wijken Dorpsbeheer	Aanschaf mini-graafmachine 2023	30.000	-	-	-	I
8	Bestemmingsreserve materieel team Wijken Dorpsbeheer	Aanschaf bestelwagen 2024	-	22.500	-	-	I
8	Bestemmingsreserve materieel team Wijken Dorpsbeheer	Aanschaf gladheidbestrijd.mat. 2025	-	-	44.750	-	I
8	Bestemmingsreserve materieel team Wijken Dorpsbeheer	Aanschaf/vervanging sportveldenwals 2025	-	-	10.000	-	I
8	Bestemmingsreserve materieel team Wijken Dorpsbeheer	Aanschaf 3 pick-ups team Wijk- & Dorpsbeheer 2026	-	-	-	185.500	I
8	Bestemmingsreserve materieel team Wijken Dorpsbeheer	Aanschaf bladzuigwagen 2026	-	-	-	35.000	I
8	Bestemmingsreserve materieel team Wijken Dorpsbeheer	Aanschaf aanhang(plateau)wagen 2026	-	-	-	11.000	I
14	Bestemmingsreserve grote incidentele wielerevenementen	Fin.bijdrage aan organisatie WK Cyclo-cross 2023	200.000	-	-	-	I
	Subtotaal incidentele onttrekkingen		354.500	22.500	54.750	231.500	I
	Totaal		952.913	588.129	614.811	809.191	I/S

I / S (= incidenteel / structureel)

D. Meerjarig investeringschema

Omschrijving	Primaire begroting 2022	Mutatie 2022	2023	2024	2025	2026	Dekking
Investeringsprogramma programma 1. Sociaal Domein							
Nieuwbouw basisschool Huijbergen	-	-	-	2.236.000	-	-	Begrotingsresultaat
Subtotaal programma 1	-	-	-	2.236.000	-	-	

Investeringsprogramma programma 2. Ruimte							
MJOP Sportaccommodaties, tennisparke/sportparke	431.082	1.000	181.832	112.725	178.740	18.620	Begrotingsresultaat
Subtotaal programma 2	431.082	1.000	181.832	112.725	178.740	18.620	

Investeringsprogramma programma 3. Leefomgeving							
Uitvoeringsprogramma wegbeheer	889.000	-	889.000	867.000	867.000	867.000	Voorziening onderhoud wegen
Renovatie openbare verlichting	297.745	-	146.740	49.740	163.910	118.910	Voorziening onderhoud openbare verlichting
Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer	-	371.383	263.574	793.047	971.218	513.731	Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen
Uitvoeringsprogramma rioolbeheer	1.310.080	-	1.312.330	1.325.080	1.325.080	1.325.080	Voorziening rioolbeheer
Overkapping gladheidsbestrijdingsmachines	28.391	26.609	-	-	-	-	Begrotingsresultaat
Aanschaf gladheidsbestrijdingsmaterieel 2025 (sneeuwplougen)	-	-	-	-	44.750	-	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Behoud en herstel kerktoren Woensdrecht	150.000	-	-	-	-	-	Algemene reserve
Aanv. budget realisatie gebouw nabij molen Johanna huisvesting Molenstg. en Heemkundekring Huijbergen	-	15.000	-	-	-	-	Compensatiemiddelen Corona
Ruimen grafbedekkingen op gemeente. begraafplaatsen 2e fase			79.860	-	-	-	Algemene reserve
Subtotaal programma 3	2.675.216	412.992	2.691.504	3.034.867	3.371.958	2.824.721	

Investeringsprogramma programma 4. Economie							
-	-	-	-	-	-	-	
Subtotaal programma 4	-	-	-	-	-	-	

Investeringsprogramma programma 5. Bestuurskracht							
Aanschaf hoogwerker boombeheer 2022 Wijk- & Dorpsbeheer	100.000	-	-	-	-	-	Begrotingsresultaat
Aanschaf dieplader boombeheer 2022 Wijk- & Dorpsbeheer	30.000	-	-	-	-	-	Begrotingsresultaat
Aanschaf software Key2begraven en Key2betalen	20.800	-	-	-	-	-	Begrotingsresultaat
Verstrekken geldlening aan Molenstichting Johanna Huijbergen	-	15.000	-	-	-	-	
Aanschaf pick-up 2022 team Wijk- & Dorpsbeheer	53.642	17.108	-	-	-	-	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Aanschaf personenauto 2022 team Wijk- & Dorpsbeheer	-	20.000	-	-	-	-	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer

Aanschaf transporttank 2022 team Wijk- & Dorpsbeheer	-	17.500	-	-	-	-	-	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Aanschaf onkruidbestrijder 2023 team Wijk- & Dorpsbeheer	-	-	15.000	-	-	-	-	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Aanschaf rioolinspectiecamera 2023 team Wijk- & Dorpsbeheer	-	-	12.500	-	-	-	-	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Aanschaf mini-graafmachine 2023 team Wijk- & Dorpsbeheer	-	-	30.000	-	-	-	-	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Aanschaf bestelwagen 2024 team Wijk- & Dorpsbeheer	-	-	-	22.500	-	-	-	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Aanschaf sportveldenwals 2025 team Wijk- & Dorpsbeheer	-	-	-	-	10.000	-	-	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Aanschaf 3 pick-ups 2026 team Wijk- & Dorpsbeheer	-	-	-	-	-	185.500	-	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Aanschaf bladzuigwagen 2026 team Wijk- & Dorpsbeheer	-	-	-	-	-	35.000	-	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Aanschaf aanhang(plateau)wagen 2026 team Wijk- & Dorpsbeheer	-	-	-	-	-	11.000	-	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Subtotaal programma 5	204.442	69.608	57.500	22.500	10.000	231.500		

Totaal alle programma's	3.310.740	483.600	2.930.836	5.406.092	3.560.698	3.074.841		
--------------------------------	-----------	---------	-----------	-----------	-----------	-----------	--	--

E. Subsidieoverzicht

Subsidieoverzicht

Op grond van de algemene subsidieverordening gemeente Woensdrecht 2016 stelt de raad jaarlijks het subsidieplafond vast. Het totaalbedrag van het subsidieplafond bedraagt voor 2023 € 1.744.387 en is ongewijzigd gebleven ten opzichte van 2022. Verwachting is dat het totaalbedrag van het subsidieplafond nog zal worden verhoogd als gevolg van indexeringen van budgetsubsidies. Bij het in behandeling nemen van subsidieaanvragen voor 2023 zal dit mee worden genomen.

Ook is er jaarlijks voor de subsidieregeling “Eenmalige subsidies Woensdrecht” € 8.143 beschikbaar.

Voor de subsidieperiode 2023 stellen wij u voor de subsidieplafonds per thema als volgt vast te stellen:

Subsidiethema	Subsidieplafond 2023	Subsidieplafond 2022
Sociale Samenhang	€ 362.810	€ 362.810
Maatschappelijke Participatie	€ 1.140.797	€ 1.140.797
Sport	€ 73.053	€ 73.053
(Amateur)Kunst	€ 99.291	€ 99.291
Cultuur	€ 37.285	€ 37.285
Ontplooiing	€ 31.151	€ 31.151
Totaal	€ 1.744.387	€ 1.744.387

F. Ombuigingsopdracht bedrijfsvoering

Aanleiding

Ten behoeve van een sluitende meerjarenbegroting 2022 en volgende heeft de gemeenteraad een taakstellingsopdracht bedrijfsvoering opgelegd. Deze taakstelling bedraagt tweehonderdduizend euro voor 2022 oplopend met honderdduizend euro per jaar naar vierhonderdduizend euro in 2024 (structureel).

Werkwijze

De insteek hierbij is om zoveel mogelijk te kijken naar besparingen door werkzaamheden anders, efficiënter of in de vorm van samenwerking uit te voeren. Daarbij zijn politiek, bestuur en management samen aan zet. Het raakt alle aandachtsgebieden en portefeuilles.

In 2021 is een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden om te komen tot invulling van deze structurele taakstelling in de orde grootte zoals hiervoor geschetst.

Het onderzoek kent een aantal concrete invullingen en kent een aantal opdrachten tot nader onderzoek.

Het onderzoek wordt uitgevoerd langs een aantal strategische lijnen, te weten:

1. Autonome personele ontwikkelingen
2. Regionale Samenwerking, Clustering van werkzaamheden & Toerekening kosten aan derden
3. Doorontwikkeling Sociaal Domein
4. Doorontwikkeling Ruimtelijk Domein & Vergunningen
5. Doorontwikkeling Dienstverleningsconcept
6. Doorontwikkeling Vastgoedmanagement en Facilitair Beheer

De taakstelling voor 2022 wordt met name gerealiseerd binnen de strategische lijnen van Autonome personele ontwikkelingen en het onderdeel Toerekening kosten aan derden.

In het meerjarenperspectief wordt in het kader van de doorontwikkeling van Vastgoedmanagement en Facilitair beheer vanaf 2023 een structurele taakstelling gerealiseerd. Dit geldt ook binnen de strategische lijn van Regionale samenwerking & clustering van werkzaamheden & toerekening van kosten aan derden.

In het kader van de diverse doorontwikkelingen wordt vanaf 2024 een taakstelling gerealiseerd als gevolg van het herijken van de managementstructuur.

In onderstaand schema is de specificatie opgenomen van de respectieve bedragen.

taakstelling bedrijfsvoering (bedragen in €)	Bedrag 2022	Bedrag 2023	Bedrag 2024	Bedrag 2025
Extra taakstelling bedrijfsvoering n.a.v. PB 2021 (a)	-200.000	-300.000	-400.000	-400.000
Ad. 1 Vermindering formatie	89.000	89.000	89.000	89.000
Ad. 2 Toerekening personele kosten aan leges en heffingen	7.000	7.000	7.000	7.000
Ad. 2 Besparing aanbesteding Samenwerkingsverband Meten en Weten		12.000	12.000	12.000
Ad. 6 Digitalisering en postbezorging	12.000	12.000	12.000	12.000
Totaal reeds gerealiseerde taakstelling (b)	108.000	120.000	120.000	120.000
Ad. 1 Vermindering formatie			100.000	100.000
Ad. 2 Toerekening personele kosten aan leges en heffingen	80.000	80.000	80.000	80.000
Ad. 2 Regionale samenwerking & clustering van werkzaamheden		35.000	35.000	35.000
Ad. 6 Vastgoedmanagement en facilitair beheer	12.000	50.000	50.000	50.000
Ad. 6 Contractenregister		15.000	15.000	15.000
Totaal voorgestelde denkrichting (c)	92.000	180.000	280.000	280.000
Nog te realiseren taakstelling na invulling voorgestelde denkrichting (a+b+c)	-	-	-	-

Gemeentelijke bezetting

In verhouding is Woensdrecht niet een organisatie die is opgetuigd met veel medewerkers. Het Arbeidsmarkt- en Opleidingsfonds doet jaarlijks een benchmark onder gemeenten. Daaruit blijkt dat Woensdrecht, voor wat betreft het aantal full time equivalenten (fte) aan medewerkers, ten opzichte van collega-gemeenten van gelijke omvang beneden gemiddeld scoort.

Gerealiseerde gemeentelijke bezetting	2020 FTE per 1000 inwoners	2020 FTE totaal
Nederland	6,8	-
Woensdrecht	5,7	147,4
(bezetting = medewerkers met arbeidsovereenkomst voor bepaalde of onbepaalde tijd, incl. griffie, excl. BABS)		

Bron: A&O Fonds: Personeelsmonitor Gemeenten 2020 - Factsheet Woensdrecht (07-05-2021)

Tot slot

Jaarlijks zal de gemeenteraad nagaan of de taakstelling zoals nu ingezet nog gerechtvaardigd wordt door het jaarrekening- en het begrotingsresultaat. De gemeenteraad kan besluiten de taakstelling op grond daarvan naar beneden bij te stellen.

G. Memo Toelichting Financiële Risico's d.d. 8 november 2022

Aan leden gemeenteraad Woensdrecht
Van College van B&W
Onderwerp toelichting op risico's
Datum 8 november 2022

In dit memo wordt een nadere toelichting gegeven op de, in paragraaf 3. 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' van onze begroting 2023, vermelde risico's.

Aanleiding hiertoe zijn de huidige ontwikkelingen en crises, die geleid hebben en zullen leiden tot fors toenemende kosten voor overheden en burgers.

Toelichting op basisraming in programmabegroting 2023 t.o.v. van risico's in de paragraaf 'weerstandsvermogen en risicobeheersing'.

In de basisraming voor 2023 in de begroting 2023 worden alle bekende feiten en waarschijnlijke verwachtingen gekwantificeerd voor 2023 met een doorkijk naar 2026. Daarbij wordt uitgegaan van de op het moment van ramen, meest waarschijnlijke scenario's.

In de paragraaf 'weerstandsvermogen en risicobeheersing' wordt in aanvulling op deze basisraming aangegeven met welke strategische risico's rekening dient te worden gehouden. Ieder cijfer dat in de basisraming is opgenomen is omgeven met onzekerheid. In de paragraaf 'weerstandsvermogen en risicobeheersing' worden de belangrijkste en qua impact omvangrijkste risico's benoemd en gekwantificeerd. Op basis van subjectieve inschattingen (management beoordeling) wordt aangegeven wat de mogelijke fluctuaties zijn. Veelal ligt de nadruk op fluctuaties die een nadelig effect hebben op onze exploitatieresultaten.

Voorbeeld van dergelijke risico's zijn de inschattingen van de ontwikkeling van de uitgaven aan Wmo en jeugdzorg en de fluctuaties daarin. In de basisraming die opgenomen is in de begroting 2023 wordt uitgegaan van ontwikkelingen, die we nu signaleren.

Daarnaast blijft er het risico bestaan dat de werkelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld qua vergrijzing, qua gebruik van voorzieningen e.d. anders zullen zijn.

In de risicoparagraaf wordt de kans hierop ingeschat als zijnde klein. Echter enkele jaren geleden is gebleken dat de basisraming qua uitgaven aan Wmo en jeugd wel degelijk omgeven is met onzekerheden en met een potentieel hoge impact op ons exploitatieresultaat.

In de afgelopen maanden hebben zich economische ontwikkelingen, prijsontwikkelingen, grondstoffenschaarste en hoge inflatie voorgedaan, die nooit eerder hebben plaatsgevonden. Daarmee is de onzekerheid qua invloed op onze exploitatie zeer hoog en de mate van voorspelbaarheid gering.

Gegeven deze hoge onzekerheid is in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing door ons een inschatting gemaakt van de mogelijke invloed van de huidige ontwikkelingen op onze gemeente. Met als belangrijkste risico's de mogelijke invloed op onze gemeentelijke infrastructuur. Navolgend wordt verduidelijkt hoe de huidige crises zijn verwerkt in de, in de paragraaf vermelde risico's.

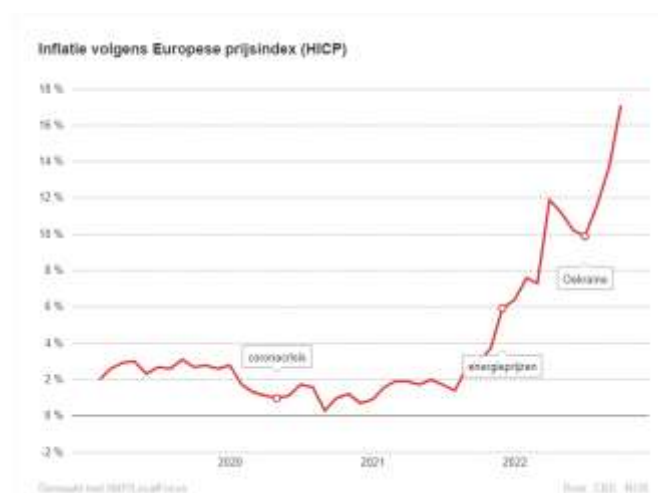
Onderhoud en beheer

Een belangrijk deel van onze jaarlijkse uitgaven is aan onderhoud en beheer. Onze belangrijkste beleids- en beheerplannen zijn MJOP Gebouwenbeheer, beleids- en beheerplan openbare verlichting, beleidsplan wegen, MJOP sportaccommodaties, beheerplan materieel en beleids- en beheerplan speelvoorzieningen.

In navolgende tabel zijn de in onze begroting per beleids- en beheerplan opgenomen dotaties/lasten vermeld.

Benaming van Beleids- en beheerplan	onderwerp	huidige planperiode	vastgesteld door raad in	dotatie in € per jaar
a. MJOP Gebouwenbeheer	groot onderhoud	2022-2025	dec 2021	€ 600.000
b. Beleids- en beheerplan openbare verlichting		2019-2022	aug 2018	€ 227.000
c. Beleidsplan wegen		2019-2023	sept 2018	€ 730.000
d. MJOP sportaccommodaties		2021-2024	apr 2021	
e. Beheerplan materieel		2022-2025	sept 2021	€ 134.000
f. Beleids- en beheerplan speelvoorzieningen		2021-2024	mei 2021	€ 53.000
a. MJOP Gebouwenbeheer	exploitatiebudget	2022-2025	dec 2021	€ 1.003.000

Een eerste risico dat we hierbij onderkennen is het feit, dat deze beleids- en beheerplannen opgesteld zijn in 2018 of 2021 en daarmee in een periode van lage inflatie en geen schaarste. Zie onderstaande grafiek voor het verloop van de inflatie vanaf 2020.

Volgens het Internationaal Monetair Fonds (IMF) blijft de inflatie in Nederland volgend jaar waarschijnlijk op een hoog niveau en zal de groei van de economie bijna tot stilstand komen. Het IMF denkt dat de energiecrisis in Europa niet van tijdelijke aard is. In nieuwe ramingen gaat het uit van 12% inflatie voor heel dit jaar. Volgend jaar zou de inflatie op 8% kunnen uitkomen volgens het IMF. Voor dit jaar rekent het Fonds nog op 4,5% groei in Nederland, maar volgend jaar gaat de economie naar verwachting nog maar 0,8% vooruit.

Stijging van de inflatie of hogere inflatie en daarmee een mogelijke stijging in kostprijzen van beheer is in de huidige ramingen niet verwerkt. Bij actualisatie van de plannen in de periode 2024-2025 zal blijken wat de omvang van de bijstelling in de jaarlijkse kosten is.

Waarom is dit nog niet opgenomen in de basisraming in de begroting 2023?

Reden hiervoor is het feit, dat de raad in de besluitvorming van de vastgestelde plannen bepaald heeft wat de jaarlijks lasten zijn. In de huidige ramingen kunnen we niet vooruitlopen op toekomstige besluitvorming van de raad en eventuele compenserende beheersmaatregelen waartoe uw raad kan besluiten.

Risico energielasten

Tweede risico dat we onderkennen is de ontwikkeling in energielasten.

In de eerste tussenrapportage 2022 d.d. 26-4-2022 is een eerste aanpassing van onze hogere energielasten berekend met een negatief resultaatteffect van € 152.000,-. Op pag 22 van de tussenrapportage wordt deze aanpassing met 60% verduidelijkt. Echter energielasten zijn verder gestegen, waarbij een verviervoudiging of meer niet meer onwaarschijnlijk is.

Het risico dat we momenteel nog lopen op verdere stijging van onze energielasten is reëel.

Risico investeringen

Het merendeel van de in de begroting 2023 genoemde investeringen heeft betrekking op de uitvoering van de eerdergenoemde beleids- en beheerplannen.

In paragraaf B Toelichting op grote investeringsprojecten en in paragraaf D meerjarig investeringschema wordt een totaal aan investeringen in met name rioolbeheer en onderwijs geraamd van ruim € 8 miljoen in de periode t/m 2024. Dit totaal aan investeringen is deels onderdeel van de eerdergenoemde beleids- en beheersplannen.

Investeringen in rioolbeheer

In het raadsvoorstel 'Belastingverordeningen en tarieven 2023' is over het risico inzake rioolheffing de volgende passage opgenomen "Gelet op de ontwikkelingen in de bouwwereld verwachten wij ook forse kostenstijgingen van de overige kosten van beheer en onderhoud van riolering en waterbeheer. Het financiële effect daarvan wordt zichtbaar bij het nieuwe GRP. Ter indicatie: de CBS prijsindex voor grond, weg en waterbouw laat in juli 2022 een stijging zien van 11,4% ten opzichte van januari 2022. De stijging in juli 2022 ten opzichte van januari 2021 bedraagt 24%'.

Weliswaar is dit een gesloten systeem en kan correctie plaatsvinden in de tarieven. Maar leidt per saldo wel tot een lastenstijging voor onze burgers.

Investeringen in onderwijshuisvesting

In het Integraal HuisvestingsPlan Onderwijs 2020-2023 (d.d. mei 2020) zijn investeringen in de periode t/m 2024 geraamd van ca € 6 miljoen. Daarnaast wordt vermeld, dat voor IKC Woensdrecht en het Olivijncollege een jaarlijkse vergoeding zal gaan worden betaald. Inmiddels is duidelijk dat onze huidige aanbestedingen leiden tot fors hogere bedragen dan geraamd. Stijgingen van meer dan 30% zijn niet ongebruikelijk.

Dit heeft een opwaarts effect op onze eigen investeringen in onderwijshuisvesting, maar ook op de door ons te betalen huursom in die gevallen waarin we bouw en exploitatie onderbrengen in een aparte stichting, zoals in geval van het IKC Woensdrecht.

Financiering

Onze gemeente heeft een lage schuldpositie. Indien een verhoging van de geraamde investeringen, lagere inkomsten en hogere lasten zal leiden tot de noodzaak om extra leningen aan te trekken, dan worden we daarbij geconfronteerd met hogere rentes.

Rentes waartegen we kunnen lenen zijn in de afgelopen maanden gestegen van 1% (of lager) naar meer dan 3%. Indien de Europese Centrale Bank de beleidsrente in de strijd tegen de inflatie blijft verhogen, zal een verdere rentestijging doorzetten.

In onderstaande grafiek is de ontwikkeling van een voor ons belangrijke leenrente weergegeven.

Historische data kapitaalmarktrente 10 jaar

Samenvattend.

De economische ontwikkelingen gaan echter snel en de schommelingen in prijsniveaus en inflatie zijn fors. En daarmee ook de potentiële omvang van onze financiële en economische risico's.

Afkortingenlijst

Afkorting	Omschrijving	Afkorting	Omschrijving
AED	Automatische externe defibrillator	IHP	Integraal Onderwijshuisvestingsplan
APPA	Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers	ISD	Intergemeentelijke sociale dienst
BAG	Basisregistraties Adressen en Gebouwen	LPS	Lowys Porquinstichting
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten	MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
BENEGO	Belgisch-Nederlands Grensoverleg	MFC	Multifunctionele Centra
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten	MJOP	Meerjaren onderhoudsplan
BPA	Business Park Aviolanda	MTB	Mountainbike
BTW	Belasting over de toegevoegde waarde	NV	Naamloze vennootschap
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten	OMWB	Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant
BV	Besloten vennootschap	OR	Ondernemingsraad
BWB	Belastingsamenwerking West-Brabant	OZB	Onroerende zaakbelasting
BWI	Brede Welzijnsinstelling	P&C	Planning & control
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst	PZEM	Provinciale Zeeuwse Energie Maatschappij
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek	RAV	Regionale Ambulance Voorziening
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden	REWIN	Regionale ontwikkelings-NV voor de regio West-Brabant
DNWG	De Netwerkgroep	RWB	Gemeenschappelijke regeling Regio West Brabant
DUO	Dienst uitvoering onderwijs	SAVER	Samenwerkingsverband Reinigingsdiensten
EMU	Economische en Monetaire Unie	SIW	Stichting Inkoopbureau West-Brabant
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit	VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
EU	Europese Unie	VO	Voortgezet onderwijs
FMI	Funciemengingsindex	VRMWB	Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant
FTE	Fulltime-equivalent	VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
GBA	Gemeentelijke basisadministratie	VVV	Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
GBE	Gemeenschappelijk Bezit Evides (Aqua BV)	WBA	West-Brabants Archief
GFT	Groente-, fruit- en tuin(afval)	WET FIDO	Wet financiering decentrale overheden
GGD	Gemeentelijke gezondheidsdienst	WGR	Wet gemeenschappelijke regelingen
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen	WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
GR	Gemeenschappelijke regeling	WOZ	(Wet) Waardering onroerende zaken
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan	WSW	Wet sociale werkvoorziening
GVVP	Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan	WVS	Werkvoorzieningsschap
ICT	Informatie- en communicatietechnologie	WW	Werkloosheidswet
IDOP	Integraal dorpsontwikkelingsplan		